

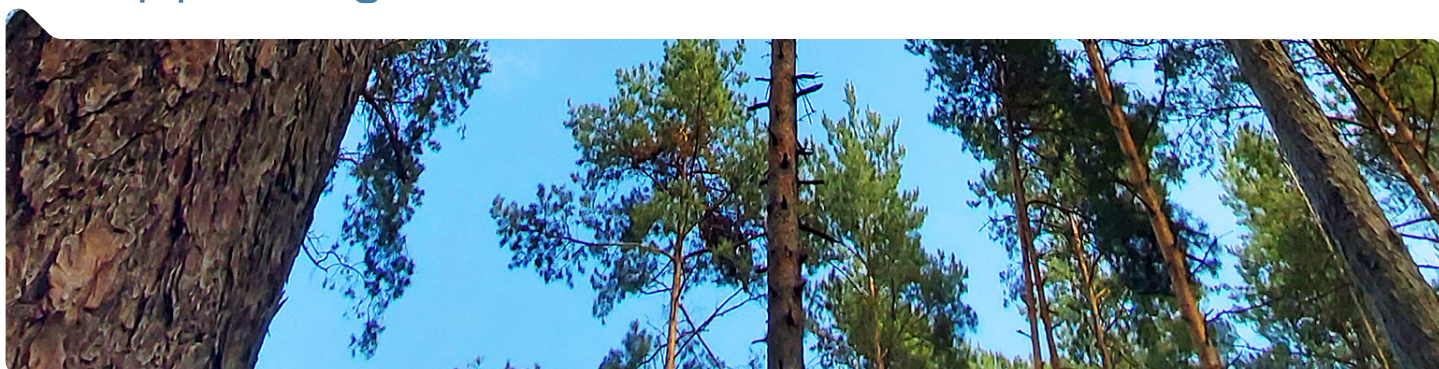

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

Rapportage H2 2021

Investment Management

Inhoudsopgave

1.	Activiteiten & Ontwikkelingen	03
2.	Inleiding verantwoord beleggen	05
3.	Uitsluitingsbeleid	10
4.	Stembeleid & Corporate Governance	20
5.	Engagement	28
6.	Samenwerking & Collectieve Initiatieven	65
7.	Bijlagen	71

1. Activiteiten & Ontwikkelingen

Nog nadrukkelijker dan voorheen is maatschappelijk verantwoord ondernemen en beleggen een belangrijke thema in onze maatschappij. Dit zien we zowel terug in de groei van onze MVB dienstverlening aan onze klanten alsook door de toenemende wet- en regelgeving op het gebied van MVB. Naast het verlenen van directe MVB dienstverlening, hebben we ons in lopende actuele discussies nadrukkelijk gepresenteerd waarvan enkele hieronder worden toegelicht.

1.1. Missie en visie op duurzaamheid

Achmea IM heeft in de tweede helft van 2021 de volgende missie en visie op duurzaamheid geformuleerd: *“Achmea IM belegt voor een leefbare wereld op lange termijn, voor alle generaties en bevolkingsgroepen. Wij realiseren duurzame beleggingsoplossingen met de beste financiële en maatschappelijke resultaten op lange termijn. Met onze beleggingen maken we het verschil in wereldwijde maatschappelijke problemen op het gebied van, mensenrechten en arbeidsnormen, natuur en milieu, gezondheid en klimaat. Wij vragen onze klanten om hetzelfde te doen”.*

Om invulling te geven aan de missie en visie heeft Achmea IM vier ambitie-thema's benoemd. Op deze thema's willen wij verschil gaan maken. Deze ambitie-thema's zullen in de loop van 2022 uitgerold worden, te beginnen met het ambitie-thema Klimaat.

1.2. Lancering ambitie-thema Klimaat

Achmea IM werkt actief aan de transitie naar een klimaatneutrale samenleving in 2050. Daartoe heeft Achmea IM drie doelen geformuleerd:

1. Wij verlagen de CO₂-voetafdruk van onze liquide beleggingsfondsen met minimaal 50% in 2030 ten opzichte van 2020
2. Wij willen het verschil maken in de reële economie. Daarom zetten wij onze invloed in om bedrijven waarin we investeren te stimuleren om de energietransitie te maken. Van de grootste bijdragers aan de CO₂ uitstoot (olie en gas-, staal-, cement- en nutsbedrijven) verwachten wij vanaf 2022 een transitieplan dat gekoppeld is aan het beloningsbeleid. Dit komt tot uiting in ons engagement en stembeleid.
3. We ontwikkelen in 2022-2023 een Climate Action Fund waar onze klanten in kunnen beleggen om de energietransitie te bespoedigen.

1.3. COVID-19 Investor statement

Onder aanvoering van Achmea IM is een Investor Statement opgesteld om Covid 19-vaccinproducenten op te roepen meer te doen om de wereldwijde beschikbaarheid en toediening van vaccinaties te vergroten. Eind 2021 hebben we dan ook, in samenwerking met 65 toonaangevende institutionele beleggers, een brief opgesteld richting de producenten van vaccins om een koppeling te maken tussen de wereldwijde beschikbaarheid van vaccins en hun beloningsbeleid. We zien namelijk dat er helaas grote verschillen zijn tussen de beschikbaarheid van vaccins tussen landen. We zien dat farmaceuten op dit vlak wel enkele acties ondernemen, maar dat er a) geen overkoepelende strategie is die o.a. distributie, toename productiecapaciteit en transparante overleveringen adresseert, b) er lessen getrokken kunnen worden uit de pandemie, zoals de omgang met vaccin-nationalisme en verstoring van toeleveringsketens en c) dit onderwerp tot op heden niet is opgenomen in het beloningsbeleid.

1.4. Achmea IM in top-3 duurzaam stembeleid Europese vermogensbeheerders

ShareAction, een ngo uit het Verenigd Koninkrijk, heeft eind 2021 een rapport gepubliceerd waar zij resultaten laat zien hoe Europese vermogensbeheerders op het gebied van klimaat- en sociaalgerelateerde aandeelhoudersresoluties hebben gestemd in 2021.

Van de 65 onderzochte Europese vermogensbeheerders staat Achmea IM in de top-3 van Europese vermogensbeheerders die duurzame aandeelhoudersvoorstellen in 2021 hebben ondersteund rond ESG-gerelateerde onderwerpen als milieu, klimaat, biodiversiteit en mensenrechten, en op nummer 1 van de onderzochte Nederlandse vermogensbeheerders.

1.5. Afgeronde en nieuwe engagement thema's

Wat betreft engagement thema's hebben we dit halfjaar het engagement thema "Leefbaar Loon" succesvol afgesloten. We zien duidelijk vooruitgang bij de ondernemingen binnen dit engagement thema en kijken tevens positief terug op de samenwerking met andere investeerders binnen het Platform Living Wage Financials (PLWF). We zullen onze betrokkenheid bij PLWF ook na afsluiting van dit thema voortzetten. Ook voor het thema Transport en Klimaat geldt dat wij onze huidige dialogen afsluiten. We zullen echter met een nieuwe groep ondernemingen het gesprek op dit thema voortzetten in deze belangrijke sector.

Daarnaast is ook een nieuw engagement thema van start gegaan, namelijk "Klimaatadaptatie & Water". In dit engagement thema richten wij ons daarom op ondernemingen in de metalen en mijnbouw- en halfgeleiderindustrie die zeer afhankelijk zijn van grote hoeveelheden water en actief zijn in regio's waar waterschaarste heerst. In het hoofdstuk Engagement vindt u meer informatie over de achtergronden, doelstellingen en de ondernemingen waarmee we binnen dit thema de engagement voeren.

2. Inleiding verantwoord beleggen

Achmea Investment Management beheert beleggingsfondsen waar institutionele beleggers in participeren. Sinds 2008 past Achmea Investment Management MVB-instrumenten toe bij het beheren van het vermogen in deze beleggingsfondsen. In dit verslag leest u de laatste stand van zaken met betrekking tot deze instrumenten en vindt u terug welke activiteiten voor de beleggingsfondsen zijn ondernomen. Beleidsdocumenten en rapportages zijn terug te vinden op de website van Achmea Investment Management.

2.1. Verantwoord beleggen

Achmea IM staat voor een goed en betaalbaar pensioen en is van mening dat maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) bijdraagt aan het realiseren van een goed en betaalbaar pensioen voor huidige en toekomstige generaties. Daarom besteedt Achmea IM waar nodig en mogelijk binnen de fiduciaire verantwoordelijkheid aandacht aan ecologische, sociale en governance (ESG) onderwerpen. Maatschappelijk verantwoord ondernemen door ondernemingen waarin belegd wordt, speelt een belangrijke rol.

2.2. Uitgangspunten

Voor het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid (hierna MVB-beleid) hanteert Achmea IM de principes van het Global Compact van de Verenigde Naties (UN Global Compact) als uitgangspunt alsook de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (OESO-richtlijnen) en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights (Guiding Principles).

Het UN Global Compact bestaat uit tien breed geaccepteerde principes (zie bijlagen 7.1) en beslaat vier hoofdthema's:

- Mensenrechten;
- Arbeidsnormen;
- Milieu;
- Anticorruptie.

Deze principes vinden hun oorsprong in internationale verdragen zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en principes van de International Labour Organisation (ILO). Het UN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun eigen invloedssfeer kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen.

De OESO-richtlijnen en Guiding Principles geven naast de vier genoemde thema's richting aan ondernemingsgedrag op de volgende thema's:

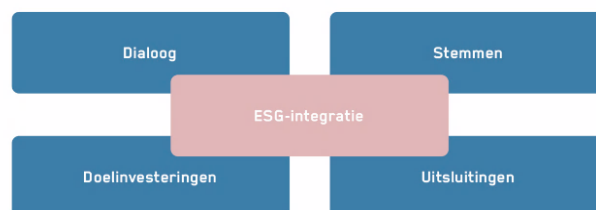
- Consumentenbelangen;
- Wetenschap en technologie;
- Mededinging;
- Belastingen.

2.3. Instrumenten

Bij het in praktijk brengen van Achmea IM's MVB-beleid, wordt gebruik gemaakt van vijf instrumenten:

1. Uitsluiting van producenten van controversiële wapens en tabak, ondernemingen die op structurele wijze principes van het UN Global Compact schenden, landen die vallen onder de sanctiewet 1977 en het voert tevens een restrictief beleid ten aanzien van steenkolen, teerzanden, schalieolie- en gas en Arctisch olie en gas;
2. Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen;
3. Corporate governance en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen;
4. Doelinvesterings (Green Bonds);
5. ESG-integratie in beleggingsprocessen.

FIGUUR 2.3.1 MVB-INSTRUMENTEN ACHMEA IM

2.4. Transparantie en verantwoording

Transparantie is onafscheidelijk verbonden aan een goed MVB-beleid. Achmea IM rapporteert daarom tweemaal per jaar over hoe zij de afgelopen periode invulling gaf aan het MVB-beleid. Ook rapporteert Achmea IM over de wijze waarop instrumenten zijn ingezet op sociale, governance en milieuthema's. Daarnaast geven wij inzicht in ons stemgedrag via een vote disclosure system. De rapportages en het systeem zijn toegankelijk via de website van Achmea IM. Ook staan de volgende documenten op website:

1. Beleid Maatschappelijk Verantwoord Beleggen;
2. Engagement Guidelines;
3. Achmea IM Stembeleid;
4. Uitsluitingslijst landen en ondernemingen.

2.5. Scope van rapportage

Het verantwoord beleggen beleid is van toepassing op de Achmea IM beleggingsfondsen. In deze rapportage is verantwoording afgelegd voor het in de beleggingsfondsen gevoerde MVB- beleid. Daarnaast voert Achmea IM een aantal beleggingsfondsen die fund-of-funds zijn. Op deze fondsen is het MVB-beleid van externe vermogensbeheerder van toepassing. In bijlagen 7.5 vindt u een overzicht van de Achmea IM beleggingsfondsen.

2.6. Due diligence

Door het screenen van de beleggingen in de Achmea IM beleggingsfondsen en het beleggingsuniversum, kunnen we risico's (negatieve Impact) voor de samenleving en milieu, identificeren. Door middel van het normatieve engagementprogramma spreken we ondernemingen aan op hun gedrag om zo de (potentiële) negatieve impact te voorkomen of te verminderen. Over het monitoren van voortgang en de resultaten van dialoog rapporteren wij periodiek. Wanneer een onderneming schade heeft veroorzaakt aan samenleving of milieu zal Achmea IM de onderneming nadrukkelijk oproepen tot herstel- en verhaalmogelijkheden voor degene die schade hebben geleden. Een uitvoerige beschrijving van het (due diligence) screenings proces is terug te lezen in het MVB beleid.

De uitkomsten van de due diligence screening worden gecategoriseerd naar thematische aandachtgebieden en beoordeeld op de mate van betrokkenheid van de onderneming en het effect op de samenleving en/of het milieu. De thematische aandachtsgebieden van Achmea IM zijn mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie.

Wanneer er een (potentiële) negatieve impact wordt geïdentificeerd, gaan wij de dialoog aan met de onderneming. Als na verloop van tijd blijkt dat een

onderneming geen progressie maakt in het voorkomen/verhelpen van de negatieve impact, gaan wij over tot het uitsluiten van de onderneming. Daarnaast is een aantal ondernemingen al op voorhand uitgesloten in verband met structurele schendingen en het niet opstaan voor dialoog om de schending op te heffen. De resultaten van de due diligence screening en de actie die is ondernomen staan vermeld in onderstaande tabel:

TABEL 2.6.1

Per 31-12-2021	Aantal ondernemingen uitgesloten op normatieve gronden	Nieuw normatieve dialogen H2 2021
Mensenrechten	21	7
Arbeidsnormen	3	5
Milieu	5	1
Anti-corruptie	0	7

In hoofdstuk 3.4 van dit MVB halfjaarverslag is terug te vinden welke ondernemingen zijn uitgesloten en is tevens aangegeven op basis van welke norm en schending dit plaatsvond. In hoofdstuk 5 van dit MVB-halfjaarverslag staat de voortgang van het normatieve engagement programma vermeld. In hoofdstuk 5.2 staan per thematisch aandachtsgebied de namen vermeld van de ondernemingen waarmee de dialoog is gestart.

2.7. ESG Integratie

Achmea IM hecht waarde aan ESG-informatie. Voor de beheerde beleggingsfondsen wordt daar waar mogelijk ESG-informatie op een systematische en consistente manier geïntegreerd in de beleggingsprocessen. Het inzichtelijk maken van ESG-risico's dient bij te dragen aan het maken van beter geïnformeerde beleggingsbeslissingen.

Aandelen

Binnen het kwantitatieve (factor) beleggingsproces voor aandelen heeft ESG-integratie een plek binnen de factor kwaliteit. De factor kwaliteit kwam als meeste geschikte factor naar voren na uitvoerig testen van verschillende ESG-integratie scenario's. Voor alle ondernemingen worden ESG risico's en kansen met gebruikmaking van MSCI ESG Research inzichtelijk gemaakt. Het meewegen van deze informatie van ondernemingen ten aanzien van enerzijds risicoblootstelling en anderzijds door het management van de onderneming ingevoerde beheersmaatregelen blijkt zich het beste te laten vangen in de factor kwaliteit. ESG-integratie is daarmee toegepast op alle intern beheerde aandelenstrategieën.

Bedrijfsobligaties

Bij het beheer van het Achmea IM Euro Investment Grade Credits Fonds past Achmea IM op structurele wijze een ESG-integratiestrategie in het beleggingsproces toe. Voor alle

ondernemingen worden ESG risico's en kansen met gebruikmaking van MSCI ESG Research inzichtelijk gemaakt. Binnen het beleggingsproces wordt vervolgens een gedetailleerde analyse gemaakt van de ESG risico-opslag die de issuer voor de uitgegeven obligatielening zou moeten bieden. Dit gebeurt naast de reguliere kredietwaardigheids- en andere relevante economische criteria. Op basis van deze gedetailleerde analyses van risico-opslagen wordt bepaald in welke mate een issuer/lening een aantrekkelijke vergoeding biedt voor gelopen risico's. Deze informatie vormt de basis voor de beleggingsbeslissingen.

Staatsobligaties

Voor het Achmea IM EMU staatsobligatiefonds worden bestuurlijke, milieu en sociale risico's waar van toepassing en relevant meegewogen in kwantitatieve en kwalitatieve landenanalyses. In de bepaling van het risico of een land de uitgeleende hoofdsom en bijhorende rente volledig en op tijd terug kan betalen, zijn ESG risico's dus meegewogen. Bij het identificeren van deze risico's maken de Achmea IM portefeuillemanagers gebruik van ESG landenanalyses van een onafhankelijke dataleverancier: MSCI ESG Research.

Achmea IM werkt continu aan verbeteringen van het ESG-integratieproces. Zo is in de afgelopen periode een uitgebreide studie uitgevoerd naar de effecten van verschillende ESG-pijlers op de credit spreads van staatsobligaties. De opgedane kennis wordt geïntegreerd in het beleggingsproces.

Green Bonds (doelinvesterings)

Het Achmea IM Green Bond Fund belegt wereldwijd hoofdzakelijk in kwalitatief hoogwaardige, groene staats- en bedrijfsobligaties. Green bonds zijn obligaties uitgegeven door (semi)-overheden, internationale instellingen of ondernemingen. De opbrengsten worden gebruikt om projecten en activiteiten met een aantoonbaar positief effect op het milieu en klimaat of om effectieve oplossingen voor klimaatbescherming te (her)financieren. Meer specifiek (her)financieren green bonds projecten gericht op energie-efficiëntie, schoon vervoer en milieuvriendelijke technologieën (waaronder wind- en zonne-energie). Ook projecten voor het weerbaarder maken van infrastructuur en de leefomgeving tegen de fysieke gevolgen van klimaatverandering komen in aanmerking voor (her)financiering.

Green bonds hebben dezelfde karakteristieken als gewone, grijze obligaties. Ze hebben een soortgelijk rendement, hetzelfde kredietrisico en een vergelijkbare liquiditeit. Het verschil is dat met green bonds milieuvriendelijke projecten worden gefinancierd. Achmea IM gebruikt een eigen onafhankelijk raamwerk om vast te stellen dat de opbrengsten van green bonds ook echt worden aangewend voor groene projecten. Dit raamwerk is geënt op de internationale richtlijnen Green Bond Principles en de Climate Bonds taxonomie van het Climate Bonds Initiative.

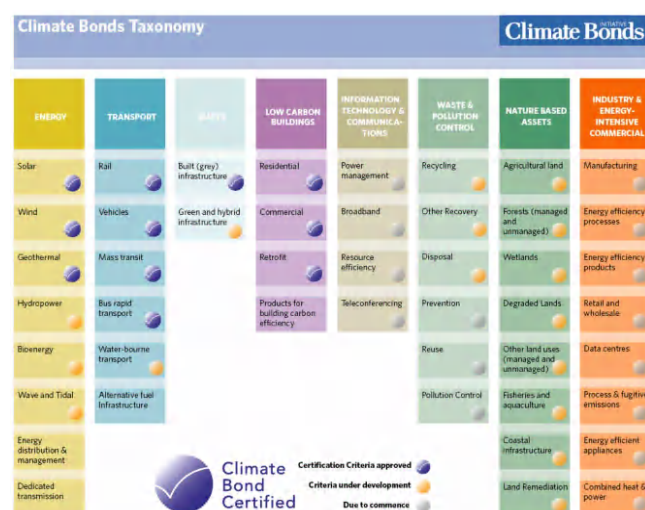
De Green Bond Principles zien toe op het proces waarmee green bonds naar de markt worden gebracht en omvatten:

- Principes rondom het gebruik van het opgehaald kapitaal;
- Principes rondom het proces van projectbeoordeling en -selectie;
- Principes rondom het beheer van opgehaald kapitaal;
- Principes rondom verslaglegging.

In onze beoordeling besteden we expliciet aandacht aan de mate waarin een green bond past in de algemene strategie van de uitgevende instelling.

De taxonomie van het Climate Bonds Initiative dient als kader bij het beoordelen van gefinancierde projecten en moet bijdragen aan het vertrouwen dat de met de opbrengsten gefinancierde projecten een aantoonbaar positief effect op het milieu of klimaat hebben.

FIGUUR 2.7.1 TAXONOMIE CLIMATE BONDS INITIATIVE¹

Naast het green bond funds beleggen we ook in green bonds, sustainability bonds en social bonds in de creditfondsen. Figuur 2.6.1 geeft inzicht in de allocatie per 31-12-2021.

TABEL 2.7.1 ALLOCATIE % GREEN BONDS

Fonds	%
Achmea IM Euro Corporate Bond Fund	19,5,13%
Achmea IM Investment Grade Credit Pool EUR hedged	9,0%
Achmea IM Euro Investment Grade Credit Fund	9,0%

¹ Bron: Climate Bonds Initiative⁷

Meten CO₂-voetafdruk van de beleggingsfondsen

Achmea IM besteedt speciaal aandacht aan risico's rond klimaatverandering. Dit vanuit het besef dat klimaatverandering en de noodzakelijke overgang naar een koolstofarme economie de waarde van beleggingen negatief kunnen beïnvloeden. Als onderdeel van haar klimaatstrategie heeft Achmea IM de CO₂-voetafdruk van de aandelen en bedrijfsobligatiefondsen, zie tabel 2.6.2.

Methodiek en maatstaf voor meten CO₂-voetafdruk

Voor het berekenen van een CO₂-voetafdruk zijn er diverse maatstaven en methodes voorhanden. Op hoofdlijnen zijn de methodes onder te verdelen in:

1. Methodes gericht om blootstelling aan absolute CO₂-emissies (de som van de scope 1,2 en 3 emissies) inzichtelijk te maken;
2. Methodes gericht om blootstelling aan CO₂-intensiteit (bijvoorbeeld de ratio tussen de CO₂-emissies en de omzet van een onderneming) inzichtelijk te maken.

Achmea IM maakt voor het aandelenfonds zowel de absolute CO₂-emissies per miljoen euro geïnvesteerd vermogen als de CO₂-intensiteit inzichtelijk. Voor de absolute voetafdruk worden CO₂-emissies toegewezen aan de portefeuille op basis van een eigenaarschap. Als het fonds 1 procent van de totale marktkapitalisatie van een bedrijf bezit, dan wordt 1 procent van de broeikasgasemissies toegekend aan de CO₂-voetafdruk van de portefeuille. De CO₂-intensiteit wordt bepaald op basis van de gewogen gemiddelde CO₂-intensiteit van de portefeuille- of benchmarkgewichten ('weighted average carbon intensity'). Deze maatstaf kan eenvoudiger toegepast worden in verschillende beleggingscategorieën omdat deze niet afhankelijk is van eigenaarschap. Deze

laatste maatstaf hanteert Achmea IM ook om de CO₂-intensiteit van het bedrijfsobligatiefonds inzichtelijk te maken.

Focus op scope 1 en scope 2 CO₂-emissies

Op basis van het Greenhouse Gas (GHG) Protocol zijn de bronnen voor CO₂-emissie per onderneming onderverdeeld in drie 'scopes' (reikwijdtes). Scope 1 en 2 emissies hebben betrekking op emissies waar een onderneming direct voor verantwoordelijk is en indirecte broeikasgasemissies door verbruik van gekochte elektriciteit, warmte of stoom. Scope 3 emissies dekken alle indirecte emissies als gevolg van de activiteiten van een onderneming.

Achmea IM baseert de berekeningen voor de CO₂-voetafdruk op scope 1 en scope 2 CO₂-emissies. Achmea IM signaleert dat scope 3 CO₂-emissies nog onvoldoende en op verschillende manieren door bedrijven worden gerapporteerd. De kwaliteit van deze gegevens is daardoor van een lager niveau. Ook leiden deze scope 3 CO₂-emissies tot dubbeltellingen in de voetafdruk. Achmea laat de scope 3 CO₂-emissies daarom voorlopig buiten beschouwing.

Bron en reikwijdte van CO₂-data

Voor de berekening van de voetafdruk is gebruik gemaakt van CO₂-data van MSCI ESG Research. Voor de aandelenportefeuilles van Achmea IM zijn deze CO₂-data voor ruim 98% gebaseerd op door de ondernemingen gerapporteerde CO₂-data over 2019. Voor de bedrijfsobligatieportefeuille betreft dit ruim 60%. Beleggingen waar op het moment van berekenen geen CO₂-data beschikbaar waren, hebben een CO₂-voetafdruk toegewezen gekregen gelijk aan die van het gemiddelde van de portefeuille.

TABEL 2.7.2 ESG KARAKTERISTIEKEN ACHMEA IM BELEGGINGSFONDSEN PER 31-12-2021

	Portefeuille CO ₂ -emissies	Benchmark CO ₂ -emissies	Vershil	Portefeuille CO ₂ -intensiteit	Benchmark CO ₂ -intensiteit	Vershil
Achmea IM Global Enhanced Equity Fund EUR hedged	61,01	61,65	-1%	80,87	129,34	-37%
Achmea IM Euro Corporate Bond Fund	-	-	-	62,49	117,72	-47%
Achmea IM Global Multi Factor Equity Fund	91,74	61,65	49%	80,03	129,34	-38%
Achmea IM Euro Investment Grade Credit Fund	-	-	-	34,34	69,32	-50%
Achmea IM Global Defensive Equity Fonds	34,10	61,65	-45%	82,70	129,34	-36%

3. Uitsluitingsbeleid

Er kunnen uiteenlopende redenen zijn voor een institutionele belegger om op voorhand niet te willen beleggen in bepaalde ondernemingen of landen. Zo kan men ervoor kiezen om niet te beleggen in ondernemingen die ongewenst gedrag vertonen of ondernemingen die controversiële producten produceren. Wanneer een onderneming betrokken is bij een controversieel product, veelal een kernactiviteit van de onderneming, is het toepassen van een engagementbeleid niet reëel. Het is immers lastig de onderneming over te halen een ander product te produceren. Achmea IM past in dat geval een uitsluitingsbeleid toe. Daarnaast kunnen ondernemingen die op structurele wijze met hun gedrag internationale normen over mensenrechten, milieu, arbeidsnormen of corruptie schenden en bij achterblijvende engagementresultaten worden uitgesloten van het beleggingsuniversum. Hierbij vormen de principes van het UN Global Compact en de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen het uitgangspunt. Het uitsluitingsbeleid van Achmea IM richt zich op de volgende, namelijk producenten van controversiële wapens, tabak, steenkolen, teerzanden, schalieolie- en gas, Arctische olie- en gas, structurele schenders van internationale gedragsnormen en landen waaraan internationale sancties zijn opgelegd.

3.1. Controversiële Wapens

3.1.1. Definitie controversiële wapens

Voor Achmea IM zijn wapens controversieel wanneer deze wapens onevenredig veel leed en slachtoffers veroorzaken en geen onderscheid maken tussen burger- en militaire doelen. Ook na afloop van een conflict veroorzaken deze wapens nog op aanzienlijke schaal slachtoffers en ontwrichten deze de maatschappij en de economie. Wij zien ons uitsluitingsbeleid op controversiële wapens dan ook als onderdeel van ons **mensenrechtenbeleid**. In de praktijk gaat het om de volgende wapens:

1. Nucleaire wapens;
2. Biologische wapens;
3. Chemische wapens;
4. Antipersoonsmijnen;
5. Clustermunitie.

Bij het bepalen van de definitie van controversiële wapens zoekt Achmea IM aansluiting bij internationale verdragen die door Nederland zijn ondertekend en bij het beleid van de Nederlandse overheid. Het volledige uitsluitingsbeleid kunt u terugvinden op de website.

3.1.2. Vaststellen uitsluitingen

De beleggingsfondsen beleggen direct wereldwijd in aandelen en bedrijfsobligaties. Hierbij gaat het enkel om financiële markten die ontwikkeld zijn, dus er wordt niet in opkomende markten belegd. Het uitsluitingsbeleid is van toepassing op deze beleggingen. Het onafhankelijke onderzoeksbureau ISS ESG stelt ieder halfjaar vast welke ondernemingen betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens. Daartoe bekijkt het onderzoeksbureau het gehele beleggingsuniversum. Wanneer het onderzoeksbureau betrokkenheid vaststelt, leidt dit tot uitsluiting.

3.1.3. Uitsluiting controversiële wapens

Verbod beleggen in clustermunitie

Jaarlijks stuurt de AFM een nieuwe definitieve indicatieve uitsluitingslijst (risicoradar) rond. Er zijn in het afgelopen jaar geen relevante ontwikkelingen geweest. De ondernemingen op de lijst zijn voornamelijk hetzelfde als op de definitieve lijst van 2021. Op basis van deze informatie en de criteria van artikel 21a Besluit Marktmisbruik komt de AFM tot de volgende voorlopige indicatieve uitsluitingslijst voor 2022:

1. Poongsan Corporation (Zuid-Korea) – Direct betrokken bij de productie, verkoop of distributie van clustermunitie
2. Anhui GreatWall Military Industry Co., Ltd. (China) – Direct betrokken bij de productie, verkoop of distributie van clustermunitie
3. LIG Nex1 Co Ltd. (Zuid-Korea) – Direct betrokken bij de productie, verkoop of distributie van clustermunitie

Uitsluitingen controversiële wapens

Zie onderstaand de uitsluitingslijst per 1 januari 2022 voor ondernemingen die betrokken zijn bij controversiële wapens:

- AECOM
- Aerojet Rocketdyne Holdings Inc
- Airbus Group SE
- Akka Technologies
- AMETEK, Inc.
- Anhui GreatWall Military Industry Co., Ltd.
- Aryt Industries Ltd
- Babcock International Group PLC
- BAE Systems PLC
- Bharat Dynamics Limited
- Boeing Co/The
- Booz Allen Hamilton Holding Corp
- Brookfield Asset Management Inc. Class A
- Brookfield Business Partners L.P.
- BWX Technologies Inc
- CACI International Inc
- China Aerospace Science & Industry Group Corp.
- China Aerospace Science & Technology Corp.
- China National Nuclear Corp.
- China North Industries Corp.
- China North Industries Group Corp., Ltd.
- China Poly Group Co., Ltd.
- China Shipbuilding Industry Co., Ltd.
- CNIM Group SA
- Cohort PLC
- Eaton Corporation plc
- Elbit Systems Ltd
- Fluor Corp
- Fortive Corp.
- General Dynamics Corp
- GP Strategies Corp
- Hitachi Zosen Corp
- Honeywell International Inc
- Huntington Ingalls Industries Inc
- IndiaMART InterMESH Ltd.
- Jacobs Engineering Group Inc
- KBR, Inc.
- Kier Group plc
- Kratos Defense & Security Solutions, Inc.
- L3Harris Technologies Inc
- Larsen & Toubro Ltd
- Learning Technologies Group Plc
- Leidos Holdings Inc
- Leonardo SpA
- LIG Nex1 Co., Ltd.
- Lockheed Martin Corp
- Lumibird
- Moog Inc
- Morgan Sindall Group plc
- Motovilicha Plants PJSC
- MTAR Technologies Ltd.
- Northrop Grumman Corp
- Parsons Corporation
- Poongsan Corp
- Poongsan Holdings Corp

- Premier Explosives Ltd
- Rolls-Royce Holdings PLC
- S&T Dynamics Co Ltd
- S&T Holdings Co Ltd
- Safran SA
- Sandhar Technologies Ltd.
- Science Applications International corp
- Serco Group PLC
- SGL Carbon SE
- Solar Industries India Ltd.
- Spirit AeroSystems Holdings, Inc.
- Steel Partners Holdings LP
- Textron Inc
- Thales SA
- Ultra Electronics Holdings PLC
- Walchandnagar Industries Ltd
- Wartsila Oyj Abp

Per 1 januari 2022 is geen van de ondernemingen in het beleggingsuniversum betrokken bij de productie van biologische- en/of chemische wapens.

3.2. Tabaksproducenten

3.2.1. Definitie tabaksproducenten

Achmea IM heeft besloten dat het beleggen in producenten van tabak niet past binnen de uitgangspunten van ons **gezondheidsbeleid**. De consequentie hiervan is dat tabaksbeleggingen niet in de beleggingsfondsen van Achmea IM voorkomen. Achmea IM maakt de keuze om alle producenten van rookwaar van het beleggingsuniversum uit te sluiten. Wederverkopers van rookwaren, zoals supermarkten, tankstations en luchtvaartmaatschappijen worden niet uitgesloten van het beleggingsuniversum.

3.2.2. Vaststellen uitsluitingen

De beleggingsfondsen beleggen direct wereldwijd in aandelen en bedrijfsobligaties. Hierbij gaat het enkel om financiële markten die ontwikkeld zijn, dus er wordt niet in opkomende markten belegd. Het uitsluitingsbeleid is van toepassing op deze beleggingen. Op basis van GICS-classificatiecodes stellen wij vast welke ondernemingen als rookwarenp producenten worden aangemerkt. Twee maal per jaar screenen wij het beleggingsuniversum op dit criterium. Ondernemingen die zijn aangemerkt als rookwarenp producenten plaatsen wij op de geactualiseerde uitsluitingslijst. Eventueel aanwezige holdings in tabaksproducenten verkopen wij. Portefeuillemanagers mogen geen nieuwe holdings aankopen van uitgesloten ondernemingen zolang de onderneming op de uitsluitingslijst staat.

Er hebben zich een zestal wijzigingen voorgedaan in het beleggingsuniversum ten opzichte van de voorgaande screening. De onderneming Tong Jie Ltd is verwijderd van de uitsluitingslijst. Vijf ondernemingen zijn toegevoegd aan de uitsluitingslijst, namelijk: Compania de Distribucion Integral Logista Holdings SAU, RLX Technology, Inc., Scandinavian Tobacco Group A/S, Smoore International Holdings Ltd. en Turning Point Brands, Inc.

Binnen het beleggingsuniversum zijn per 1 januari 2022 de volgende ondernemingen aanmerkt als tabaksproducent².

- 22nd Century Group Inc
- Adris Grupa DD
- Al Eqbal Co for Investment PLC
- Alliance One International Inc
- Altria Group Inc
- British American Tobacco Malaysia Bhd
- British American Tobacco PLC

- Coka Duvanska Industrija AD Coka
- Compania de Distribucion Integral Logista Holdings SAU
- Duvanski Kombinat AD Podgorica
- Eastern Tobacco
- Electronic Cigarettes International Group Ltd
- Fabrika Duhana Sarajevo DD Sarajevo
- Fabrika Duvana AD Banja Luka
- Godfrey Phillips India Ltd
- Golden Tobacco Ltd
- Gudang Garam Tbk PT
- Hrvatski Duhani DD
- Huabao International Holdings Ltd
- Imperial Brands PLC
- ITC Ltd
- Japan Tobacco Inc
- Karelia Tobacco Co Inc SA
- Khyber Tobacco Co Ltd
- Kothari Products Ltd
- KT&G Corp
- Ngan Son JSC
- NTC Industries Ltd
- Philip Morris International Inc
- PTFC Redevelopment Corp
- Reinet Investments SCA
- RLX Technology, Inc.
- Scandinavian Tobacco Group A/S
- Shanghai Industrial Holdings Ltd
- Sinnar Bidi Udyog Ltd
- Smokefree Innotec Inc
- Smoore International Holdings Ltd.
- Societe Ivoirienne des Tabacs SA
- Strumica Tabak AD Strumica
- Swedish Match AB
- Tabak ad Nis
- TSL Ltd/Zimbabwe
- Turning Point Brands, Inc.
- Union Tobacco & Cigarette Industries
- Universal Corp/VA
- Vector Group Ltd
- VST Industries Ltd
- Wismilak Inti Makmur Tbk PT

² Bron: Achmea Investment Management, Bloomberg

3.3. Steenkolen, teerzanden, schaliegas en -olie en Arctisch gas en -olie

3.3.1. Definitie

Achmea IM ziet de schade en overlast door klimaatverandering toenemen. Binnen haar eigen beleggingsportefeuille sluit Achmea IM daarom de meest vervuilende kolenbedrijven uit. Achmea IM belegt niet meer in bedrijven die meer dan 5% van hun omzet halen uit kolen, de winning van olie uit teerzanden, schalieolie- en gas en Arctische olie- en gas. We willen bijdragen aan een gezonde, veilige en toekomstbestendige samenleving. Investeren in deze bedrijven en verwerkers past daar niet bij.

Steenkool

Achmea IM geeft in haar beleid prioriteit aan de sectoren waar wij de meeste impact op klimaatverandering kunnen maken. Met 30% van de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen zijn kolen de meest vervuilende fossiele brandstof. Kolen worden voornamelijk gebruikt voor elektriciteitsopwekking, waardoor 27% van de CO₂ uitstoot wordt veroorzaakt.

Achmea IM hanteert een restrictief beleid ten aanzien van steenkool. Het steenkoolbeleid is gericht op het delven en het gebruik van thermisch steenkool (inclusief bruinkool, bitumen, antraciet en stoomkolen). Ondernemingen worden uitgesloten van belegging als:

a. De omzet van een onderneming is voor meer dan 5% afkomstig uit aan steenkoolgerelateerde activiteiten. De winning van thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen) en de verkoop ervan aan externe partijen zijn relevant bij het bepalen van de aan steenkool gerelateerde omzet. Inkomsten uit kolenhandel worden vanwege databeperkingen vooralsnog niet meegenomen in deze berekening.

b. De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is van elektriciteitsopwekking uit thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen).

Teerzanden

Teerzanden hebben de hoogste klimaatimpact van alle vormen van olieproductie. Ten opzichte van conventionele winningsmethoden kost het 2 tot 3 keer meer energie om de olie uit de grondlagen te filteren. Bij de winning van olie uit teerzand komen meer kankerverwekkende stoffen vrij dan bij conventionele winning. Tot slot hebben teerzanden ook een negatieve impact op de thema's Milieu en Natuur. Grote

gebieden ongerept bos moeten wijken voor de open mijnen, die tot 80 meter diep kunnen worden.

Schalieolie- en gas

Schaliegas en -olie worden gewonnen uit gesteente door middel van fracking (kraken). Hierbij wordt een mengsel van water, zand en chemicaliën onder hoge druk in een boorput gepompt en worden kleine explosies veroorzaakt. Hierdoor kan het gas en de olie uit het gesteente worden geforceerd en worden opgepompt. Ook voor deze manier van olie- en gaswinning is veel energie nodig, wat deze fossiele brandstoffen energie intensief maakt. Vanwege de energie-intensiteit en hoge kosten van de technologie is deze vorm van olie- en gaswinning alleen interessant bij een hoge olie- en gasprijs. De voorraden die potentieel gewonnen kunnen worden zijn enorm. Nadelen van schaliegas en -olie zijn het gebruik van grote hoeveelheden water en het gebruik van grote hoeveelheden chemicaliën.

Arctische olie- en gas

Volgens het United States Geological Survey herbergt het Arctisch gebied zo'n 13% van de onontdekte olievoorraden en 30% van de onontdekte gasvoorraden in de wereld. Vanwege de beschermde status van verschillende delen van het Arctisch gebied en de onherbergzame omstandigheden wordt er op dit moment nog weinig olie en gas gewonnen. Wel wordt er al geruime tijd naar olie en gas gezocht in het gebied. Boren naar olie en gas in het Arctisch gebied stuit op veel verzet vanwege: Vermeend grotere kans op ongelukken door de moeilijke omstandigheden waaronder geboord wordt;

- Verstoring van ongerepte natuur en kwetsbare biodiversiteit; en
- Zeer moeilijke omstandigheden voor schoonmaakoperaties in geval van lekkages.

Naast deze milieu impact speelt ook de vraag of het opportuun is om te investeren in nieuwe technologieën om te kunnen boren onder onherbergzame Arctische omstandigheden, terwijl klimaatverandering juist vraagt om een vermindering van het gebruik van fossiele brandstoffen.

3.3.2. Vaststellen uitsluitingen

Aan de hand van MSCI ESG data is vastgesteld of ondernemingen op basis van omzetcijfers een blootstelling van meer dan 5% hebben naar thermisch steenkool, teerzanden, schalieolie- en gas en Arctische olie- en gas. Wanneer het meer dan 5% is overschrijdt de onderneming de in het beleid gedefinieerde ondergrens van 'direct uitsluiten'.

Per 1 januari 2022 zijn de volgende ondernemingen uitgesloten:

- ABOITIZ EQUITY VENTURES INC
- Aboitiz Power Corp

- ABU DHABI NATIONAL ENERG
- Adani Power Limited
- ADANI TRANSMISSION LIMITED
- Adaro Energy Tbk Pt
- AES Corporation
- African Rainbow Minerals Limited
- AGL Energy Limited
- Aksa Akrilik Kimya Sanayii As
- Aksa Enerji Uretim Anonim Sirketi
- ALBIOMA SA
- Allele, Inc.
- Alliance Resource Operating Partners, L.P.
- Alliant Energy Corp
- Ameren Corporation
- AMERICAN ELECTRIC POWER COMPANY INC
- ANGLO AMERICAN PLC
- ANTERO RESOURCES CORPORATION
- APA CORPORATION
- ARC RESOURCES LTD.
- ARCH RESOURCES, INC.
- ASCENT RESOURCES UTICA HOLDINGS, LLC
- ASTRA INTERNATIONAL TBK PT
- Athabasca Oil Corporation
- AYALA CORPORATION
- Banpu Pcl
- BAYTEX ENERGY CORP.
- BERKSHIRE HATHAWAY ENERGY COMPANY
- BIRCHCLIFF ENERGY LTD.
- Black Hills Corporation
- Bukit Asam Tbk
- Bulgarian Energy Holding EAD
- CABOT OIL & GAS CORP
- CALIFORNIA RESOURCES CORPORATION
- CALLON PETROLEUM COMPANY
- Canadian Natural Resources Limited
- Capital Power Corporation
- Cenovus Energy Inc.
- CENTENNIAL RESOURCE DEVELOPMENT, INC.
- CENTENNIAL RESOURCE PRODUCTION, LLC
- CENTERPOINT ENERGY, INC.
- Cesc Ltd
- CEZ AS
- CHESAPEAKE ENERGY CORPORATION
- CHEVRON CORPORATION
- China Coal Energy Co Ltd
- China Coal Energy Company Limited
- CHINA LONGYUAN POWER GROUP CORP LTD
- China Power International Develop
- China Resources Power Holdings Co Ltd
- China Shenhua Energy Co Ltd
- China Shenhua Energy Company Limited
- CHUBU ELECTRIC POWER CO INC
- Chugoku Electric Power Co., Inc.
- CIMAREX ENERGY CO.
- CIMIC GROUP LIMITED
- CLP Holdings Limited
- CMS ENERGY CORP
- CNX RESOURCES CORPORATION
- Coal India
- COLBUN SA
- Comision Federal de Electricidad
- COMSTOCK RESOURCES, INC.
- CONCHO RESOURCES INC
- CONOCOPHILLIPS
- Consol Energy Inc.
- CONTANGO OIL & GAS COMPANY
- CONTINENTAL RESOURCES, INC.
- ContourGlobal PLC
- ContourGlobal Power Holdings S.A.
- Coronado Global Resources Inc
- CRESCENT POINT ENERGY CORP.
- CREW ENERGY INC.
- Datang Internatnl Power Generation Co
- DEVON ENERGY CORPORATION
- DIAMONDBACK ENERGY INC
- Dmci Holdings Inc.
- DOMINION ENERGY IN
- DTE ENERGY CO
- DUKE ENERGY CORP
- EDP ENERGIAS DE PORTUGAL SA
- Electric Power Development Co., Ltd.
- ELECTRICITY GENERATING PUBLIC COMPANY LIMITED
- EMERA INC
- Empresa Electrica Cochrane SpA
- EnBW Energie Baden-Wuerttemberg
- Enea Spolka Akcyjna
- ENEL CHILE SA
- Enel Generacion Chile S.A.
- Energa Spolka Akcyjna
- Enerplus Corporation
- ENGIE BRASIL ENERGIA SA
- Engie Energia Chile S.A.
- EOG RESOURCES INC
- EQT CORPORATION
- Eskom Holdings Soc Limited
- Evergy, Inc.
- EWE AG
- Exxaro Resources Ltd
- FIRST PACIFIC COMPANY LIMITED
- FIRSTENERGY CORP
- FLORIDA GAS TRANSMISSION COMPANY, LLC
- GD Power Development Co Ltd
- Genesis Energy Limited
- GENTING BERHAD
- GEO Energy Resources Ltd
- GLOBAL POWER SYNERGY PCL
- Glow Energy Pcl
- GUANGDONG INVESTMENT LTD
- GUANGHUI ENERGY CO LTD
- Gujarat Mineral Development Corporation Limited
- NextEra Energy Inc
- HESS CORP
- HK Electric Investments & HK E
- HK Electric Investments & Hk Electric Investments Ltd.
- Hokkaido Electric Power Company, Incorporated
- Hokuriku Electric Power Company
- Huadian Power International Corp Ltd
- Huadian Power International Corporation Limited

- Huaneng Power International Inc
- Huaneng Power International, Inc.
- Idacorp, Inc.
- IMPERIAL OIL LTD
- Indo Tambangraya Megah Tbk Pt
- INDONESIA ASAHAN ALUMINI
- INNER MONGOLIA FINCL INVESTMENT GRP
- Inner Mongolia Yitai Coal Co Ltd
- INTER RAO YEES PAO
- Japan Petroleum Exploration Co
- Jardine Cycle & Carriage Limited
- JARDINE MATHESON HOLDINGS LTD
- Jastrzebska Spolka Weglowa Spolka Akcyjna
- Jindal Steel And Power Limited
- KANSAI ELECTRIC POWER CO INC
- KINDER MORGAN INC
- KOREA ELECTRIC POWER CORP
- KYUSHU ELECTRIC POWER
- LAREDO PETROLEUM, INC
- Magnolia Oil & Gas Corp
- MAGNOLIA OIL & GAS OPERATING LLC
- Manila Electric Co
- MARATHON OIL CORPORATION
- MATADOR RESOURCES COMPANY
- MEG Energy Corp.
- MGE ENERGY, INC.
- MURPHY OIL CORPORATION
- NATIONAL FUEL GAS COMPANY
- NEW HOPE CORPORATION LIMITED
- NGPL PIPECO LLC
- NISOURCE NEW
- NK ROSNEFT' PAO
- NORTHERN OIL AND GAS, INC.
- Northwestern Corporation
- NRG Energy, Inc.
- OASIS PETROLEUM INC.
- OCCIDENTAL PETROLEUM CORP
- Oci Company Ltd.
- OGE ENERGY CORP
- Ogi-2 Pao
- Origin Energy Limited
- Otter Tail Corporation
- OVINTIV INC.
- PARAMOUNT RESOURCES LTD.
- PARSLEY ENERGY LLC/FINAN
- PDC ENERGY, INC.
- Peabody Energy Corporation
- PEYTO EXPLORATION & DEVELOPMENT CORP.
- PGE POLSKA GRUPA ENERGETYCZNA SPOLKA AKCYJNA
- PINNACLE WEST CAPITAL CORP
- PIONEER NATURAL RESOURCES CO
- Pnm Resources, Inc.
- Portland General Electric Company
- POWER ASSETS HOLDINGS LTD
- PPL Corporation
- PRAIRIESKY ROYALTY LTD.
- Pt Bumi Resources Tbk
- PT Cikarang Listrindo Tbk
- Pt Delta Dunia Makmur Tbk
- Pt Harum Energy Tbk
- Pt Indika Energy Tbk
- PT Perusahaan Listrik Negara (Persero)
- PUGET ENERGY, INC.
- QEP RESOURCES, INC.
- RANGE RESOURCES CORPORATION
- RATCH GROUP PUBLIC COMPANY LIMITED
- Reliance Power Limited
- RUBY PIPELINE, L.L.C.
- RWE AG
- SDIC Power Holding
- Sembcorp Industries Ltd
- Shaanxi Coal Industry Co Ltd
- Shanghai Datun Energy Resources Co., Ltd.
- SHANGHAI ELECTRIC POWER CO LTD
- Shanxi Lu'An Env.Energy Dev.Co.Ltd
- SHANXI XISHAN COAL & EL POWER
- SHENERGY CO LTD
- Shenzhen Energy Group Co Ltd
- Shikoku Electric Power Company, Incorporated
- SM ENERGY COMPANY
- SOUTHERN CO
- SOUTHWESTERN ENERGY COMPANY
- Suncor Energy Inc.
- TAMPA ELECTRIC COMPANY
- Tata Power Co Ltd
- TATNEFT' PAO
- TAURON POLSKA ENERGIA SA
- TBEA CO LTD
- Teck Resources Ltd
- TELLURIAN INC.
- Tenaga Nasional Bhd
- Tennessee Valley Authority
- THE ISRAEL ELECTRIC CORP. LTD.
- The Okinawa Electric Power Company, Incorporated
- Tian Di Science & Technology C
- Tohoku Electric Power Company, Incorporated
- TOKYO ELECTRIC POWER COMPANY HLDS INC
- Torrent Power Limited
- TOURMALINE OIL CORP.
- TransAlta Corporation
- TUCSON ELECTRIC POWER COMPANY
- United Tractors Tbk Pt
- Vectren Corporation
- VEDANTA LTD
- Vedanta Resources Plc
- VISTRA CORP
- Washington H. Soul Pattinson And Co. Ltd.
- WEC ENERGY GROUP
- WHITEHAVEN COAL LIMITED
- WHITING PETROLEUM CORPORATION
- WPX ENERGY, INC.
- XCEL ENERGY INC
- Yang Quan Coal Industry (Group) Co., Ltd.
- Yanzhou Coal Mining Co Ltd
- Yanzhou Coal Mining Company Limited
- Zhejiang Zheneng Electric Power

3.4. Normschendingen

3.4.1. Schenders van internationale normen

Naast producenten van controversiële wapens, tabak en fossiele brandstoffen, vindt Achmea IM ook dat ondernemingen die op grove en structurele wijze internationaal breed gedragen normen op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie schenden, moeten worden uitgesloten van het beleggingsuniversum. Hiervoor hanteert Achmea IM een aantal belangrijke raamwerken als uitgangspunt, namelijk het UN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights. De OESO-richtlijnen onderscheiden naast de vier genoemde thema's ook de volgende thema's: consumentenbelangen, wetenschap en technologie, mededinging en belastingen. De UN Guiding Principles geven handvatten voor overheden en ondernemingen hoe mensenrechtenschendingen in de praktijk te voorkomen, te adresseren en te mitigeren.

3.4.2. Vaststelling uitsluitingen

De beleggingsfondsen beleggen direct wereldwijd in aandelen en bedrijfsobligaties. Hierbij gaat het enkel om ontwikkelde markten. Er wordt niet direct in opkomende markten belegd. Het uitsluitingsbeleid is van toepassing op de directe beleggingen.

Het onafhankelijke onderzoeksbureau ISS ESG stelt ieder halfjaar vast welke ondernemingen betrokken zijn bij structurele schendingen van internationale normen. Leidraad hierbij zijn de principes van het UN Global Compact op het vlak van mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en anticorruptie. Daartoe bekijkt het onderzoeksbureau het gehele beleggingsuniversum.

Wanneer het onderzoeksbureau heeft geverifieerd dat een onderneming een schending pleegt op één van

bovengenoemde principes leidt dit tot verdere analyse van de onderneming door de Beheerder van het beleggingsfonds. Omdat een schending snel kan ontstaan, maar ook weer snel kan worden opgeheven, komen alleen de structurele schenders van principes in aanmerking voor uitsluiting. Achmea IM stelt dat een schending structureel is wanneer deze ten minste 24 aaneengesloten maanden heeft plaatsgevonden. Zolang dit niet het geval is, heeft het aangaan van de dialoog met de onderneming (engagement) de voorkeur. Uitsluiten in deze fase zou voorbarig zijn.

Na vaststelling van de lijst van structurele schenders bepaalt de Beheerder of de ondernemingen worden aangehouden, uitgesloten dan wel op een watchlist geplaatst worden. Dit besluit wordt genomen op basis van onderstaande criteria:

1. de houding van de onderneming ten aanzien van de schending en de bereidheid het gesprek met aandeelhouders aan te gaan (constructief/niet-constructief);
2. de ontwikkelingen t.a.v. de casus en door de onderneming gemaakte stappen om een schending (deels) op te heffen (positief/neutral/negatief);
3. de ernst van de schending: sommige schendingen beïnvloeden complete bevolkingsgroepen, andere niet (hoog/middel);
4. de sterkte van de casus waarbij wordt gekeken naar reeds gedane uitspraken van nationale of internationale gezaghebbende instanties (sterk/neutral/zwak).

Aan de hand van informatie over deze criteria vormt de Beheerder zich een beeld van de ontwikkelingen en ernst van de schending en wordt al dan niet overgegaan tot uitsluiting van de onderneming voor de aandelen- en vastrentende waardenfondsen.

Beleggingen in uitgesloten ondernemingen worden verkocht. Geen nieuwe aandelen of obligaties worden aangekocht zolang de onderneming op de uitsluitingslijst staat. Bij een geverifieerde opheffing van de schending zal de onderneming van de uitsluitingslijst worden verwijderd.

3.4.3. Uitsluiting structurele normschenders

Per 1 januari 2022 zijn wereldwijd 28 ondernemingen voor beleggingen uitgesloten van het relevante beleggingsuniversum vanwege structurele schendingen van internationaal breed geaccepteerde normen. Zie tabel 3.4.3.1 voor het volledige overzicht.

TABEL 3.4.3.1 UITSLUITINGSLIJST STRUCTURELE NORMSCHENDERS PER 31 DECEMBER 2021¹

Onderneming	Norm	Schending
Altice Europe		Recht op zelfbeschikking
Altice Financing SA		Recht op zelfbeschikking
Altice Finco SA		Recht op zelfbeschikking
Altice Luxembourg SA		Recht op zelfbeschikking
B Communications LTD		Recht op zelfbeschikking
Bank Hapoalim		Recht op zelfbeschikking
Bank Leumi Le-Israel		Recht op zelfbeschikking
Bezeq The Israeli Telecom Co		Recht op zelfbeschikking
CELLCOM ISRAEL		Recht op zelfbeschikking
Centrais Eletricas Brasileiras S.A.- Eletrobras		Recht op zelfbeschikking
Centrais Eletricas Brasileiras SA- Eletrobras Pfd B		Recht op zelfbeschikking
Companhia Energetica de Minas Gerais- CEMIG		Rechten van inheemse volken
Enbridge, Inc.		Rechten van inheemse volken
Energy Transfer LP / Energy Transfer Operating LP		Rechten van inheemse volken
Export-Import Bank of India		Milieuvervuiling
Harel Insurance Investments & Financial Services Ltd.		Recht op zelfbeschikking
NTPC Ltd		Milieuvervuiling
Marathon Petroleum Corp.		Rechten van inheemse volken
Mizrahi-Tefahot Bank		Recht op zelfbeschikking
Partner Communications Co. Ltd / PARTNER COMMU ADR		Recht op zelfbeschikking
Phillips 66 / Phillips 66 Partners LP		Rechten van inheemse volken
POSCO / POSCO ADR		Obstructie vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen
Power Construction Corporation of China, Ltd		Milieuvervuiling
Station Casinos LLC		Obstructie vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen
Sumitomo Chemical Co		Milieuvervuiling
Sunoco Logistics Partners Operations LP		Rechten van inheemse volken
Syngenta AG		Milieuvervuiling
Vale S.A. / Vale SA Pfd A		Recht op zelfbeschikking
XPO Logistics		Arbeidsomstandigheden

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS ESG

3.4.4. Uitsluiting landen

Landen worden op voorhand uitgesloten wanneer aannemelijk is dat:

- Er een schending is van het non-proliferatieverdrag;
- Machthebbers op systematische wijze de fundamentele mensenrechten van (hun) burgers schenden op grove wijze schenden;
- Vanwege een hoge mate van corruptie toevertrouwde middelen in dergelijke landen niet ten goede komen aan duurzame ontwikkeling van de economische situatie en welvaart van de bevolking.
- Door de ernst van opgelegde economische sancties de stabiliteit van de waarde van beleggingen in dat land serieus worden bedreigd.

Een belangrijk handvat bij het uitvoeren van het uitsluitingsbeleid is de Sanctiewet 1977. Achmea IM hanteert de Sanctiewet 1977 als signaalfunctie om te bepalen of landen voldoen aan bovenstaande uitgangspunten en in aanmerking komen voor uitsluiting op voorhand.

Selectiebeleid

Achmea IM stelt eisen aan landen wat betreft duurzaamheidsprestaties. Prestaties van landen inzake bescherming mensenrechten, bescherming arbeidsrechten, naleven milieuafspraken en corruptiebestrijding worden hiervoor getoetst. Opname van een staatsobligatie in portefeuille wordt alleen overwogen indien duurzaamheidsprestaties van het uitgevende land voldoen aan een vooraf gestelde ondergrens. Deze ondergrens staat symbool voor de verantwoord beleggen uitgangsprincipes van Achmea IM.

De onderzoeksresultaten van de volgende instituten worden gebruikt om de landenprestaties inzichtelijk te maken:

- Freedom House met de Freedom in the World index,
- ITUC met de ITUC Global Rights index;
- EPI (Yale) met de Environmental Performance Index en
- Transparency International met de Corruption Perception Index.

Staatsbedrijven

In het verlengde van het landenbeleid sluit Achmea IM ook staatsbedrijven gelieerd aan de uitgesloten landen uit van belegging.

De volgende staatsbedrijven worden per 1 januari 2022 uitgesloten:

- National Petrochemical Company SJSC
- SABIC Agri-Nutrients Co.
- Saudi Arabian Mining Company SJSC
- Saudi Arabian Oil Company
- Saudi Basic Industries Corp
- Saudi Electricity Co
- Saudi Telecom Company SJSC
- The Saudi National Bank
- Yanbu National Petrochemicals Company SJSC

TABEL 3.4.4.1 UITGESLOTEN LANDEN ACHMEA IM PER 1 JANUARI 2022

Landen	Sanctiewet	Human rights	Labour rights	Anti-corruption
Afghanistan				x
Burundi			x	x
Central African Republic	x	x	x	
Congo Republic				x
Equatorial Guinea		x		x
Eritrea		x		
Guinea-Bissau				x
Iran	x			
Libya			x	x
Myanmar	x		x	
North Korea	x	x		x
Saudi Arabia		x		
Somalia	x	x	x	x
South Sudan		x	x	x
Sudan	x			x
Syria	x	x	x	x
Turkmenistan		x		x
Uzbekistan	x			
Venezuela				x
Yemen			x	x
Zimbabwe	x			
Democratic Republic of the Congo				x
Haiti				x

4. Stembeleid & Corporate Governance

Corporate governance, of goed ondernemingsbestuur, heeft betrekking op de verhoudingen tussen de verschillende actoren van een onderneming zoals de Raad van Bestuur (RvB), de Raad van Commissarissen (RvC), aandeelhouders en andere belanghebbenden. Rekenschap, transparantie en toezicht spelen hierbij een centrale rol. De beleggingsfondsen beleggen onder andere in beursgenoteerde ondernemingen en zijn daardoor ook aandeelhouder. Door actief gebruik te maken van aandeelhoudersrechten kunnen de beleggingsfondsen invloed uitoefenen op de onderneming. Het gaat hierbij om het benoemen van bestuurders, het goedkeuren van jaarstukken en in sommige gevallen kan het zich uitspreken over het beloningsbeleid. De beleggingsfondsen doen dit onder andere door deel te nemen aan de besluitvorming op de aandeelhoudersvergadering (stemmen). Door gebruik te maken van het stemrecht kunnen de beleggingsfondsen invloed uitoefenen op ondernemingen en invloed aanwenden om een betere corporate governance te stimuleren bij de ondernemingen. Een goede corporate governance draagt bij aan de lange termijn waardecreatie.

4.1. Institutionele belegger als actief aandeelhouder

De Nederlandse Corporate Governance Code schrijft voor dat institutionele beleggers zoals pensioenfondsen een beleid moeten hebben ten aanzien van het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen van beursgenoteerde ondernemingen waarin zij beleggen. Daarbij wordt van de institutionele belegger gevraagd om minstens eenmaal per jaar aan te geven hoe invulling wordt gegeven aan het stembeleid. Daarnaast stelt de Corporate Governance Code dat de institutionele belegger minimaal eenmaal per kwartaal moet aangeven hoe hij stemde op de aandeelhoudersvergaderingen.

Achmea IM voldoet aan de bepalingen van de Corporate Governance Code. Op de website van Achmea IM zijn de volgende documenten te vinden:

1. Stembeleid;
2. Stemverslag van de voorgaande kwartalen en het afgelopen jaar;
3. Rapportagetool waarbij gerapporteerd wordt hoe gestemd is per aandeelhoudersvergadering.

4.2. Stemgedrag Achmea IM

Achtergrond

De tweede helft van het jaar is relatief rustig omdat de meeste Europese en Amerikaanse aandeelhoudersvergaderingen in de eerste helft van het jaar plaatsvinden. De piek van het aandeelhoudersvergaderingen seizoen in Australië en Nieuw-Zeeland ligt wel in de tweede helft van het jaar. In het derde en vierde kwartaal vinden daarnaast meestal bijzondere aandeelhoudersvergaderingen plaats voor tussentijdse benoemingen van bestuurders, voor de goedkeuring van beloningsbeleid en over aandelenuitgifte. Er blijft een stijging zichtbaar in het agenderen van aandeelhoudersvoorstellen op vergaderingen. Ook het aantal aandeelhoudersvoorstellen per vergadering neemt bij enkele grote ondernemingen toe. De meeste steun ontvingen aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van klimaat. De steun voor sociale aandeelhoudersvoorstellen blijft hierbij achter.

Gezien de voortdurende COVID-19 pandemie vonden de vergaderingen ook in dit halfjaar voor het overgrote deel virtueel plaats.

Stemactiviteiten van Achmea IM

Wij stemden in het afgelopen halfjaar in totaal op **485 vergaderingen** op totaal **4.100 agendapunten**. Zie tabel 4.2.1. voor de regionale verdeling van vergaderingen over H2 2021.

TABEL 4.2.1 REGIONALE VERDELING H2 2021

Land	Achmea IM Global Enhanced Equity Fund EUR hedged	Achmea IM Global Defensive Equity Fund - I	Achmea IM Global Multi Factor Equity Fund	Achmea IM Emerging Markets Equity Fund
Australië	29		5	
Oostenrijk	3			
België	2	2		
Bermuda	2			4
Brazilië				14
Canada	6		1	
Chili				2
China				178
Colombia				1
Cyprus				1
Kaaimaneilanden	1		1	18
Denemarken	2	2	1	
Frankrijk	6		1	
Duitsland	2			
Hong Kong	2			3
Hongarije				1
Ierland	7		1	
Indonesië				3
Israël	3			
Italië	1	1		
Japan	6			
Jersey	3		1	
Maleisië				4
Mexico				1
Nederland	3	1	2	
Nieuw-Zeeland	3			
Noorwegen	1	1	1	
Polen				1
Rusland				7
Singapore	2			
Spanje	1			
Tsjechië				1
Turkije				1
Zuid-Afrika				12

Zuid-Korea			2
Zweden	8	1	1
Zwitserland	3		1
Verenigd Koninkrijk	20	6	4
VS	53	14	14

Op de website van Achmea IM kunt u via het Vote Disclosure Systeem vinden hoe we gestemd hebben per aandeelhoudersvergadering.

Wij maken bij het uitoefenen van stemrechten gebruik van het stemplatform en analyses van Institutional Shareholder Services (ISS). ISS stelt aan de hand van het Achmea stembeleid specifieke analyses op. Zo past Achmea IM voor elke steminstructie haar eigen op maat gemaakte stembeleid toe.

Het Achmea IM stembeleid is op de website te vinden en wordt doorlopend geactualiseerd op basis van wereldwijde trends op het gebied van corporate governance, ons stemgedrag bij controversiële agendapunten en overige actualiteiten. Voordat een definitieve stem wordt uitgebracht, besteden we extra aandacht aan controversiële agendapunten. Het uiteindelijke besluit wordt genomen op basis van de specifieke feiten en omstandigheden van het agendapunt.

Het betekent ook dat niet altijd met het management van de onderneming wordt meegestemd. In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van het aantal tegenstemmen. Het grootste aantal tegenstellen betrof tegenstemmen tegen managementvoorstellen. Het betrof met name beloningsstructuren die als excessief, onvoldoende toegelicht en niet transparant genoeg beoordeeld worden, of waar een link met de prestaties van de onderneming ontbreekt. Dit kwam zowel terug in beloningsbeleid als beloningsverslagen. Ook betrof het onder andere de benoeming van bestuurders van ondernemingen die niet onafhankelijk zijn waar dit wel geëist of gewenst is. Ook de stemmen voor een aandeelhoudersresolutie houden impliciet een stem tegen het management in en zijn door ons meegenomen in onderstaand percentage van tegenstemmen.

TABEL 4.2.2 OVERZICHT TEGENSTEMMEN H2 2021¹

	Totaal aantal stemmen	% Tegenstemmen
Achmea IM Global Enhanced Equity Fund EUR hedged	1.822	21%
Achmea IM Global Defensive Equity Fund - I	340	19%
Achmea IM Global Multi Factor Equity Fund	388	23%
Achmea IM Emerging Markets Equity Fund	1.550	15%

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS

De managementresoluties kunnen worden onderverdeeld in een zestal hoofdthema's: benoeming bestuurders, beloningsbeleid, uitgifte aandelen, routinezaken, fusies & overnames en overig. Onder routinezaken wordt bedrijfsvoering verstaan. Denk hierbij aan het aanstellen van de accountant, wijzigen van statuten en beslissingen omtrent het vaststellen van dividend. Onder het thema overig vallen onder andere klimaatstrategieën van de onderneming en sociale rapportages. In de tweede helft van 2021 zijn de meeste stemmen uitgebracht voor benoeming bestuurders, routinezaken en beloning.

TABEL 4.2.3 STEMACTIVITEITEN PER HOOFDTHEMA¹

	Achmea IM Global Enhanced Equity Fund EUR hedged	Achmea IM Global Defensive Equity Fund - I	Achmea IM Global Multi Factor Equity Fund	Achmea IM Emerging Markets Equity Fund
	% tegen stemmen	% tegen stemmen	% tegen stemmen	% tegen stemmen
Benoeming bestuurder	15%	11%	13%	11%
Beloning	63%	61%	65%	52%
Uitgifte aandelen	12%	0%	0%	0%
Routine zaken	3%	0%	1%	9%
Fusie en overnames	7%	9%	0%	24%
Overig	25%	0%	100%	0%

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS

4.3. Agenderingsrecht aandeelhouders

Op aandeelhoudersvergaderingen kunnen aandeelhouders een voorstel agenderen, mits wordt voldaan aan de voorwaarden van het lokaal geldende agenderingsrecht. Deze aandeelhoudersresoluties kunnen betrekking hebben op de thema's klimaat, milieu & gezondheid, mensenrechten en goed bestuur. In het afgelopen halfjaar hebben wij **169 aandeelhoudersresoluties** beoordeeld en onze stem uitgebracht. In onderstaande tabel zijn de resoluties per fonds en per thema opgenomen. Bij de fondsen kunnen dezelfde resoluties voorkomen.

TABEL 4.3.1 AANDEELHOUDERSRESOLUTIES NAAR THEMA¹

Thema	Aantal Achmea IM Global Enhanced Equity Fund EUR hedged	Aantal Achmea IM Global Defensive Equity Fund - I	Aantal Achmea IM Global Multi Factor Equity Fund	Aantal Achmea IM Emerging Markets Equity Fund
Overig (o.m. Politieke Donaties)	15	6	10	0
Beloning	0	0	0	2
Benoeming Bestuurder	9	4	5	65
Milieu en Gezondheid	11	1	3	0
Routine	12	2	3	8
Goed Bestuur	3	1	3	0
Mensenrechten	2	0	1	0
Sociaal	1	1	1	0
Totaal	53	15	26	75

¹ Bron: Achmea Investment Management

Wij toetsen de afzonderlijke aandeelhoudersvoorstellen op inhoud, wenselijkheid, werkbaarheid en effect. Dat betekent dat wij niet in alle gevallen voor een resolutie zullen stemmen, ook al past deze binnen onze speerpunthema's. In onderstaand overzicht staan onze steminstructie per thema voor deze resoluties.

TABEL 4.3.2 AANDEELHOUDERSRESOLUTIES H2 2021

	Achmea IM Global Enhanced Equity Fund EUR hedged		Achmea IM Global Defensive Equity Fund - I		Achmea IM Global Multi Factor Equity Fund		Achmea IM Emerging Markets Equity Fund	
	% Voor	% Tegen	% Voor	% Tegen	% Voor	% Tegen	% Voor	% Tegen
Goed Bestuur	100%	0%	100%	0%	67%	33%	0%	0%
Beloning	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%
Benoemingen	100%	0%	100%	0%	100%	0%	92%	8%
Milieu en Gezondheid	100%	0%	100%	0%	100%	0%	0%	0%
Overig	93%	7%	83%	17%	100%	0%	0%	0%
Routinepunten	42%	58%	100%	0%	33%	67%	100%	0%
Mensenrechten	100%	0%	0%	0%	100%	0%	0%	0%
Sociaal	100%	0%	0%	0%	100%	0%	0%	0%

Klimaat

BHP

Op de aandeelhoudersvergadering van 11 november 2021 van **BHP Group** diende een groep aandeelhouders een voorstel in, waarbij aan BHP werd gevraagd haar evaluatieproces over brancheverenigingen te verbeteren om tegenstrijdigheden met het Akkoord van Parijs te identificeren. Indien er tegenstrijdigheden zijn, wordt aanbevolen het lidmaatschap op te schorten voor een periode die de Raad van Bestuur als geschikt acht. Het bestuur van BHP steunt de resolutie, aangezien de onderneming zelf en haar aandeelhouders baat zullen hebben bij het verbeteren van het evaluatieproces. Daarbij geeft het transparantie over de afstemming tussen het beleid van BHP, haar toezegging om te voldoen aan het Akkoord van Parijs en de activiteiten van diverse brancheorganisaties waarvan BHP lid is. BHP erkent dat er brancheorganisaties zijn waar wezenlijke verschillen zijn opgemerkt in het klimaatbeleid van de brancheorganisatie en dat van BHP. BHP stelt echter dat er meer ruimte is om positieve klimaatresultaten te bereiken via haar lidmaatschap in deze brancheorganisaties. Bovendien onderneemt BHP de nodige stappen om de governance van haar brancheverenigingen en hun beleid rondom klimaatverandering te versterken via het Klimaattransitieplan dat werd voorgesteld op dezelfde aandeelhoudersvergadering.

Achmea IM heeft zowel VOOR het aandeelhoudersvoorstel als het klimaattransitieplan gestemd. Van de aandeelhouders stemde 98% voor de resolutie, daarmee is deze resolutie aangenomen. Van de aandeelhouders stemde 84% voor het klimaattransitieplan. Achmea IM heeft bij deze vergadering tegen meerdere directieleden gestemd vanwege de geverifieerde schending en het gebrek aan actie in de engagement. Dit hebben we BHP voorafgaand aan de aandeelhoudersvergadering laten weten.

Australia bank

Op de aandeelhoudersvergadering van 17 december 2021 van **National Australia Bank (hierna: NAB)** diende een groep aandeelhouders een resolutie in waarin de onderneming werd verzocht om informatie te verstrekken over haar blootstelling aan fossiele brandstoffen. En hoe zij deze blootstelling verder zal beheren in overeenstemming met een scenario waarin de wereldwijde emissies in 2050 tot nul zijn teruggebracht. Ook willen de aandeelhouders een toezegging dat NAB geen financiering meer verstrekt wanneer het gebruik van de opbrengsten expliciet bedoeld is voor nieuwe projecten in fossiele brandstoffen. Daarnaast dient de onderneming doelstellingen bekend te maken om de blootstelling aan fossiele brandstoffen te verminderen.

NAB heeft bekendgemaakt dat zij duidelijke plannen heeft en goede vooruitgang boekt bij het verminderen van haar scope 1, scope 2 en scope 3 emissies en dat zij tegelijkertijd haar klanten ondersteunt bij de overgang naar net zero tegen 2050. In het Jaaroverzicht 2021 en in het Financieel Jaarverslag 2021 verstrekt NAB informatie over de wijze waarop de bank de verschillende bedrijfstakken financiert en over haar vorderingen. NAB heeft zich, in het kader van de Collective Commitment to Climate Action, verbonden aan openbaarmaking om tussentijdse doelstellingen voor het koolstofarm maken van de belangrijkste sectoren vast te stellen en te publiceren.

Chronican drong er bij beleggers op aan een aandeelhoudersresolutie te verwerpen waarin werd opgeroepen tot een strikter milieubeleid en strengere informatieverstrekking, maar die vanwege beperkingen in het Australische vennootschapsrecht niet werd ingediend. De resolutie werd daarom verworpen.

Arbeidsnormen

Nike, Inc

Op de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering van **Nike, Inc.** op 6 oktober 2021 stond een aandeelhoudersresolutie op de agenda waarin Nike werd verzocht om verslag uit te brengen over de beloningsverschillen tussen werknemers gebaseerd op ras en geslacht. Het verslag zou ook informatie moeten bevatten over de daaraan verbonden beleids-, reputatie-, concurrentie- en operationele risico's. Het verslag dient tegen redelijke kosten te worden opgesteld, met weglating van informatie over eigendomsrechten, processtrategie en informatie over juridische naleving.

Nike gaf aan dat zij zich inzet voor het principe van gelijke beloning voor gelijk werk en voor een betere vertegenwoordiging van diverse personen op alle niveaus binnen het bedrijf. De onderneming gaf ook aan dat de gevraagde meting van de mediaan van de beloningsverschillen geen zinvolle of nauwkeurige maatstaf is en dat de bestaande initiatieven en openbaarmakingen al tegemoetkomen aan de onderliggende zorgen die het voorstel opwerpt.

Achmea IM heeft VOOR het aandeelhoudersvoorstel gestemd, aangezien aandeelhouders baat hebben bij het meten van diversiteit en inclusie. Bovendien zou dit voorstel de bestaande diversiteitsinitiatieven van de onderneming verder versterken. Van de aandeelhouders stemde 17% voor de resolutie, daarmee is deze resolutie verworpen. Dit aandeelhoudersvoorstel stond dit jaar voor het eerst op de agenda.

Microsoft Corporation

Op 30 november 2021 vond de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering van **Microsoft Corporation** plaats. Op de agenda stonden meerdere aandeelhoudersvoorstellen, waaronder het publiceren van een transparant verslag over de doeltreffendheid van het beleid rondom de beoordeling van seksuele intimidatie op de werkplek. Het rapport dient tevens resultaten te bevatten van onafhankelijke audits, analyses van beleid en toezeggingen om een veilige, inclusieve werkomgeving te creëren. Het voorstel komt voort uit beschuldigingen van seksuele intimidatie bij Microsoft en het gebrek van de onderneming om dit adequaat en transparant aan te pakken.

Microsoft vond het voorstel onnodig, omdat de onderneming voornemens is dit boekjaar te rapporteren over het beleid inzake seksuele intimidatie en discriminatie op grond van geslacht. Het bestuur stelt dat de onderneming seksuele intimidatie of discriminatie niet tolereert en dat het sterke nalevingsprogramma's heeft om ervoor te zorgen dat werknemers het beleid begrijpen. Microsoft voegt eraan toe dat er sterke mechanismen bestaan voor werknemers "om problemen aan te kaarten zonder angst voor vergelding".

Achmea IM heeft VOOR het aandeelhoudersvoorstel gestemd, omdat Microsoft meerdere malen is beschuldigd van seksuele intimidatie en discriminatie op grond van geslacht. En, hoewel de onderneming aangeeft plannen te hebben om te rapporteren over seksuele intimidatie en discriminatie, is deze rapportage op dit moment nog niet beschikbaar. Aanvullende informatie over het beleid van de onderneming inzake seksuele intimidatie en de implementatie van dit beleid zou aandeelhouders helpen beter te beoordelen hoe de onderneming dergelijke risico's aanpakt. Van de aandeelhouders stemde 77% voor de resolutie. Daarmee is de resolutie aangenomen en zal Microsoft het verzoek moeten oppakken.

Tesla, Inc.

Op de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering van **Tesla, Inc.** stond een aandeelhoudersvoorstel op de agenda waarin de onderneming werd verzocht de verantwoordelijkheid voor het strategisch toezicht op het beheer van menselijk kapitaal te beleggen bij een, ten opzichte van de Raad van Bestuur, onafhankelijk comité. Menselijk kapitaal is het geheel van competenties, kennis, sociale en persoonlijke vaardigheden die economisch waardevol zijn.

In de ondersteunende verklaring stelt de indiener dat MSCI ESG Ratings in september 2020 beleggers waarschuwde dat "de zwakke praktijken van Tesla op het gebied van arbeidsbeheer risico's kunnen vormen voor de groeistrategie van de onderneming". Hierbij werd bezorgdheid geuit over schendingen van arbeidsrechten. Tesla zou geen duidelijke verantwoordelijkheden hebben op het gebied van toezicht door de Raad van Bestuur en zou onvoldoende informatie hebben verschaft over zijn benadering van het beheer van menselijk kapitaal.

Tesla meent dat zij al beschikt over een geschikte governance structuur om toezicht te houden op het beheer van menselijk kapitaal. Het beloningsbeleid comité speelt volgens Tesla een sleutelrol bij het toezicht. Daarnaast ontvang het audit comité regelmatig updates van (en geeft feedback aan het management) met betrekking tot diverse personeelskwesties. Tesla verklaart dat de inspanningen op het gebied van diversiteit, gelijkheid en inclusie worden beschreven in het jaarlijkse Impact Report.

Achmea IM heeft VOOR het voorstel gestemd, omdat het instellen van een dergelijk comité de bestaande mechanismen voor het toezicht op het beheer van menselijk kapitaal zou moeten verduidelijken en versterken. Een comité zou niet onnodig belastend zijn en het vermogen van de onderneming om de risico's van het beheer van menselijk kapitaal op lange termijn zou moeten verbeteren. Van de aandeelhouders stemde 32% voor de resolutie, de resolutie is daarmee verworpen.

4.4. Corporate Governance ontwikkelingen

Eumedion Speerpuntenbrief 2022

Op 11 oktober 2021 heeft Eumedion, het platform voor corporate governance en duurzaamheid voor institutionele beleggers, haar jaarlijkse Speerpuntenbrief naar Nederlandse beursvennootschappen gestuurd. Deze speerpunten zijn onderwerp van gesprek tijdens dialogen met de ondernemingen in aanloop naar en op de aandeelhoudersvergaderingen in 2022. De speerpunten voor 2022 zijn klimaat, diversiteit en mensenrechten. Van alle beursgenoteerde ondernemingen wordt verwacht dat zij in 2022 een transitieplan hebben opgesteld om uiterlijk in 2050 geheel klimaatneutraal te opereren. Het transitieplan moet korte-, middellange- en langetermijn CO₂-reductiedoelstellingen bevatten. Ook moet de onderneming uiteenzetten hoe zij deze doelstellingen wil behalen. Daarnaast dient het plan te worden besproken met de aandeelhouders. Ook heeft Eumedion de grote accountantskantoren via een brief gevraagd om de transitieplannen te beoordelen. Ondernemingen die een relatief grote impact hebben op klimaatverandering of die anderszins grote klimaatrisico's lopen, wordt geadviseerd om jaarlijks een voortgangsrapport aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter adviserende stemming voor te leggen. Met betrekking tot het speerpunt diversiteit wordt beursgenoteerde ondernemingen verzocht om in 2022 te rapporteren over hun diversiteits- en inclusiebeleid (inclusief doelstellingen) ten aanzien van het gehele werknemersbestand. Wat betreft het speerpunt mensenrechten wordt ondernemingen gevraagd om te rapporteren over de effectiviteit van hun maatregelen (en procedures) die ervoor moeten zorgen dat de mensenrechten in hun gehele waardeketen worden gewaarborgd.

Onderzoeksrapport 'Sustainability embedding practices in Dutch listed companies'

De Universiteit Maastricht heeft in opdracht van Eumedion een onderzoek uitgevoerd naar de verankering van duurzaamheid binnen de Nederlandse beursondernemingen. Het onderzoek omvat een analyse van de jaarverslagen over 2020 van 35 Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Daarnaast hebben er interviews plaatsgevonden met 98 bestuurders, commissarissen en topmanagers van deze ondernemingen. Het onderzoek is een momentopname van de huidige stand van zaken. Uit het onderzoek komt naar voren dat veel ondernemingen al concrete duurzaamheidsdoelstellingen in hun strategie hebben opgenomen waar zij op afgerekend willen en kunnen worden. Ook zien zij kansen om met duurzaamheid geld te verdienen. Tegelijkertijd komt naar voren dat ondernemingen over het algemeen nog te weinig aandacht hebben voor het aanpakken van de ecologische en sociale neveneffecten van hun bedrijfsactiviteiten. Ondernemingen maken met name nog weinig werk van de transitie naar een circulaire economie en van de bescherming en het herstel van de biodiversiteit. Daarnaast is het onderwerp duurzaamheid nog te weinig expliciet verankerd in de diversiteits- en competentiematrices voor bestuurders en commissarissen. De Universiteit Maastricht geeft in het rapport praktische aanbevelingen. Op hoofdlijnen zijn de aanbevelingen:

- **Align:** Stem bedrijfsstrategie af op "planetary boundaries" en vergroot het bewustzijn over risico's die verband houden met duurzaamheid.
- **Evaluate:** Evalueer purpose statements en zorg voor een verbinding met de (duurzaamheids)strategie en concrete doelstellingen.
- **Lead:** Creëer een omgeving (governance en leiderschap) die strategische beslissingen over duurzaamheid ondersteunt.
- **Communicate:** Verbeter de kwaliteit van interactie en communicatie met belanghebbenden.

Eumedion heeft een deel van deze aanbevelingen opgenomen in de Speerpuntenbrief 2022.

ShareAction rapport: Voting matters 2021

Op 15 december 2021 heeft ShareAction (een niet-gouvernementele organisatie) haar jaarlijkse onderzoek gepubliceerd over hoe de 65 grootste vermogensbeheerders wereldwijd in het afgelopen jaar hebben gestemd op sociaal- en klimaat gerelateerde aandeelhoudersvoorstellen. Het betrof 146 aandeelhoudersvoorstellen rond ESG gerelateerde onderwerpen zoals milieu, klimaat, biodiversiteit en mensenrechten. ShareAction ziet stemmen als een kernonderdeel van de fiduciaire plicht van vermogensbeheerders en als belangrijk middel om ondernemingen te beïnvloeden op sociaal en klimaat gebied. Het rapport maakt onderdeel uit van een breder werkprogramma dat gericht is op het verhogen van de normen in de vermogensbeheersector op het gebied van

stewardship. Opvallende onderdelen in het rapport zijn onder andere:

- 15% van de sociale aandeelhoudersresoluties ontving een meerderheid vergeleken met 32% bij klimaat gerelateerde aandeelhoudersresoluties. Hierin is weinig veranderd ten opzichte van het rapport over 2020.
- 18 aandeelhoudersresoluties zouden zijn aangenomen als 3 van de grootste vermogensbeheerders 'voor' hadden gestemd.
- Slechts zes vermogensbeheerders, waaronder Achmea Investment Management, dienden een aandeelhoudersresolutie in bij één van de door ShareAction beoordeelde ondernemingen.
- Meerdere vermogensbeheerders maken geen gebruik van hun stemrecht. Zeven van de onderzochte vermogensbeheerders stemden op minder dan 60% van de resoluties, vijf van deze beheerders zijn lid van de Climate Action 100+.

De stemresultaten van de sector als geheel zijn ongeveer gelijk gebleven maar enkele vermogensbeheerders hebben laten zien dat het mogelijk is om in een jaar tijd grote verbetering te laten zien. Achmea Investment Management was één van de onderzochte vermogensbeheerders en staat op de 3e plaats van de 65 onderzochte vermogensbeheerders.

5. Engagement

Een onderneming is gericht op het maken van winst. Dit streven naar winstmaximalisatie kan echter op gespannen voet staan met internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen, zoals het UN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor Multinationale ondernemingen of de UN Guiding Principles on Business & Human Rights. Wanneer ondernemingen deze internationale richtlijnen systematisch schenden, wordt gedrag onverantwoord. Daarmee ontstaat er een risico voor de continuïteit van de onderneming en houdbaarheid van winstrealisatie op de lange termijn. Daarom is het in het voordeel van de onderneming en al haar belanghebbenden dat richtlijnen voor verantwoord ondernemen worden gerespecteerd. Daarom gaat Achmea Investment Management in dialoog met deze ondernemingen. Inzet: het duidelijk stellen van kaders, het ontwikkelen van kennis bij ondernemingen en het definiëren van 'good practices'. Achmea IM gaat in gesprek met ondernemingen over lange termijn waardecreatie. Zo draagt Achmea Investment Management bij aan het bewaken van het juiste evenwicht en beschermt het haar belangen en die van haar klanten.

5.1. Achmea Investment Management en de dialoog

Engagement is het aangaan van een dialoog met ondernemingen. Het is het centrale middel in het MVB-beleid van Achmea IM. Met het aangaan van de dialoog willen wij het duurzame gedrag van ondernemingen verbeteren, langetermijn waardecreatie stimuleren en tegelijkertijd aandeelhouderswaarde vergroten. Wij voeren de dialoog op meerdere vlakken:

1. Wij spreken ondernemingen aan die internationaal breed gedragen normen en principes over mensenrechten, arbeidsnormen, milieu of anticorruptie schenden. Dit noemen wij **Normatief engagement**.
2. Wij spreken ondernemingen in specifieke sectoren of ketens aan ter bevordering van een algemene standaard. Dit noemen wij **Thematisch engagement**.
3. Wij spreken met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen over Ecologische, Sociale en Governance (ESG)kwesties. Dit doen wij veelal in collectief verband. Dit noemen wij **ESG Nederland engagement**.
4. Wij spreken ondernemingen in collectief verband, wanneer de situatie erom vraagt en het onderwerp past binnen de speerpunthema's van Achmea IM. Dit noemen we **Collectief engagement**.

De doelstellingen

De verschillende type engagement hebben elk een andere focus en doelstelling. Voor elk van de verschillende vormen geldt dat engagement een zaak van lange adem is. Voor de diverse trajecten wordt uitgegaan van een looptijd van drie jaar. Anders dan bij het instrument uitsluiting waarbij pensioenfondsen of beleggingsfondsen op voorhand niet beleggen in ondernemingen, geldt voor engagement dat er wel belegd wordt in ondernemingen die ter discussie staan, maar we als aandeelhouder het management juist actief aansporen het beleid of de activiteiten te verbeteren.

Het **Normatieve Engagement** heeft als doel structurele schendingen van UN Global Compact principes, OESO richtlijnen voor Multinationale ondernemingen of *UN Guiding principles on Business & Human Rights* te stoppen en te voorkomen. Structurele schendingen van deze normen vergroten het risico op nadelige gevolgen voor de onderneming, haar directe omgeving zoals lokale gemeenschappen of het milieu en voor andere belanghebbenden. Activiteiten die (mogelijk) leiden tot een schending van de principes staan veelal in de belangstelling van niet-gouvernementele organisaties (NGO's) en de media. In de praktijk leiden deze schendingen vaak tot rechtszaken, die boetes of het uitbetalen van schadeclaims door de ondernemingen tot gevolg kunnen hebben. Dit zijn directe negatieve financiële effecten, die ook de belangen van aandeelhouders schaden. Normatief engagement voeren wij uit in samenwerking met ISS ESG.

Om tot een selectie van de ondernemingen te komen die vallen binnen het Normatief engagementprogramma wordt een due diligence proces uitgevoerd. Het beleggingsuniversum wordt doorlopend gescreend op het schenden van één of meerdere principes van de UN Global

Compact, OESO richtlijnen voor Multinationale ondernemingen of UN Guiding Principles on Business & Human Rights door onderzoeksbureau ISS ESG. Bij vermoedens van een mogelijke schending wordt een dialoog gestart om escalatie te voorkomen. Ook bij een vastgestelde schending wordt de dialoog met deze bedrijven gestart met als doel de schending op te heffen en mogelijke nieuwe schendingen in de toekomst te voorkomen. Daarbij zal ook herstel van de situatie en mogelijke schadevergoedingen voor bijvoorbeeld de lokale bevolking ter sprake komen.

Het **Thematische engagement** heeft een ander edoelgroep dan normatief engagement. Hier staan niet de bedrijven centraal die normen schenden, maar juist bedrijven die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema's hun prestaties verder kunnen verbeteren. De thema's worden gekozen in samenspraak met klanten en binnen de speerpunten van het MVB-beleid. Bij de keuze spelen de volgende zaken een rol:

- Materialiteit van het thema;
- Sociale of ecologische relevantie van het thema;
- Omvang van de onderneming in de beleggingsportefeuille (zowel aandelen als bedrijfsobligaties);
- Succeskans voor slagen van de dialoog.

De uitvoering van de thematische engagement wordt gedaan door het Team MVB van Achmea IM.

TABEL 5.1.1

		
Mensenrechten	Arbeidsnormen	Natuur & Milieu
		
Gezondheid	Klimaat	

In het **ESG Nederland engagement** is Achmea IM in gesprek met de belangrijkste Nederlandse ondernemingen. Dit valt veelal samen met het aandeelhoudervergaderingseizoen. Deze dialogen vinden veelal in collectief verband plaats in samenwerking met andere Nederlandse institutionele beleggers en Eumedion, het Nederlandse corporate governance platform voor institutionele beleggers. Het gezamenlijke doel is het beïnvloeden van governance en duurzaamheidsthema's, veelal ingegeven door de actualiteit van de aandeelhoudervergadering. Te denken valt aan beloningsbeleid, benoeming van bestuurders, fusies & overnames en sociaal- en milieubeleid.

Binnen **Collectief engagement** trekt Achmea IM samen op met ander institutionele beleggers waar het effectief is en past binnen de kernthema's van ons en onze klanten. Ook steunen wij publiekelijk initiatieven indien dit de belangen van ons en onze klanten goed vertegenwoordigt.

Escalatiestrategie door bredere inzet van aandeelhoudersrechten en uitsluiting

Achmea IM hanteert een escalatiestrategie voor het geval dat dialogen met ondernemingen uit de engagement programma's onvoldoende voortgang boeken. Als eerste wordt gekeken of de dialoog geïntensiveerd kan worden met andere (hoger geplaatste) contact personen of door het versturen (al dan niet gezamenlijk met andere beleggers) van een urgentiebrief aan het bestuur. Mocht dit geen effect hebben dan kan Achmea IM haar aandeelhoudersrechten inzetten, zoals:

- Tegen stemmen op bepaalde agendapunten bij onvoldoende openheid en voortgang bij de engagement. Zo kan tegen het remuneratiebeleid worden gestemd indien ESG hierin onderbelicht is of tegen benoemingen worden gestemd indien de ESG-kennis binnen het bestuur onder de maat is. De onderneming kan over de voorgenomen steminstructie actief worden geïnformeerd om ons standpunt kracht bij te zetten;
- Het stellen van vragen op de aandeelhoudersvergaderingen;
- Het plaatsen van aandeelhoudersresoluties op de agenda van de aandeelhoudersvergadering.

De inzet van deze aandeelhoudersrechten bij ondernemingen waar de dialoog stagneert wordt op case-by-case basis overwogen. Hierbij wordt meegewogen of het opportuun en effectief is. De inzet van aandeelhoudersrechten worden alleen ingezet wanneer zij een duidelijke link hebben met en bijdragen aan de thema's en prioriteiten zoals geïdentificeerd in dit MVB-beleid. Wanneer er wordt tegengestemd op een van de relevante agendapunten wordt de reden vermeld en vastgelegd. Dit is terug te vinden op de website van Achmea IM (zie tevens hieronder Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen).

Wanneer na verloop van tijd en na meerdere escalatiestappen onvoldoende resultaat ontstaat, wordt overgaan tot uitsluiting een reële optie.

Thema's in het engagementprogramma

Het engagementprogramma van Achmea IM beslaat het engagementprogramma de volgende thema's:

TABEL 5.1.2 LOPENDE THEMA'S

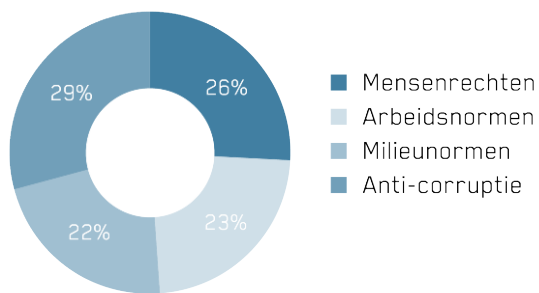
#	Thema	Dialogvorm
1	Schending Mensenrechten	Normatief
2	Schending Arbeidsnormen	Normatief
3	Schending Milieu	Normatief
4	Schending Anti-Corruptie	Normatief
5	Nederlandse Beursgenoteerde ondernemingen	ESG Nederland
6	Biodiversiteit	Thematisch Natuur & Milieu
7	Leefbaar Loon - aflopend	Thematisch Sociaal
8	Access to Nutrition	Thematisch Sociaal
9	Transport en klimaat - aflopend	Thematisch Klimaatverandering
10	Klimaattransitie	Thematisch Klimaatverandering
11	Energie efficiëntie in de staal en chemie industrie	Thematisch Klimaatverandering
12	Goede en beschikbare medicijnen	Thematisch Gezondheid
13	Plastics	Thematisch Natuur & Milieu
14	Human Capital	Thematisch Sociaal
15	Afbouw blootstelling Steenkool	Thematisch Klimaatverandering
16	Klimaatadaptatie	Thematisch Klimaatverandering

Vermeldenswaardige ontwikkelingen binnen de engagementthema's zijn in de komende paragrafen toegelicht. Voor ieder thema is inzichtelijk gemaakt welke ondernemingen zijn opgenomen in het engagementprogramma.

5.2. Normatieve dialogen

Achmea IM vindt het belangrijk om in gesprek te gaan met ondernemingen die internationaal breed gedragen normen schenden. Wij noemen dit normatieve engagement. Per 31 december 2021 maken 73 ondernemingen deel uit van het normatieve engagementprogramma. Met deze ondernemingen spreken wij over één of meerdere normschendingen. Het aantal normschendingen waarover wij spreken kan daarom afwijken van het aantal ondernemingen in het normatieve engagementprogramma. In totaal lopen er 116 dialogen. Onderstaand is weergegeven hoe het programma naar normschending is opgebouwd.

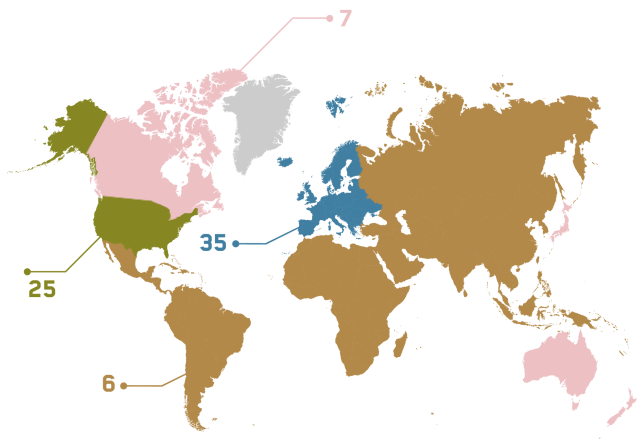
FIGUUR 5.2.1 NORMSCHENDING

De ondernemingen zijn gevestigd over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten met 67 dialogen. Wij verdelen deze onder in Europa, Verenigde Staten en Wereld Overig (Japan, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland). Daarnaast voeren wij de dialoog met 6 ondernemingen uit opkomende markten.

In het afgelopen halfjaar is met 17 ondernemingen een nieuwe dialoog geïnitieerd.

FIGUUR 5.2.2 ONDERNEMINGEN NAAR REGIO

Voortgang van de lopende dialogen

Iedere dialoog heeft vier onderneming specifieke doelstellingen. Deze doelstellingen worden samengevat in vier mijlpalen, zie onderstaande tabel. De mijlpalen worden in iedere dialoog getoetst aan de hand van vier indicatoren, namelijk: (1) een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd, (2) er zijn maatregelen geïnitieerd, (3) er is een toezegging gedaan en (4) er zijn geen maatregelen genomen.

Niet iedere mijlpaal is relevant in een dialoog. Per dialoog is bekeken welke mijlpaal wel of niet relevant is voor de onderneming. Herstel en verhaal is bijvoorbeeld niet in alle gevallen relevant omdat er niet één specifieke groep van benadeelden is of herstel & verhaal al plaats heeft gevonden via het nationale rechtssysteem.

TABEL 5.2.1 MIJLPALEN

Mijlpalen	
1	Delen van relevante informatie
2	Implementatie van beleid
3	Herstel en Verhaal
4	Opheffen en/of voorkomen

De statistieken over de voortgang van engagementprogramma gaat over het totale engagementprogramma. Alle (positief) afgesloten dialogen zijn uit de statistieken gehaald, waardoor onderstaande statistieken een beeld geeft van de lopende dialogen.

Ten aanzien van de eerste mijlpaal, het delen van relevante informatie, zien we dat in 22% van de dialogen hierop nog geen stappen zijn gezet door de onderneming. Dat kan komen door onwil van de desbetreffende onderneming of omdat de dialoog pas recent van start is gegaan. In totaal is in 59% van de dialogen wel informatie gedeeld, in 9% van de gevallen ook geverifieerd door een onafhankelijke partij. In 9% van de dialogen heeft de onderneming wel een toezegging gedaan dit te doen.

TABEL 5.2.2 DELEN VAN RELEVANTE INFORMATIE

Indicatoren	Mijlpaal 1: Delen van relevante informatie
 Er zijn geen maatregelen genomen	22%
 Er is een toezegging gedaan	9%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	59%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	9%
 n.v.t.	1%

Voor de tweede mijlpaal, de implementatie van het beleid, zien we dat in 31% van de dialogen de ondernemingen hierop stappen hebben gezet en 5% zijn geverifieerd door een onafhankelijke partij. In 16% van de dialogen is de toezegging gedaan hierop stappen te zetten en in 25% van de dialogen hebben de ondernemingen zowel geen stappen gezet als toezeggingen gedaan.

TABEL 5.2.3 IMPLEMENTATIE VAN BELEID

Indicatoren	Mijlpaal 2: Implementatie van beleid
 Er zijn geen maatregelen genomen	25%
 Er is een toezegging gedaan	16%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	31%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	5%
n.v.t.	23%

Het mogelijk maken van Herstel & Verhaal, zoals ook benoemd in het IMVB-convenant, is de derde mijlpaal. Hierbij zien we dat in 46% van de dialogen de onderliggende doelstellingen zijn behaald, waarvan geen geverifieerd zijn door een onafhankelijke partij. Voor 23% van de dialogen is deze mijlpaal niet relevant vanwege de aard van de schending.

TABEL 5.2.4 HERSTEL EN VERHAAL

Indicatoren	Mijlpaal 3: Herstel en Verhaal
 Er zijn geen maatregelen genomen	21%
 Er is een toezegging gedaan	10%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	46%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	0%
n.v.t.	23%

Bij de vierde mijlpaal, het opheffen en/of voorkomen van de schending, zien we dat in 18% van de dialogen de ondernemingen hierop de onderliggende doelstellingen hebben behaald, waarvan 2% geverifieerd is door een onafhankelijke partij. Additioneel is in 16% van de dialogen de toezegging gedaan om maatregelen te zullen nemen. In 26% van de dialogen dienen de ondernemingen hier nog stappen op te zetten.

TABEL 5.2.5 OPHEFFEN EN/OF VOORKOMEN

Indicatoren	Mijlpaal 4: Opheffen en/of voorkomen
 Er zijn geen maatregelen genomen	26%
 Er is een toezegging gedaan	16%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	18%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	2%
n.v.t.	38%

Afgesloten dialogen

In het totale engagementprogramma zijn 58 dialogen succesvol afgesloten. Dat betekent dat de ondernemingen niet langer betrokken zijn bij de (vermeende) schending. Met 8 ondernemingen is de dialoog voortijdig afgesloten, vanwege gebrek aan reactie en/of samenwerking van de onderneming.

Voorafgaand aan het voortijdig afsluiten van een dialoog hanteren wij een escalatiestrategie. Bij deze bedrijven gaan wij de aandeelhoudersvergaderingen monitoren en beoordelen of er anders gestemd kan worden op de vergadering.

Mensenrechtenschendingen

Het doel van deze dialogen is het opheffen van de geconstateerde of vermeende mensenrechtenschendingen. Daarnaast vragen we de onderneming beleid, processen en rapportages te ontwikkelen die verband houden met het voorkomen van nieuwe mensenrechtenschendingen. De onderneming moet aantonen dat de schending van relevante UN Global Compact principes, OESO-richtlijnen of de UN Guiding principles on Business & Human Rights is opgeheven. Het is wenselijk dat een externe, onafhankelijke partij dit vaststelt.

Mensenrechtenschendingen kunnen betrekking hebben op de activiteiten van ondernemingen in landen met controversiële regimes. Door hun activiteiten in deze landen genereren de ondernemingen inkomsten voor de betreffende regimes, die deze inkomsten vervolgens vaak niet ten goede laten komen aan de lokale bevolking. Daarnaast komt het voor dat lokale gemeenschappen direct worden geschaad door de activiteiten van de ondernemingen. Andere voorbeelden van schendingen op het gebied van mensenrechten zijn onrechtmatigheden tegen de lokale bevolking door personeel of ingehuurd veiligheidsdiensten van ondernemingen.

Achmea IM is in het tweede halfjaar van 2021 met 6 ondernemingen een dialoog gestart rond een (vermeende) mensenrechtenschending.

**TABEL 5.2.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN
MENSENRECHTENSCHENDING H2 2021¹**

Onderneming	Gestart
Alphabet Inc.	Q3 2021
Rio Tinto	Q4 2021
Uber Technologies, Inc.	Q3 2021
UBS AG	Q4 2021
UBS Group AG	Q4 2021
Vestas Wind Systems A/S	Q3 2021

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS ESG

In de tweede helft van 2021 zijn 4 van de lopende dialogen op het gebied van mensenrechten afgesloten.

Anglo American Platinum Ltd. heeft een onderzoek uitgevoerd door een onafhankelijke partij naar haar hervestigingsprogramma bij een controversieel mijnbouwproject in Zuid-Afrika. Er is een herstelplan ontwikkeld op basis van de aanbevelingen. Omdat de herstelmaatregelen in gang zijn gezet is de dialoog positief afgesloten.

UITGELICHT: Vermeend ontbreken van stakeholderconsultatie bij de Trans Adriatic Pijplijn in Italië

Opgeheven schending: mensenrechten

Het project Trans Adriatic Pipeline (TAP) is gezamenlijk in eigendom van onder meer **BP Plc**, **SNAM SpA** en **Enagas SA**. TAP heeft te maken gehad met terugkerende beschuldigingen van het niet adequaat voeren van overleg met belanghebbenden over mogelijk nadelige gevolgen van het project voor het levensonderhoud van lokale gemeenschappen en voor het milieu. De bewoners zijn bang dat de bouw van de pijplijn leidt tot onherstelbare milieuschade en negatieve consequenties voor hun inkomen en manier van leven zal hebben.

In september 2021 deelde SNAM SpA aanvullende details over haar inspanningen om belanghebbenden te raadplegen en verschillende projecten uit te voeren om getroffen gemeenschappen op de hoogte te houden van het TAP project. Zo heeft het onder meer openbare vergaderingen georganiseerd, een informatiecentrum geopend en een gratis telefoonnummer opgezet. SNAM deelde verder mee dat de joint venture sinds 2013 meer dan 1.000 bijeenkomsten in het gebied heeft gehouden. Aangezien het TAP-project van start is gegaan en inmiddels verscheidene vormen van raadpleging zijn toegepast is het oordeel van oranje gewijzigd naar groen, zowel voor SNAM, BP Plc als Enagas.

Arbeidsnormenschendingen

Het doel van dit engagementthema is het opheffen van de geconstateerde of vermeende arbeidsnormenschending. Daarnaast vragen we de onderneming beleid, processen en rapportages te ontwikkelen die verband houden met het voorkomen van nieuwe arbeidsnormenschendingen.

Structurele schendingen van het UN Global Compact, OESO richtlijnen of de UN Guiding principles on Business & Human Rights, in het bijzonder de principes die gaan over arbeidsnormen, vormen financiële en reputatierisico's voor de onderneming en voor belanghebbenden zoals aandeelhouders. Ondernemingen dienen te voorkomen dat zij zich schuldig maken aan structurele schendingen van deze beginselen. Mochten zij zich daaraan wel schuldig maken, dan is het wenselijk dat zij deze schendingen opheffen en voorkomen dat schendingen in de toekomst opnieuw zullen optreden.

Structurele schendingen van arbeidsnormen kunnen betrekking hebben op kinderarbeid en andere vormen van gedwongen arbeid in de ketens van toeleveranciers van ondernemingen. Ook discriminatie van bijvoorbeeld zwangere vrouwen of personeel met een bepaalde etnische achtergrond komt voor, zowel binnen ondernemingen zelf als binnen de ketens van toeleveranciers.

De onderneming moet aantonen dat de schending van de UN Global Compact principes is opgeheven. Het is wenselijk dat een externe, onafhankelijke partij vaststelt dat de schending is opgeheven.

Achmea IM is in het tweede halfjaar van 2021 met 5 ondernemingen een dialoog gestart over een (vermeende) arbeidsnormenschending.

TABEL 5.2.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN
ARBEIDSNORMSCHENDING H2 2021¹

Onderneming	Gestart
Accenture Plc	Q3 2021
Alphabet Inc.	Q3 2021
Banglalink Digital Communications Ltd.	Q4 2021
Facebook, Inc.	Q3 2021
Uber Technologies, Inc.	Q3 2021

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS ESG

In de rapportageperiode zijn met twee ondernemingen de dialoog positief afgesloten, namelijk met LafargeHolcim en Wynn Resorts.

Het engagementtraject met **LafargeHolcim Ltd.** is positief afgesloten, nadat de onderneming maatregelen heeft genomen om de gezondheid en veiligheid van haar werknemers bij haar dochteronderneming **ACC Ltd.** in India te verbeteren. De onderneming is regelmatig in gesprek met de vakbonden en het heeft beleid geïmplementeerd ter voorkoming van dodelijke ongevallen. Deze maatregelen hebben geleid tot een algehele daling van het aantal dodelijke ongevallen op de werkplek.

De dialoog met **Wynn Resorts** is positief afgesloten. Het advocatenkantoor dat door de autoriteiten was ingehuurd om toezicht te houden op de naleving van afspraken, verklaarde dat de onderneming geloofwaardige herstelstappen heeft genomen om een veilige bedrijfscultuur te waarborgen.

Milieuschendingen

Het doel van dit engagementthema is het opheffen van de gevonden schendingen van het UN Global Compact en de OESO richtlijnen en het ontwikkelen van beleid, systemen en rapportages die verband houden met het voorkomen van nieuwe milieuschendingen.

Structurele schendingen van het UN Global Compact en de OESO richtlijnen, in het bijzonder de principes die gaan over milieu, vormen financiële, operationele en reputatierisico's voor de onderneming en voor haar belanghebbenden zoals aandeelhouders. Ondernemingen dienen daarom te voorkomen dat zij zich schuldig maken aan structurele schendingen van deze principes. Mochten zij zich wel daaraan schuldig maken, dan is het wenselijk dat zij deze schendingen opheffen en voorkomen dat de schendingen in de toekomst opnieuw optreden.

De dialoog wordt gevoerd aan de hand van SMART-doelstellingen. De onderneming moet aantonen dat een schending van UN Global Compact principes of OESO richtlijnen structureel is opgeheven waarbij het wenselijk is dat een externe onafhankelijke partij vaststelt dat de schending is opgeheven. Bij het opheffen van de schending moet ook gedacht worden aan het nemen van corrigerende maatregelen, schadeloosstelling van betrokkenen en het opzetten en uitvoeren van herstelplannen.

Achmea IM is in het tweede halfjaar van 2021 met één onderneming een dialoog gestart over een (vermeende) milieu normschending.

TABEL 5.2.1 GEÏNITEERDE DIALOGEN
MILIEUSCHENDINGEN H2 2021¹

Onderneming	Gestart
BASF SE	Q4 2021

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS ESG

In de tweede helft van 2021 is de dialoog met BASF afgesloten.

BASF heeft naar behoren maatregelen uitgevoerd, waarmee het opvolging geeft aan de bevindingen van de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) uit 2013. De herstelmaatregelen van BASF hebben betrekking op verantwoord productbeheer, verbeterde instructies op het etiket en het verspreiden van gebruiksrichtlijnen via scholing. BASF benadrukte bovendien dat het zich inzet om met betrokkenen samen te werken om de gezondheid van bijen te bevorderen. De dialoog met BASF SE is dan ook positief afgesloten.

Anti-corruptieschendingen

Omkoping en corruptie zijn niet verenigbaar met goed ondernemingsbestuur en hebben een negatieve invloed op de (creatie van) aandeelhouderswaarde. Het leidt tot nadelige economische, sociale en politieke uitkomsten. Overtredingen van internationale principes op het gebied van anticorruptie kunnen schadelijk zijn voor de reputatie van een onderneming en de waarde van merken.

Eén van de universele principes van het UN Global Compact en OESO richtlijnen is gericht op corruptie. Dit principe roept ondernemingen op preventieve en handhavingsmaatregelen te nemen en een effectief systeem op te zetten voor de bestrijding van corruptie.

Dit engagementthema heeft als doel het anticorruptiebeleid en de maatregelen tegen corruptie bij ondernemingen te verbeteren. Daarnaast moet ook voldoende duidelijk worden gemaakt welke acties worden ondernomen tegen werknemers, agenten en onderaannemers die betrokken zijn bij beschuldigingen in verband met corruptie. Hierbij is het belangrijk dat er transparant wordt gecommuniceerd over verrichte onderzoeken en over doorgevoerde veranderingen.

Achmea IM is in het tweede halfjaar van 2021 met 7 onderneming een dialoog gestart over een (vermeende) corruptieschending.

**TABEL 5.2.1 GEÏNITEERDE DIALOGEN
CORRUPTIESCHENDINGEN H2 2021¹**

Onderneming	Gestart
Alibaba Group Holding Ltd.	Q3 2021
Alphabet Inc.	Q3 2021
Deutsche Bank AG	Q3 2021
Deutsche Bank AG /New York Branch/	Q3 2021
SAP SE	Q4 2021
Swedbank AB	Q4 2021
Telefonaktiebolaget LM Ericsson	Q4 2021

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS ESG

In de tweede helft van 2021 zijn geen dialogen afgesloten op het gebied van anti-corruptie.

5.3. Thematische dialogen

Het thematische engagementprogramma van Achmea IM is gericht op het verhogen van sociale, milieu en governance standaarden in sectoren, ketens of bij individuele ondernemingen die zich in het beleggingsuniversum bevinden. Het engagementprogramma sluit aan bij de speerpunten en MVB strategie van Achmea IM. We doen gedegen onderzoek om de bedrijven te selecteren waarmee de dialoog het meest kansrijk is en om de dialoog goed voor te bereiden.

In het tweede halfjaar van 2021 bestaat het thematische engagementprogramma uit elf engagementthema's die zich in verschillende fases bevinden. Binnen deze elf thema's zijn 70 ondernemingen opgenomen. Zeven thema's richten zich op klimaatverandering. De overige thema's richten zich op de sociale pijler, te weten 'Arbeidsnormen' en 'Gezondheid'. In onderstaande tabel is weergegeven hoe het programma naar thema is opgebouwd.

TABEL 5.3.1 AANTAL DIALOGEN NAAR THEMA

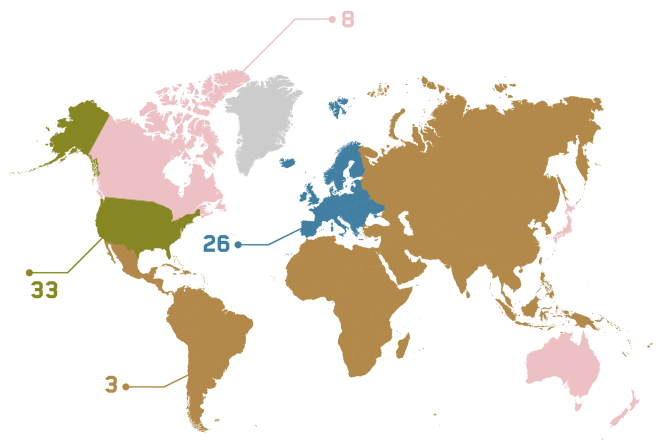
Thema	%
Leefbaar Loon	11%
Transport en klimaat	5%
Afbouw blootstelling steenkolen	9%
Access to Nutrition	9%
Klimaattransitie	9%
Energie efficiëntie	9%
Plastics	10%
Biodiversiteit	10%
Goede en Beschikbare Medicijnen	10%
Human Capital	7%
Klimaatadaptatie & Water	9%

TABEL 5.3.2 ENGAGEMENTTHEMA'S

Thema	Speerpunt	Gestart	Sectoren/ketens
Leefbaar Loon		Q2 2018	Kledingbedrijven en supermarkten
Transport en klimaat		Q2 2018	Logistieke sector
Access to Nutrition		Q2 2018	Agro & Food
Klimaattransitie		Q1 2019	Auto's, olie & gas
Energie efficiëntie		Q1 2019	Staal en chemie
Plastics		Q3 2019	Chemie
Goede en Beschikbare Medicijnen		Q3 2019	Farmaceutische sector
Human Capital		Q4 2019	Horeca, uitzendbranche
Afbouw blootstelling steenkool		Q1 2020	Nutsbedrijven, Basismaterialen en Industrie
Biodiversiteit		Q1 2021	Supermarkten en Voedingsproducten
Klimaatadaptatie & Water		Q1 2022	Metalen en mijnbouw- en halfgeleiderindustrie
CO ₂ reductie		Q1 2022	In ontwikkeling

De ondernemingen zijn verspreid over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen Europa, Verenigde Staten en Wereld Overig. Figuur 5.3.1 toont de regionale verdeling van ondernemingen in het thematische engagementprogramma.

FIGUUR 5.3.1 REGIOVERDELING

In het afgelopen halfjaar is 296 keer inhoudelijk contact geweest met 66 ondernemingen. Daarnaast is veel tijd gestoken in het doen van onderzoek en bedrijfs- en sectoranalyses voor de thema's CO₂ reductie, Klimaatadaptie & Water, Goede en Beschikbare medicijnen en Biodiversiteit.

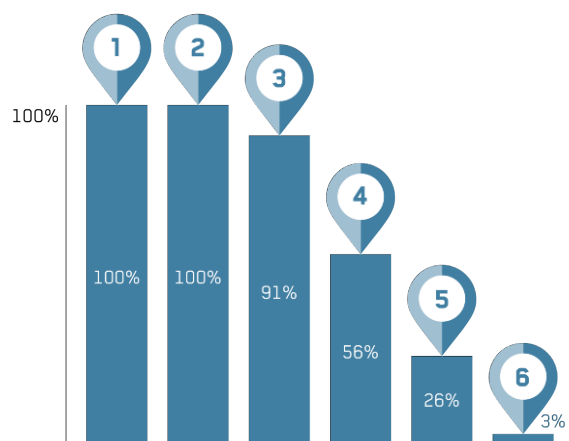
Hieronder vindt u een geaggregeerd overzicht over alle lopende thematische engagements.

Ten aanzien van de bedrijven die zijn geselecteerd voor het thematische engagementprogramma is:

- voor 100% de eerste mijlpaal bereikt, namelijk het voorbereidend onderzoek afgerond.
- voor 100% de tweede mijlpaal bereikt, namelijk een initiërende brief of e-mail uitgestuurd om het contact tot stand te brengen.
- ten aanzien van de derde mijlpaal door 91% van de ondernemingen positief op onze vraag gereageerd. De dialoog is gaande.
- voor 56% de vierde mijlpaal bereikt, namelijk de toezegging van de onderneming.
- voor 26% de vijfde mijlpaal bereikt, wat betekent dat er een aanpassing is geweest in het beleid & proces.
- voor 3% de zesde mijlpaal bereikt, wat betekent dat de dialoog is afgesloten.

Vanwege de korte looptijd van een aantal relatief nieuwe engagementthema's hebben veel ondernemingen nog niet mijlpaal 4 en de daaropvolgende mijlpalen behaald. Toezeggingen met betrekking tot beleidsaanpassingen en implementatie daarvan verwachten wij doorgaans pas in de tweede helft van het engagement traject.

FIGUUR 5.3.2 MIJLPAALVERDELING

1. Analyse van het bedrijf
2. Initieren dialoog
3. Voeren van dialoog
4. Toezegging onderneming
5. Aanpassen beleid & proces
6. Afronden dialoog

Energie efficiëntie in de staal en chemie industrie

Wereldwijd heeft verbetering van energie efficiëntie de groei van het energiegebruik met circa 12 procent afgeremd. Bovendien toont scenario-analyse aan dat zelfs bij een verdubbeling van het bruto binnenlands product in 2040 toch een lagere wereldwijde uitstoot van broeikasgassen mogelijk is dan vandaag. Enkel door energie efficiëntie kan meer dan 40 procent van de volgens de Parijse doelstellingen benodigde vermindering van CO₂-uitstoot worden bereikt. Energie efficiëntie is zodoende het sleutelwoord in het mogelijk maken van verdere economische groei, zonder evenredige groei in uitstoot. Energie efficiëntie is onmisbaar geworden voor het bereiken van de wereldwijde klimaatdoelen.

Achtergrond van het thema

De beperking van klimaatverandering tot maximaal 2 °C, met een streefwaarde van 1,5 °C, hangt in belangrijke mate af van verbeterde energie-efficiëntie. Sinds het jaar 2000 werd de toenemende vraag naar energie voor een derde gecompenseerd door verbeterde efficiëntie. Het *Internationaal Energie Agentschap* (IEA) stelt vast dat de industrie potentieel twee keer zoveel waarde kan creëren uit energie in 2040 dan nu het geval is. Met verbeterde energie efficiëntie gaan belangrijke economische, ecologische en sociale voordelen gepaard. Het leidt tot een afname van broeikasgasemissies, maar energiebesparingen zijn, sec bekeken, per definitie kostenbesparend; een investering in energiebesparingsmaatregelen betaalt zich gemiddeld met een factor drie terug. Overige voordelen zijn minder luchtvervuiling, verhoogde koopkracht van huishoudens door lagere energiekosten, verbeterde energiezekerheid door verminderde invoer en uitgebreide toegang tot moderne energiediensten (IEA, 2018).

TABEL 5.3.1 TOTALE INDUSTRIËLE CO₂- UITSTOOT OPGEDEELD NAAR SUBSECTOREN

Sector	%
Ijzer en staal	24%
Cement	18%
Chemicaliën	12%
Plastic	6%
Papier	4%
Aluminium	3%
Rest van de industrie	33%

Wij zijn kritisch naar alle sectoren die voor de grootste uitstoot van broeikasgassen zorgen, waaronder de staal, cement en chemiesector. Vanwege beperkte beleggingen in de cementsector, richt dit engagement traject zich op bedrijven in de chemie- en de staalindustrie. We onderzochten in welke mate ondernemingen in de beleggingsportefeuilles voorbereid zijn op markt- en beleidsontwikkelingen op het gebied van klimaatverandering en energie efficiëntie. Ook onderzochten we de materialiteit van energie efficiëntie voor ondernemingen in de chemie en de staalindustrie.

Doel van thema

We hebben verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen:

- De ondernemingen formuleren een lange termijn klimaatstrategie. Daarbij dienen ze rekening te houden met strategische en financiële risico's en kansen als gevolg van klimaatverandering, zoals veranderingen in beleid en markt en technologische ontwikkelingen zoals een mogelijke invoering of verhoging van een CO₂-prijs. Deze komen mogelijk naar voren door een grondige risico-analyse en het uitvoeren van scenario-analyses.
- De onderneming committeert zich aan meetbare doelen rondom klimaat, energie-efficiëntie en de samenstelling van de brandstofmix. Wij roepen ondernemingen op om zich te verbinden aan wetenschappelijk onderbouwde doelstellingen of 'Science Based Targets'.
- Binnen de operatie is er focus op energie-efficiëntie en worden er relevante energie-efficiëntiemaatregelen geïmplementeerd. De onderneming optimaliseert het proces onder andere door gebruik te maken van slimme meters en hergebruik van grondstoffen, energie, afval en warmte. Ook wordt er in toenemende mate gebruik gemaakt van hernieuwbare energie en wordt samengewerkt met organisaties binnen en buiten de sector.
- De onderneming is transparant over de voortgang en resultaten van haar klimaat en energie efficiëntie maatregelen.

Dit engagement thema sluit met name aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

• SDG 7: Betaalbare en duurzame energie

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix en onderliggend doel 7.3 dat zich richt op het verhogen van energie efficiëntie.

• SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 9.4 dat zich onder andere richt op het verduurzamen van industrieën.

Voortgang thema

Met enkele ondernemingen van de groep is opnieuw gesproken tijdens de rapportageperiode. We hebben daarbij hoe de voortgang is van de ondernemingen tegenover gestelde engagementdoelstellingen.

Onze dialoog met **Covestro** verloopt positief. De chemiereus bevindt zich in de overgang naar een nieuwe duurzaamheidsstrategie die moet leiden tot volledige circulariteit. Covestro maakte eerder al gebruik van reductiedoelstellingen op het gebied van de absolute uitstoot van broeikasgassen en uitstootintensiteit. Zij zal in de komende periode specifiekere doelstellingen rond circulariteit formuleren waarbij ook gezocht wordt naar een accurate meetmethode voor het vaststellen van scope 3 emissies. De doelstellingen zullen worden opgenomen in de beloningscriteria van het management. Naast de toezeggingen rond nieuwe KPI's en het meten van scope 3 emissies heeft Covestro ook toegezegd haar rapportages te zullen verbeteren. Zo worden de TCFD richtlijnen geïmplementeerd en wordt er een begin gemaakt met rapporteren aan CDP. Dit zijn stappen die de onderneming transparanter zullen maken.

Met **PPG** spraken wij over de duurzaamheidsdoelstellingen van de onderneming die voor 2025 gelden. Deze zijn inmiddels bepaald voor alle locaties en via scorecards wordt lokaal de voortgang gemeten en gedeeld. Wij vroegen de onderneming om ook voor de langere termijn doelen te formuleren op klimaatgebied. PPG zette de eerste stappen op het gebied van rapportages over klimaatrisico. Na een geslaagde pilot verwachten wij dat de onderneming de TCFD aanbevelingen ter harte neemt bij het opstellen van toekomstige rapportages.

Van **Fortescue** weten wij uit onze gesprekken dat de onderneming belangrijke stappen heeft gezet op het gebied van energie efficiëntie en klimaat. Men streeft ernaar om binnen 20 jaar CO₂-neutraal te opereren. Dit zal een grote opgave zijn, mede door de afhankelijkheid van zware machinerie, die nu nog overwegend werkt op basis van de klimaatonvriendelijke diesel. Fortescue investeert op dit moment echter veel in hernieuwbare energie. Wij vragen de onderneming om ook via concrete doelen op de kortere termijn aan te tonen dat het op de goede weg is. Bijvoorbeeld door concrete doelen te stellen op het gebied van energie efficiëntie.

Umicore erkent dat er ruimte is om meer en explicieter te rapporteren over de wijze waarop de onderneming, haar doelstelling om CO₂-neutraal te zijn, in 2035 gaat bereiken. We verwachten daarom in de komende maanden ook belangrijke stappen van Umicore. Zo heeft de onderneming zich verbonden aan het stellen van op wetenschap gebaseerde emissiedoelen. Wij verwachten deze in de tweede helft van 2022 concreter te kunnen bespreken met een vertegenwoordiging van de onderneming.

Vervolg

In 2022 zal worden gesproken met PPG, Nucor, Fortescue en Umicore. Onder meer van Umicore verwachten wij nieuws over nieuwe klimaatdoelstellingen en de hieraan verbonden acties.

Transport & Klimaat

De transportsector draagt ruim 25 procent bij aan de totale Europese CO₂-uitstoot. Hoewel de transportsector grotendeels buiten het Klimaatakkoord van Parijs is gebleven dient de sector wel een belangrijke bijdrage te leveren aan de broeikasgas-reductie om deze doelstellingen te behalen. Daarom is het materieel en relevant vanuit financieel en maatschappelijk perspectief om dit thema uit te voeren binnen de logistieke sector.

Achtergrond van het thema

De transportsector omvat een breed scala aan industrieën. We kiezen ervoor om ons te richten op de industriegroep 'logistiek'. De te behalen winst in termen van CO₂-reductie en energie-efficiëntie schatten wij in als hoog. Door ons te richten op deze groep denken wij optimaal rendement te halen uit onze inspanningen. Een engagement in deze industrie heeft meerdere invalshoeken, waaronder: het verlagen van brandstofverbruik en het gebruik van alternatieve brandstofbronnen (denk aan schonere brandstoffen zoals waterstof of methanol voor lange afstanden), verbeterde voertuigtechnologie en technologische verbeteringen (zoals elektrische schepen naar het achterland), reductie van emissie-intensiteit van bestaande wagenparken, alternatieve vervoerswijzen, maar ook efficiëntiemaatregelen op voertuigonderhoud (bijvoorbeeld weerstand verlagen door een schip schoon te houden) en logistieke planning voor het laden van voertuigen en routeplanning.

“De transport sector is de snelst groeiende uitstoter van broeikasgassen. De groei in energiebehoefte ten aanvang van transport is de hoogste van alle eindgebruikers”

– World Health Organisation

Doel van thema

De doelen die wij hebben opgesteld voor de ondernemingen luiden als volgt:

- Transportbedrijven verbeteren transparantie over (a) de CO₂-uitstoot, door bijvoorbeeld te rapporteren over brandstofgebruik en (b) de gehanteerde strategie om te blijven voldoen aan de striktere CO₂ (zelf)regulering;
- Transportbedrijven nemen klimaatverandering en CO₂-uitstoot in het bijzonder op in hun beleid. Wij vragen hen de urgentie en materialiteit van het reduceren van de CO₂-uitstoot te erkennen, capaciteit en expertise op bestuursniveau ten aanzien van klimaatverandering

beschikbaar te maken en klimaatscenario's (waaronder gebruik van fossiele brandstoffen) te integreren bij bepaling van lange termijn financiële risico's;

- Transportbedrijven integreren brandstofefficiëntie in de strategie, planning, activiteiten en investeringsbeslissingen;
- Daarnaast willen wij transportbedrijven aan de hand van best practices (a) inzicht geven in de mogelijkheden tot het reduceren van het gebruik van fossiele brandstoffen en (b) stimuleren over te schakelen op hernieuwbare energiebronnen.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goal (SDG):

• SDG 7: Betaalbare en duurzame energie

Onze focus is doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix en onderliggend doel 7.3 dat zich richt op het verhogen van energie efficiëntie.

Voortgang thema

Na een looptijd van drie jaar loopt dit engagementtraject af. Van alle vier ondernemingen in het engagementprogramma is door ons vastgesteld hoe de voortgang is geweest tegenover de engagementdoelstellingen.

Deutsche Post presenteerde in 2021 haar nieuwe klimaatdoelstellingen. In een uitgebreid plan, met goed doordachte verduurzamingsmaatregelen, geeft de onderneming aan emissievrij te zijn in 2050. Deze maatregelen zullen geverifieerd worden door het Science Based Targets initiative (SBTi). De maatregelen bestaan ruwweg uit het elektrificeren van het wagenpark, het gebruik van duurzame energie in de kantoren en, hoewel onzeker, gebruik van duurzame brandstoffen voor luchtvracht. Deutsche Post heeft een belangrijk deel van het klimaatbeleid goed op orde. Wij houden echter wel vragen over de verduurzaming van met name de luchtvracht. Ook moet er in onze ogen meer aandacht zijn voor (deelname aan) lobbyactiviteiten met overheden en de consistentie met het eigen klimaatbeleid. Het is reden om de onderneming, ook nu de dialoog afloopt, te blijven volgen.

UPS heeft doelstellingen geformuleerd om volledig carbonneutraal te opereren in 2050, met tussentijdse doelstellingen in 2035 voor een halvering per geleverd pakket. Hoewel de duurzaamheidsplannen van UPS nog om een verdere uitwerking vragen, zien wij dat duurzaamheid duidelijk tot de hoofdprioriteiten van UPS behoort. De onderneming staat voor een flinke uitdaging, maar geen onhaalbare. Bij UPS heeft Achmea IM in 2021 een aandeelhoudersresolutie mede ingediend over lobbying. De concrete vraag aan UPS was om het beleid, acties en rapportages op dit gebied kritisch te evalueren, omdat UPS ondanks het vooruitstrevende klimaatbeleid tegelijkertijd lid is van brancheverenigingen die bekend staan om hun uitgesproken conservatieve opvattingen en lobby. Helaas is

UPS, ondanks onze aandeelhoudersresolutie, nog niet ingegaan op ons verzoek. In 2022 zal de aandeelhoudersresolutie over lobbying naar verwachting opnieuw tijdens de aandeelhoudersvergadering in stemming worden gebracht.

Het engagementtraject met **Royal Mail** mag succesvol worden genoemd. De onderneming heeft inmiddels ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen vastgesteld. Royal Mail heeft zich een CO₂ neutrale doelstelling gesteld die in lijn is met een 1.6 graden scenario en die daarmee binnen de doelstelling van het Klimaatakkoord van Parijs valt. De onderneming werkt aan een routekaart met tussentijdse doelstellingen richting haar doel om in 2050 CO₂ neutraal te opereren. Royal Mail heeft daarmee tijdens de engagementperiode belangrijke voortgang geboekt.

De dialoog met **CH Robinson** verliep constructief, maar de onderneming maakte er geen geheim van klimaat niet bovenaan te hebben staan op de agenda. De onderneming publiceerde aan het begin van het engagementtraject nog vrijwel geen concrete voortgang of plannen omtrent klimaat en daar is tijdens onze dialoog een beetje verandering in gekomen met de rapportage aan CDP. In eerdere gesprekken heeft CH Robinson aangekondigd om nieuwe duurzaamheidsdoelstellingen te publiceren in 2021. Tot op heden zijn de plannen echter niet voldoende concreet gemaakt, wat wij betreuren. Wij zijn wel tevreden met de keuze van de onderneming om de broeikasgasuitstoot te rapporteren. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat CH Robinson, dat vooral actief is als tussenpersoon in de logistieke keten, zonder omvangrijke eigen voertuigvloot een profiel heeft dat duidelijk afwijkt van ondernemingen zoals UPS en Deutsche Post.

Conclusie

Met het afrondende onderzoek in het laatste kwartaal van 2021 sluiten wij alle vier de dialogen af. Wij zien echter nog voldoende aanleiding om onze dialoog met de transportwereld voort te zetten en we zijn voornemens om een vervolengagement op te zetten met ondernemingen die actief zijn in de transportwereld. In de volgende editie van deze rapportage gaan wij meer in detail verslag doen van het vervolg van het klimaatengagement met transportondernemingen. Ook maken wij dan bekend welke ondernemingen in de portefeuille geselecteerd worden voor de engagement.

Klimaattransitie

In het klimaatakkoord van Parijs hebben 196 landen afgesproken om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de twee graden, waarbij het streven is de opwarming van de aarde beneden de 1,5 graad te houden. In een rapport over klimaatverandering (IPCC), wordt gesteld dat hiertoe het totaal aan mondiale CO₂-emissies tegen 2030 met 45 procent zal moeten dalen ten opzichte van 1990. Omdat fossiele brandstoffen die bij de verbranding een groot deel van de CO₂-uitstoot veroorzaken vooralsnog een centrale rol in de energievoorziening spelen, zal een verstrekkende transitie van de energievoorziening nodig zijn om de uitstoot van broeikasgassen fors te reduceren (DNB, 2018). Wereldwijd spannen overheden, (maatschappelijke) organisaties en consumenten zich in om een transitie mogelijk te maken naar een koolstofarme economie. Daarbij ligt de nadruk op investeren in meer hernieuwbare energie en het afbouwen van onze afhankelijkheid van fossiele energiebronnen.

Achtergrond van het thema

Tijdens de dialoog klimaattransitie gaan we in gesprek met ondernemingen over de gevolgen van de klimaattransitie in termen van risico's en kansen. Het gesprek richt zich op de strategie die bedrijven kiezen, maar ook: in welke mate zijn zij voorbereid op veranderingen die in diverse klimaatscenario's worden geschetst? In welke mate kunnen bijvoorbeeld ondernemingen die nu sterk afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen zich tijdig aanpassen aan een veranderende markt en regelgeving? Waar ligt het zwaartepunt van de huidige investeringen door ondernemingen en welke keuzes liggen hieraan ten grondslag? Zijn ondernemingen in staat om verschillende toekomstscenario's uit te werken, veranderingen waar te nemen en tijdig te anticiperen?

Met behulp van een scenario-analyse model is het beleggingsuniversum getoetst. De uitkomst geeft inzicht in de ondernemingen waarvan gesteld kan worden dat zij in de komende 5 jaar het verst verwijderd zijn van een breed geaccepteerd 2 °C scenario. De analyse bestrijkt 70-90 procent van de broeikasgasemissies die samenhangen met een standaardportefeuille en omvat de door de DNB beschreven transitiegevoelige sectoren zoals de fossiele energie sector. Op basis van onze observaties blijkt dat er relatief veel winst valt te behalen voor de energiesector (olie en gas) en automobielproducenten. Ondernemingen in portefeuille in deze sectoren staan momenteel voor de grootste uitdagingen in relatie tot de energietransitie doordat zij momenteel meer opereren in lijn met een 2 – 4 graden scenario dan een 1,5-2 graden scenario.

Doel van thema

We hebben in het engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen:

- De ondernemingen bereiden zich voor op de gevolgen van de klimaattransitie en maken kansen en risico's inzichtelijk. De ondernemingen dienen bovendien transparant te zijn over de wijze waarop zij klimaatgerelateerde risico's en kansen meten en monitoren. Ook vragen wij de ondernemingen verschillende scenario's over veranderende markten uit te werken;
- Ondernemingen ontwikkelen een gedegen klimaatstrategie en voeren deze uit. Dit betekent dat de strategie zowel financieel als maatschappelijk robuust moet zijn. Autoproducenten dienen hierbij een duidelijk visie op de ontwikkeling van elektrisch rijden op te stellen;
- De olie- en gasbedrijven nemen een sturende rol aan in de transitie naar hernieuwbare energie en reageren niet slechts op de vraag;
- De onderneming geeft toegang tot de gehanteerde maatstaven en doelstellingen en telt ons in staat om potentiële risico's, het vermogen om aan financiële verplichtingen te voldoen, de algemene blootstelling aan klimaat gerelateerde kwesties en de voortgang in het beheer van of de aanpassing aan deze kwesties beter te beoordelen;
- De ondernemingen zijn transparant over de voortgang en resultaten van genomen klimaatmaatregelen.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

• SDG 7: Betaalbare en duurzame energie

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix.

• SDG 13: Klimaatactie

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 13.2 dat zich richt op maatregelen integreren inzake klimaatverandering.

Voortgang

Met enkele ondernemingen van de groep is opnieuw gesproken tijdens de rapportageperiode.

Met enkele ondernemingen van de groep is opnieuw gesproken tijdens de rapportageperiode. Van alle ondernemingen is door ons vastgesteld hoe de voortgang is ten aanzien van de genoemde engagementdoelstellingen.

Renault maakte in de afgelopen periode belangrijke voortgang. Het stelde zichzelf ten doel om in 2040 in Europa en in 2050 wereldwijd volledig CO₂ neutraal te zijn. Het blijft niet bij woorden, want Renault heeft een zeer ambitieus actieplan opgesteld met tussentijdse doelen. Ook is het doel van de Europese Unie voor reductie van de uitstoot per verkochte auto gehaald. De onderneming zou echter nog wel meer kunnen doen. Bijvoorbeeld de leveranciers aanspreken op hun milieubeleid en – prestaties. Dit zou tot een nog verdere verbetering leiden. Wij blijven de prestaties van Renault volgen en bespreken de voortgang tijdens de komende gesprekken.

Met **BMW** spraken wij over doelstellingen met betrekking tot de klimaattransitie. Er zijn belangrijke stappen gezet. De onderneming ontving in maart de bevestiging van het onafhankelijke Science Based Targets Initiative (SBTi) dat de door BMW gestelde emissiereductiedoelen in lijn met het Akkoord van Parijs zijn, voor zover deze betrekking hebben op scope 1 en 2. Dat wil zeggen de eigen uitstoot en die gepaard gaat met ingekochte energie. Hoewel wij BMW ook vragen om verantwoordelijkheid te accepteren voor de scope 3 uitstoot (door de geproduceerde auto's) vinden wij de bevestiging van de doelen door het SBTi een belangrijke stap. Wij vragen ook aan andere producenten om dit voorbeeld te volgen.

Wij spraken met **Subaru** over de klimaattransitie. De onderneming loopt achter op de concurrentie in het elektrificeren van het modelaanbod. De onderneming verschuift zich hierbij enigszins achter het uitblijven van de vraag. Subaru verkoopt voornamelijk auto's in Japan en Noord-Amerika, waar nog volop vraag is naar traditionele auto's. Hierdoor ligt bij de automaker de nadruk niet primair op elektrificatie van het modelaanbod. Wel startte de onderneming eerder een samenwerking met Toyota en in mei kondigde de partijen een eerste volledig elektrische model aan. Wij vragen Subaru toch om meer actie te ondernemen en tenminste emissiedoelen te formuleren.

Onze dialoog met **Exxon** verloopt moeizaam en komt eigenlijk niet op gang, terwijl er bij de onderneming intussen toch wel wat ontwikkelingen zijn. In het tweede halfjaar van 2021 maakte Exxon zelfs bekend dat ze in 2030 leidend wil zijn op gebied van broeikasgasuitstoot. Inmiddels is bekend dat de onderneming kleine stappen vooruit zet, zo stemde het in met een reductiedoelstelling op de uitstoot van het sterke klimaatgas methaan. We willen met Exxon praten over haar nieuwe broeikasgasreductie doelstellingen en haar om meer inzicht vragen over hoe ze deze doelstellingen wil

bereiken. Gegeven de beperkte respons die wij ontvingen op pogingen om in contact te treden, beraden wij ons op volgende stappen. Wij escaleren de dialoog met Exxon, mogelijk via het uitoefenen van ons stemrecht in de komende periode.

Vervolg

Wij zullen BMW volgen op de voortgang van haar ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen en de positieve aspecten bij de andere autoproducenten delen. Wij verwachten ook van Subaru stappen die zorgen voor een duidelijker pad naar een klimaatvriendelijker toekomst. In de eerste helft van 2022 zullen ook de dialogen met Marathon, OMV, Exxon en Renault vervolgd worden.

Afbouw blootstelling Steenkool

Elektriciteit uit steenkool is verreweg de meest CO₂-intensieve vorm van energie-opwekking. De verbranding van steenkool in energiecentrales is verantwoordelijk voor meer dan 40% van de wereldwijde CO₂-uitstoot en draagt daarmee sterk bij aan klimaatverandering (IEA 2018). Het is daarom van belang dat mijnbouwbedrijven die steenkool winnen en elektriciteitsbedrijven die hier energie uit opwekken overstappen op duurzamere alternatieven. Wij gaan in gesprek met deze ondernemingen om dit proces waar mogelijk te versnellen.

Achtergrond van het thema

Dit engagement traject richt zich specifiek op de groep van mijnbouw- en elektriciteitsbedrijven die (deels) afhankelijk zijn van de winning van of de opwekking van elektriciteit uit steenkool.

Door in gesprek te gaan met deze ondernemingen willen wij de transitie naar een koolstofarm energiesysteem bespoedigen en bijdragen aan het Parijse Klimaatakkoord. Van energiebedrijven die gebruik maken van steenkool in de brandstofmix wordt concreet gevraagd dat zij zich richten op minder CO₂-intensieve en bij voorkeur hernieuwbare vormen van energieopwekking. Van mijnbouwondernemingen betrokken bij de winning van steenkool wordt concreet gevraagd om een duidelijk pad te kiezen waarlangs de afhankelijkheid van steenkool wordt afgebouwd en in wordt gezet op duurzamere alternatieven.

Doel van thema

We hebben in dit engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de geselecteerde mijnbouw- en elektriciteitsbedrijven:

- De onderneming heeft een doelstelling op het afbouwen van de steenkoolcapaciteit
- De onderneming heeft een emissiereductiedoelstelling (bij voorkeur binnen de grenzen van 2 graden gemiddelde wereldwijde temperatuurstijging)
- De onderneming ligt op koers voor het behalen van bovenstaande doelstellingen
- Elektriciteitsbedrijven investeren in hernieuwbare energie
- Mijnbouwbedrijven investeren in het vinden en ontginnen van grondstoffen die een alternatief kunnen zijn voor steenkoolwinning

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 7: Betaalbare en duurzame energie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de mondiale energiemix.

- **SDG 13: Klimaatactie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 13.2 dat zich richt op maatregelen integreren inzake klimaatverandering.

Voortgang

Begin 2020 stuurden wij brieven met onze doelstellingen en vragen naar alle geselecteerde ondernemingen binnen dit thema. Wij vroegen de mijnbouw- en elektriciteitsbedrijven naar hun visie op het gebruik van steenkool voor energiewinning, hun afbouwstrategie en investeringsplannen voor andere bronnen van inkomsten en activiteiten.

RWE heeft, geholpen door maatschappelijke en politieke druk, een concreet pad waarbij het uiterlijk in 2038 alle kolenmijnen sluit en geen energie meer opwekt uit kolen. Tot onze tevredenheid passen de emissiereductieplannen volgens het SBTi binnen de Parijse klimaatambitie. Een interessante ontwikkeling is de juridische procedure die RWE koos tegen de Nederlandse overheid en de daaraan gekoppelde schadeclaim. Investeringsplannen in kolencentrales zijn, zeker met de kennis van nu, vanuit klimaatbeleid op z'n zachtst gezegd riskant. Wij stellen de vraag of de aangescherpte wetgeving uitsluitend het gevolg is van politieke wispelturigheid of dat de top van RWE mogelijk een verkeerde inschatting kan worden verweten.

BHP heeft het afgelopen jaar stappen gezet in het reduceren van het winnen van steenkool. De onderneming heeft haar deelname in een Colombiaanse kolenmijn verkocht. Ook zit BHP in een traject om haar Australische kolenmijnen te verkopen. De onderneming heeft nog geen termijn gekoppeld aan de verkoop van thermische steenkool. Ook heeft BHP haar doelstelling om voor 2050 koolstofneutraal te zijn nog niet onderbouwd. Wij vragen van BHP om meer werk te maken van het uitleggen waarom de onderneming denkt binnen de grenzen van de Parijse klimaatambitie te kunnen blijven. BHP moet duidelijker aantonen hoe dit op een geloofwaardige manier plaats kan vinden.

Enel ligt op koers om haar steenkoolcapaciteit in 2030 volledig afgebouwd te hebben. In 2022 zal Enel haar steenkoolcapaciteit al met 74 procent verlaagd hebben ten opzichte van 2018. Tegelijkertijd investeert Enel flink in het versnellen van de groei van haar hernieuwbare energiecapaciteit. Hierdoor zal in 2022 duurzame energie 60 procent uitmaken van de totale productiecapaciteit van de onderneming.

Vervolg

In de eerste helft van 2022 zullen wij de duurzaamheidsrapportages en kolen-afbouwstrategieën van de ondernemingen bestuderen en beoordelen op voortgang. Aan de hand van deze analyse zullen we onze dialoog met deze ondernemingen vervolgen. Ook zullen wij bij Jardine Matheson de druk opvoeren om met institutionele beleggers in gesprek te gaan over een effectief klimaatplan.

Klimaatadaptatie & Water

Klimaatadaptatie en water zijn onlosmakelijk verbonden. Overstromingen, droogte en bosbranden zijn een uiting van het veranderende klimaat. Deze water gerelateerde natuurrampen waren over de afgelopen 50 jaar de leidende oorzaak voor slachtoffers en economische schade³. Ondanks het bewijs dat water in combinatie met klimaat een onderwerp van belang is, is het vaak onderbelicht bij ondernemingen. Veel ondernemingen rapporteren watergebruik alleen op geaggregeerd niveau en alleen voor eigen productielocaties. Daarnaast geven veel ondernemingen geen inzicht in de lange termijn kwetsbaarheden in de specifieke regio's en toeleveringsketens waar ze actief zijn. Naast de gebreken in rapportages bij ondernemingen, hebben ESG-dataproviders geen gestandaardiseerde aanpak, wat het vergelijken van cijfers op dit gebied lastig maakt voor beleggers.

Achtergrond van het thema

Bij de voorbereiding en uitwerking van dit thema werken wij samen met WWF en onderzoeksinstituut Deltares. Deze samenwerking is tot stand gekomen door het gezamenlijk opstellen van een rapport over de (onvoldoende) beschikbaarheid van ESG-data op het thema water. Onder andere op basis van dit rapport maken wij de keuze om te focussen op specifieke regio's waar water stress hoog is. Daarnaast verkennen wij de mogelijkheden tot samenwerking met andere vermogensbeheerders.

Doel van thema

Het doel is om ondernemingen een gedegen waterbeleid te laten ontwikkelen en uit te laten voeren. Dit betekent dat de strategie zowel financieel als maatschappelijk robuust moet zijn. Ook dient een onderneming haar water gerelateerde risico's en kansen goed in kaart te brengen en te monitoren. Transparantie omtrent de door de onderneming gehanteerde maatstaven en doelstellingen stelt ons in staat om de onderneming beter te beoordelen op gebied van; (1) de potentiële risico's, (2) de algemene blootstelling aan water gerelateerde kwesties, (3) de impact hiervan op de financiële resultaten, en (4) hoe de onderneming deze kansen en risico's aanpakt in de praktijk.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goals::

• SDG Doel 3. Goede gezondheid en welzijn

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 3.9 dat zich richt op het verminderen van sterfgevallen en ziekten

³ <https://public.wmo.int/en/media/press-release/water-related-hazards-dominate-disasters-past-50-years>

⁴ https://cdn.cdp.net/cdp-production/cms/reports/documents/000/005/577/original/CDP_Water_analysis_report_2020.pdf?1617987510

als gevolg van gevaarlijke chemicaliën en de vervuiling van lucht, water en bodem.

• SDG Doel 6. Schoon water en sanitair

De focus ligt hierbij met name op de onderliggende doelen 6.3, 6.4, 6.5 en 6.6 die zich richten op het verbeteren van de waterkwaliteit, het verhogen van de efficiëntie in watergebruik, samenwerking en het herstellen van ecosystemen.

• SDG Doel 12. Verantwoorde consumptie en productie

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 12.4 dat zich richt op milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en afval en de uitstoot in lucht, water en bodem te beperken.

• SDG Doel 15. Leven op het land

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 15.1 dat zich richt op het behoud, herstel en duurzaam gebruik van zoetwaterecosystemen.

Geselecteerde sectoren en ondernemingen

Wij hebben twee sectoren geselecteerd voor dit engagementtraject. Dit zijn de maakindustrie en de basis materialensector. Volgens het CDP Global Water Report 2020 hebben deze twee sectoren de hoogste potentiële financiële impact wanneer geen actie wordt ondernomen op gebied van waterschaarste⁴. Daarnaast is in deze sectoren de financiële impact 4 tot 66 keer zo hoog als de geraamde kosten van adaptie en mitigatie op gebied van water. Vanuit een economisch standpunt is in deze sectoren dus veel winst te behalen met maatregelen zoals het verbeteren van hergebruik van water, het plaatsen van een productiefaciliteit buiten een gebied met hoog overstromingsrisico en het beschermen van stroomgebieden.

Om dit engagementtraject nog meer focus te geven, kiezen wij voor de volgende (GICS) industriegroepen:

- Metalen en Mijnbouw
- Halfgeleiders

Wij hebben deze industriegroepen gekozen door de hoge afhankelijkheid van grote hoeveelheden water voor de productiecycli. Waterschaarste vergroot het risico op operationele verstoringen en brengt hoge kosten met zich mee om de nodige watervoorziening veilig te stellen.

Voortgang thema

Het afgelopen halfjaar hebben we gebruikt voor het voorbereidend onderzoek, het zetten van de doelstellingen en de selectie van ondernemingen. Bij de geselecteerde ondernemingen hebben we onderzoek uitgevoerd naar hun specifieke aanpak op dit onderwerp. Per onderneming vindt u in de profielen de verdere achtergronden en status per ondernemingen. Op basis van dit onderzoek hebben we deze ondernemingen een brief gestuurd waarin we onze doelstellingen van de engagement hebben geïntroduceerd en het verzoek hierover op korte termijn in dialoog te gaan. We hebben op dit moment de eerste reacties binnen en de eerste gesprekken zijn ingepland voor de eerste helft van 2022.

Vervolg

De eerste ronde gesprekken zal begin 2022 plaatsvinden. Het totale traject zal, afhankelijk van de voortgang, naar verwachting circa drie jaar in beslag nemen.

Leefbaar loon in de supermarkt- en textielsector

Een leefbaar loon is een loon waarmee een werknemer kan voorzien in basisbehoeftes van zijn of haar gezin; van voeding, gezondheidszorg, kleding, huisvesting tot scholing. Afhankelijk van het land kan dit overeenkomen met het minimumloon, maar in vele landen is er of geen wetgeving op dit terrein, of is het minimumloon onvoldoende om in het levensonderhoud te kunnen voorzien. Dit geldt voor ontwikkelingslanden, maar ook dichterbij huis in landen als Hongarije, het Verenigd Koninkrijk of Polen. Juist daarom hebben bedrijven een belangrijke verantwoordelijkheid wat betreft het betalen van een leefbaar loon. Hoewel het betalen van een leefbaar loon in eerste instantie lijkt te leiden tot hogere kosten, kan het ook leiden tot lagere kosten en hogere winstgevendheid. In onderzoeken van Berenschot⁵ en Chapman & Thompson⁶ worden hiervoor verschillende redenen geïdentificeerd, namelijk dat bedrijven met een leefbaar loon:

- In staat zijn werknemers langer vast te houden, met lagere opleidingskosten tot gevolg;
- In staat zijn de productiviteit van hun werknemers te vergroten;
- Een stabielere en betere relatie met toeleveranciers kunnen realiseren;
- Verminderd risico op reputatie-schade lopen en door een beter imago hun marges kunnen vergroten.

Leefbaar loon is een thema dat een sterke relatie heeft met andere thema's op het gebied van arbeids- en mensenrechten. Zo is vakbondsvrijheid een belangrijke voorwaarde om te komen tot een leefbaar loon. Wanneer een leefbaar loon wordt betaald is het financieel mogelijk om kinderen naar school te sturen. Het betalen van een leefbaar loon speelt daarom een belangrijke rol bij het voorkomen van kinderarbeid. Veel beursgenoteerde bedrijven hebben een ingewikkelde productieketen met een groot aantal aan toeleveranciers. Dit maakt het lastig om te waarborgen dat in de hele keten een leefbaar loon wordt betaald.

De engagement op dit thema voeren we uit in samenwerking met een brede groep van investeerders binnen het Platform Living Wage Financials (PLWF). Door samen te werken zijn we in staat een diepgaande analyse te maken, een brede groep van bedrijven aan te spreken en meer druk uit te oefenen wanneer dat nodig is.

⁵ Berenschot, Living wage in international supply chains (2012).

⁶ Chapman & Thompson, The economic impact of local living wages, Economic Policy Institute (2006).

Doel van thema

Leefbaar loon is een complex onderwerp, zeker in een bedrijf met honderden toeleveranciers. Daarom hebben we op meerdere niveaus doelstellingen geformuleerd waarop een onderneming stappen kan zetten. Afhankelijk van de onderneming leggen we de nadruk op één of meer van deze doelstellingen.

- Beleidsvorming. De onderneming heeft beleid ontwikkeld op het onderwerp leefbaar loon, inclusief doelstellingen.
- Implementatie en toetsing. De onderneming implementeert het beleid in de eigen bedrijfsvoering en bij de toeleveranciers en ziet actief toe op de voortgang.
- Randvoorwaarden. De onderneming zorgt dat de randvoorwaarden voor een leefbaar loon, zoals collectieve onderhandeling en vakbondsvrijheid, gewaarborgd zijn in haar eigen bedrijfsvoering en bij toeleveranciers.
- Samenwerking in de sector. De onderneming werkt samen met andere partijen, bijvoorbeeld via sectorinitiatieven aan bevordering van leefbaar loon.
- Transparantie. De onderneming is op dit thema transparant richting investeerders, consumenten en andere belanghebbenden en rapporteert over het beleid, de implementatie en de voortgang.

Platform Living Wage Financials

Achmea IM neemt sinds 2018 actief deel aan het Platform Living Wage Financials (PLWF). Dit is een groep van inmiddels 18 financiële instellingen die samen werken op het thema 'leefbaar loon'. Het platform maakt gebruik van een gezamenlijke methodologie om de prestaties van een brede groep ondernemingen te beoordelen. Ook voeren de leden gezamenlijk engagement met deze ondernemingen. Door de toenemende bekendheid van het platform worden de leden regelmatig uitgenodigd het werk van het platform te presenteren op bijeenkomsten over mensenrechten en arbeidsomstandigheden. Zo gaven leden van het platform net als vorig jaar een presentatie op het online 'Garment Forum' van de OESO, werd een van de leden uitgenodigd te spreken op een event van de 'Global Fashion Agenda' en mocht Achmea IM het platform vertegenwoordigen bij de lancering van de 'living wage roadmap' van het Initiatief voor Duurzame Handel (IDH).

In 2021 zijn APG (Nederland), AP2 (Zweden) en Storebrand (Noorwegen) toegetreden tot het platform. En meer partijen hebben hun interesse om lid te worden kenbaar gemaakt. Het platform heeft daarom eind 2021 daarom opnieuw gesproken over een verantwoorde groeistrategie. Ook verdere samenwerking met andere organisaties die werken aan leefbaar loon wordt daarbij verkend.

De bijeenkomsten van het platform vonden in 2021 wederom vooral online plaats. Ook gezien de toetreding van internationale partners, is deze werkvorm zeer geschikt. Opnieuw werden diverse externe deskundigen uitgenodigd om hun expertise met de platformleden te delen. In de werkgroep die zich richt op de voedingsketen stond leefbaar loon in de suikerketen centraal. Een zeer positief resultaat is dat Bonsucro, een certificeringsplatform voor de suikerindustrie, na een publicatie en engagement van PLWF heeft besloten leefbaar loon een plek te geven in haar standaarden en activiteiten. Een belangrijk resultaat omdat dit betekent dat aangesloten leden zoals Coca Cola, Nestlé en diverse producenten met dit thema aan de slag gaan.

In oktober 2021 heeft het PLWF voor het eerst de gezamenlijke onderzoeksresultaten in een 'PLWF-rapport' gepubliceerd. Ook werd dit rapport, met de onderzoeksresultaten gepresenteerd op het inmiddels vierde jaarevent van het PLWF, eind oktober. Wederom nam een heel aantal van de onderzochten ondernemingen deel aan de bijeenkomst, hetgeen we als een duidelijk succes van het platform beschouwen.

Voor Achmea IM was 2021 het laatste van drie jaar actieve deelname aan het PLWF. Omdat na ruim 3 jaar ons engagement project over leefbaar loon is afgerond, beëindigen we ook veel van onze actieve bijdrage aan het platform, zoals deelname aan de kledingsector werkgroep en het management comité. Wel hebben we besloten lid te blijven van het platform en te blijven deelnemen aan de werkgroep voor de voedingsketen. We doen dit omdat deelname aan het platform ook nuttig kan zijn voor het nieuwe engagement thema rond arbeidsomstandigheden in de agrarische - en voedingssector, dat we begin 2022 starten.

We kijken met tevredenheid terug naar onze inzet voor en de ontwikkeling van het leefbaar loon platform. In de afgelopen drie jaar heeft het platform een zichtbare rol verworven in het werk aan en debat over betere lonen in internationale productieketens. Het platform wordt steeds meer herkend en benaderd voor samenwerking, door andere beleggers – en maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor betere arbeidsomstandigheden in productieketens.

Meer informatie over het Platform is te vinden op www.livingwage.nl

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 1: Geen Armoede**

We richten ons hierbij met name op de het onderliggende doel 1.1. en bijbehorende indicator 1.1.1. die zich richten op het verminderen van armoede.

- **SDG 8: Eerlijk Werk en Economische Groei**

We richten ons hierbij met name op het onderliggende doel 8.5 dat zich richt op waardig werk en werkgelegenheid en de onderliggende indicator 8.5.1. die zich richt op het verhogen van de uurlonen.

- **SDG 10: Ongelijkheid Verminderen**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 10.1 en onderliggende indicator 10.1.1 die zich richten op inkomensgroei van lage inkomens wereldwijd.

Geselecteerde sectoren & bedrijven

We zijn met het thema leefbaar loon medio 2018 van start gegaan. Er zijn toen twee sectoren geselecteerd; de kleding- en supermarktsector die we hieronder verder zullen toelichten.

Leefbaar loon is een belangrijk thema binnen de kledingindustrie. Door de vele toeleveranciers, vaak gevestigd in landen met lage lonen en zwakke overheden zijn er veel misstanden, inclusief zeer lage lonen. Toch zijn er binnen de sector een aantal hoopvolle initiatieven die breder navolging verdienen en om de problematiek aan te pakken. De tweede sector is de supermarktsector. Deze sector kenmerkt zich door het enorme aantal producten. Daarom kent ook deze sector talloze leveranciers die op hun beurt producten leveren van vele producenten. De sector heeft dan ook op verschillende vlakken te maken met leefbaar loon:

1. Het betalen van leefbaar loon aan eigen medewerkers, met name relevant in de landen waar geen minimumloon bestaat of dit onder het bestaansminimum ligt.
2. Het betalen van leefbaar loon in de productieketen bij de producten, bijvoorbeeld thee of koffie, die in eigen beheer worden geproduceerd.
3. Het stimuleren van een leefbaar loon bij de producenten van de producten die binnen de winkels verkocht worden maar door andere producenten worden gemaakt.
4. Het informeren van klanten over dit thema zodat zij hier hun eigen keuzes in kunnen maken.

Voortgang

Kledingsector

In de tweede helft van het jaar zijn de resultaten van het onderzoek besproken met Ralph Lauren en TJX. Dit waren de laatste, afrondende gesprekken met deze ondernemingen in het kader van het leefbaar loon engagement. In de gesprekken Ralph Lauren konden we terugkijken op de voortgang sinds de start van het engagement project. Beide ondernemingen hebben in deze periode een duidelijke intentie vastgelegd in beleid, en zijn constructief aan het werk om verbetering van lonen in de keten te bewerkstelligen. Duidelijk is dat dit complex is, en dat men afhankelijk is van medewerking van ketenpartners en lokale omstandigheden. Vooral samenwerkingen met sectorgenoten en expertorganisaties kunnen helpen om ontwikkelde goede praktijken en standaarden te gebruiken. Beide ondernemingen laten zien hoe dergelijke samenwerking loont.

TJX en **Home Depot** zijn duidelijk nog in andere fase van het werk aan arbeidsomstandigheden in de keten. Daarbij werd ook duidelijk dat deze ondernemingen, vanwege een ander business model dan de meeste kledingproducenten en retailers, minder druk voelde om met leefbaar loon in de keten aan de slag te gaan. Bij Home Depot speelde een rol dat kleding slechts een beperkt deel betrof van het totale assortiment, waardoor er andere prioriteiten waren op gebied van verantwoord ondernemen. Bij TJX was het business model lang een argument om niet aan leefbaar loon te willen werken. Deze onderneming koopt vooral veel restpartijen van andere merken, om die tegen gereduceerd tarief te verkopen. Daardoor ziet het zich minder in een positie om eisen te stellen op gebied van arbeidsomstandigheden en heeft het alle aandacht nodig om te zorgen dat de producten die het inkoopt, wel aan primaire arbeidsomstandigheden – geen kinderarbeid of gedwongen arbeid – voldoet. Toch was er in de gesprekken met TJX wel enige opening en heeft de onderneming zich, mede op onze suggestie, aangesloten bij de 'Responsible Business Alliance', een netwerk organisatie uit de VS voor ondernemingen die zich inzetten voor verantwoord ondernemen.

Zowel **Ralph Lauren** als **TJX** waren positief over de constructieve gesprekken die we de afgelopen jaren hebben gevoerd, en onze goed geïnformeerde voorstellen. En hoewel Achmea IM nu de dialoog met deze ondernemingen heeft afgerond, zullen partners uit het leefbaar loon platform, de gesprekken nog voortzetten. Met Home Depot is in de tweede helft van dit jaar geen gesprek meer gevoerd omdat de lead investor tot de conclusie kwam dat er weinig perspectief was op concrete stappen vooruit. Deze dialoog is daarom helaas zonder concreet resultaat afgesloten. Een gepland gesprek met V.F. Corp werd op verzoek van de onderneming uitgesteld tot begin 2022. Achmea IM zal daarom aan dit gesprek niet meer deelnemen. Wel heeft deze dialoog duidelijk resultaat opgeleverd. En ook deze dialoog wordt nog door partners uit het leefbaar loon platform voortgezet. In de profielen van de individuele bedrijven gaan we nog wat verder in op de bereikte

resultaten. En de evaluatietabel vat de bevindingen van de dialogen nogmaals samen.

Supermarkten

In de tweede helft van 2021 hebben we bij alle ondernemingen de voortgang geanalyseerd op basis van de methodologie die door het PLWF is ontwikkeld en de uitkomsten met hen besproken.

Ook bij **Casino** zien we vooruitgang. Zo maakt de onderneming een analyse of haar medewerkers in o.a. Brazilië een leefbaar loon betaald krijgen. Tevens zien we dat, net als bij Carrefour, ook de nieuwe Franse regelgeving op het gebied van verantwoord ondernemen helpt om arbeidsrechten en leefbaar loon hoger op de agenda te plaatsen binnen de onderneming en in de rapportages. Ook hier sluiten we de engagement positief af.

Bij **Ahold Delhaize** zien we in onze analyse minder vooruitgang. Net als tijdens de start van onze engagement zet de onderneming goede stappen via Albert Heijn, maar worden de goede voorbeelden niet vertaald naar andere ketens binnen het concern. Hoewel Ahold Delhaize wel sinds kort een rapportage op het gebied van mensenrechten publiceert en een due diligence op dit thema heeft uitgevoerd, zien we concern breed op dit moment nog te weinig inzicht en voortgang op leefbaar loon. We zien wel dat de onderneming toezeggingen en stappen zet om deze na afsluiting van de engagement voor een deel te adresseren.

Metro AG heeft tijdens ons engagement traject diverse stappen gezet. In de eerste gesprekken hebben we hun kunnen overtuigen van het belang van dit onderwerp, wat ertoe leidde dat leefbaar loon een plek kreeg in hun beleid. In ons laatste gesprek zagen we dat de onderneming ook in de praktijk stappen zet en de samenwerking met andere supermarktketens opzoekt, bijvoorbeeld rondom leefbaar loon bij de teelt van bananen. Aangezien de onderneming van ver komt zijn er echter ook in de toekomst nog stappen nodig. We zien echter dat Metro AG het onderwerp serieus neemt en op de goede weg is. We sluiten deze engagement dan ook met succes af.

Ook in 2021 zien we dat **Tesco** voorop loopt op het gebied van leefbaar loon. De onderneming had ook bij de start van het engagement traject het onderwerp al op de radar staan. Dat betekende dat we al in onze eerste gesprekken in konden zoomen op de implementatie van leefbaar loon en hierover diepgaand gesproken hebben. We zien dat Tesco gedegen naar onze inbreng heeft geluisterd, een beleid voor leefbaar loon in productieketens heeft opgesteld en daar ook in de praktijk stappen zet.

Als kritische noot, hoorden we in ons laatste gesprek wel dat leefbaar loon voor eigen personeel in het Verenigd Koninkrijk weer een zorgpunt is geworden, waar de onderneming eerst als koploper bekend stond. Echter, we zien ook in onze analyse uit 2021 goede voortuitgang en sluiten deze engagement dan ook met succes af.

Conclusie

Eind 2021 heeft Achmea IM het leefbaar loon engagement project afgerond. Uit bovenstaande beschrijving van de voortgang en in de evaluatietabel komt naar voren dat dit engagementstraject duidelijk succesvol is geweest. Met de ondernemingen hebben we constructieve gesprekken gevoerd en hebben we in onze gesprekken en in het jaarlijkse onderzoek van PLWF duidelijke voortuitgang gezien. Deze voortuitgang betekent echter niet dat de ondernemingen aan alle werknemers die in hun toeleveringsketen werken al een leefbaar loon betalen. Het betekent wel dat deze ondernemingen het onderwerp leefbaar loon in beleid hebben verankerd, en dat ze structureel werken aan de verbetering van beloning in de keten. Ook is bij de meeste ondernemingen de rapportage over dit onderwerp verbeterd.

In de tekstbox 'PLWF' kijken we ook terug op de samenwerking met de partners in het Platform Living Wage Financials. Deze samenwerking heeft duidelijk bijgedragen aan het succes van de dialogen. Dankzij het bestaan van het platform konden we de ondernemingen laten zien dat het onderwerp op de agenda staat van een groeiende groep institutionele beleggers. Ook is het platform een herkende en erkende gesprekspartner geworden voor maatschappelijke organisaties die werken aan leefbaar loon. Op basis van de gerealiseerde voortgang bij de ondernemingen, en het resultaat van de samenwerking in het leefbaar loon platform, kijken we terug op een succesvol engagement project

Access to Nutrition

Zowel goede voeding als voldoende voeding zijn van groot belang voor een gezonde samenleving. Voedingsbedrijven kunnen hier op verschillende manieren een belangrijke bijdrage aan leveren en hiermee tevens inspelen op een groeiende markt. Zo kunnen zij voedingswaarde en gezondheid meer prioriteit geven bij het ontwikkelen van producten, gezondheid meewegen in de prijsstelling en consumenten actief informeren over de voedingswaarden van producten.

Achtergrond van het thema

De 'Access to Nutrition Index' is een initiatief dat wereldwijd ondernemingen in de voedingssector rangschikt op basis van hun presentaties op onder andere de volgende thema's:

- Voorkomen van ondervoeding;
- Voorkomen van obesitas;
- Verantwoorde marketing richting kinderen en het promoten van borstvoeding.

De index is ontwikkeld op basis van kennis van investeerders, wetenschappers en relevante internationale organisaties zoals de 'United Nations World Health Organisation' (WHO). Er bestaat zowel een wereldwijde index als regionale indices die inzoomen op ondernemingen uit de Verenigde Staten, India, Mexico en Zuid-Afrika.

De resultaten laten zien dat voedingsbedrijven nog belangrijke stappen op het thema Access to Nutrition kunnen zetten. Zo blijkt dat slechts 1/3 van de onderzochte voedingsproducten als gezond kunnen worden gekwalificeerd.

Om de resultaten van het onderzoek via investeerders onder de aandacht te brengen bij ondernemingen, is er zowel een *investor statement* als een gezamenlijk engagement programma gelanceerd. Aan beide initiatieven nemen we in het kader van dit engagementthema actief deel om zo ondernemingen te stimuleren, stappen te zetten op het gebied van Access to Nutrition.

Doel van thema

We hebben in het engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen, gebaseerd op de uitgangspunten van de 'Access to Nutrition Index':

- De onderneming geeft goede voeding een gedegen plek in de strategie, uitgewerkt in concreet beleid;
- De onderneming zet zich in om goede en gezonde producten te ontwikkelen;

- De onderneming zet zich in om goede voeding tegen een betaalbare prijs beschikbaar te maken;
- De onderneming ondersteunt met haar marketingactiviteiten een gezond voedingspatroon;
- De producten van de onderneming passen in een gezond dieet en een gezonde levensstijl;
- De onderneming geeft via de verpakking goede informatie aan consumenten over de voedingswaarden van haar producten;
- Ondernemingen werken actief samen met andere belanghebbenden op het gebied van goede voeding.

Dit engagementthema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

• SDG 2: Geen Honger

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 2.2 dat zich richt op het uitbannen van slechte voeding (spatronen).

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 3.4 dat zich richt op het voor 2030 met een derde inperken van vroegtijdige sterfte gelinkt aan niet-overdraagbare ziekten, zoals diabetes, kanker of hart- en vaatziekte.

Voortgang

Begin juli de nieuwe benchmark van de [Access to Nutrition Index](#) uitgekomen waarvan we de resultaten in onze engagement hebben ingezet. De uitkomsten van dit nieuwe onderzoek laten een gemengd beeld zien. Zo is het percentage producten dat voedingsbedrijven aanbieden en dat als gezond kan worden gezien nog steeds laag, namelijk 31%. Toch zien we bij een aantal ondernemingen ook vooruitgang. Negen ondernemingen hebben bijvoorbeeld wel degelijk hun voedingsproducten gezonder gemaakt en bij dertien ondernemingen zien we duidelijk meer aandacht voor en beleid op dit thema. Kortom, de uitkomsten van de Index laten zien dat er nog stappen nodig zijn, maar laten ook goede voorbeelden zien van ondernemingen die aantonen dat deze stappen daadwerkelijk mogelijk zijn.

We hebben nu drie jaar engagement gevoerd op dit thema. We zien echter, bevestigd door de uitgekomen Access to Nutrition Index, dat dit thema nog steeds hoog op de agenda moet staan. In overleg met Access to Nutrition en de investeerders coalitie hebben we daarom een aantal wisselingen en toevoegingen doorgevoerd in de groep ondernemingen waarmee we engagement voeren op dit onderwerp. We zullen met Conagra, Suntory en Unilever onze engagement voortzetten. Voor Nestlé zullen we als lead-investor het stokje overdragen en voor Coca-Cola juist overnemen. Daarnaast zullen we Meiji toevoegen aan ons engagement programma en hier als (co-)lead optreden namens de coalitie van investeerders. Al deze ondernemingen hebben we deze zomer een brief gestuurd waarin de belangrijkste uitkomsten van de Access to Nutrition Benchmark per onderneming werden benoemd,

aangevuld met onze verwachtingen voor de te zetten stappen.

Met **Unilever** heeft er daarna snel een gesprek plaatsgevonden. Unilever scoort relatief goed in de benchmark, maar heeft ook een productenportefeuille waar ongezonde producten een belangrijk onderdeel van uitmaken. Daarnaast hebben we de onderneming aangesproken op het zetten van doelen voor het wereldwijd meer toegankelijk maken van gezonde voeding en transparanter te zijn over haar lobbyactiviteiten.

Van **Conagra** hebben we snel een schriftelijke reactie op onze brief ontvangen. De onderneming stond open voor een gesprek, maar door persoonlijke omstandigheden aan de kant van Conagra is dit gesprek uitgesteld tot begin januari 2022.

Suntory is al vanaf de start van dit engagement thema een onderneming waarmee engagement uitdagend is. Positief was dat we snel een reactie kregen op onze brief. De onderneming liet weten graag met ons in gesprek te gaan, maar de voorkeur te hebben dit in 2022 te doen wanneer er stappen op het thema goede voeding zijn gezet binnen Suntory. Daarnaast was het positief dat Suntory voor het eerst proactief met Access to Nutrition contact heeft gezocht over de uitkomsten en het delen van informatie.

Ook voor **Meiji** liet het eerste gesprek een positieve indruk achter. Na het verzenden van de brief werd er snel een gesprek ingepland. Door de inzet van vertalers en deelname van Japanse investeerders werd de taalbarrière geslecht en bleek dat de onderneming serieus naar de verzoeken uit de brief had gekeken. De onderneming liet tevens weten open te staan om ook de komende jaren deze dialoog voort te zetten.

Ook **Coca-Cola** hebben we namens de coalitie in juli 2021 een brief gestuurd met onze verzoeken en bevindingen uit de Access to Nutrition Index. Het gesprek heeft snel plaatsgevonden. Tijdens dit gesprek hebben we Coca-Cola gevraagd of en hoe de uitkomsten van de Access to Nutrition Index intern zijn besproken en wat de vervolgstappen zijn. De onderneming liet weten dat ze de uitkomsten serieus nemen en dat deze ook in het bestuur ter tafel zijn gekomen. Coca-Cola heeft al een aantal stappen gezet wat betreft suikerreductie.

We hebben echter benadrukt dat het van belang is deze stappen op te schalen en ook andere aspecten van gezonde voeding een plek te geven in de strategie. Ook rondom marketing en lobby zijn we van mening dat de onderneming stappen kan zetten. In het kader van de Healthy Markets Initiative van ShareAction hebben we ook deelgenomen aan een tweede gesprek met Coca-Cola waar we deze punten hebben herhaald. De onderneming is niet afwijzend ten opzichte van deze punten, maar het is nog onduidelijk welke stappen Coca-Cola concreet gaat zetten.

Naast de engagement met de ondernemingen heeft de investeerderscoalitie rondom Access to Nutrition Index ook een verklaring gepubliceerd tijdens de Nutrition for Growth Conference. Dit is een internationale conferentie over duurzame voeding die dit jaar (virtueel) in Japan werd georganiseerd. Een artikel over de lancering is [hier te vinden](#).

Vervolg

We zullen de eerste reactie en gesprekken in 2022 evalueren met de andere investeerders uit de coalitie rondom Access to Nutrition. Daarnaast zullen we vervolggesprekken met de ondernemingen inplannen en monitoren of en hoe ondernemingen ook daadwerkelijk hun beleid aanpassen. Daarnaast kijken we of en hoe dit thema op de agenda komt van de aankomende aandeelhoudersvergaderingen.

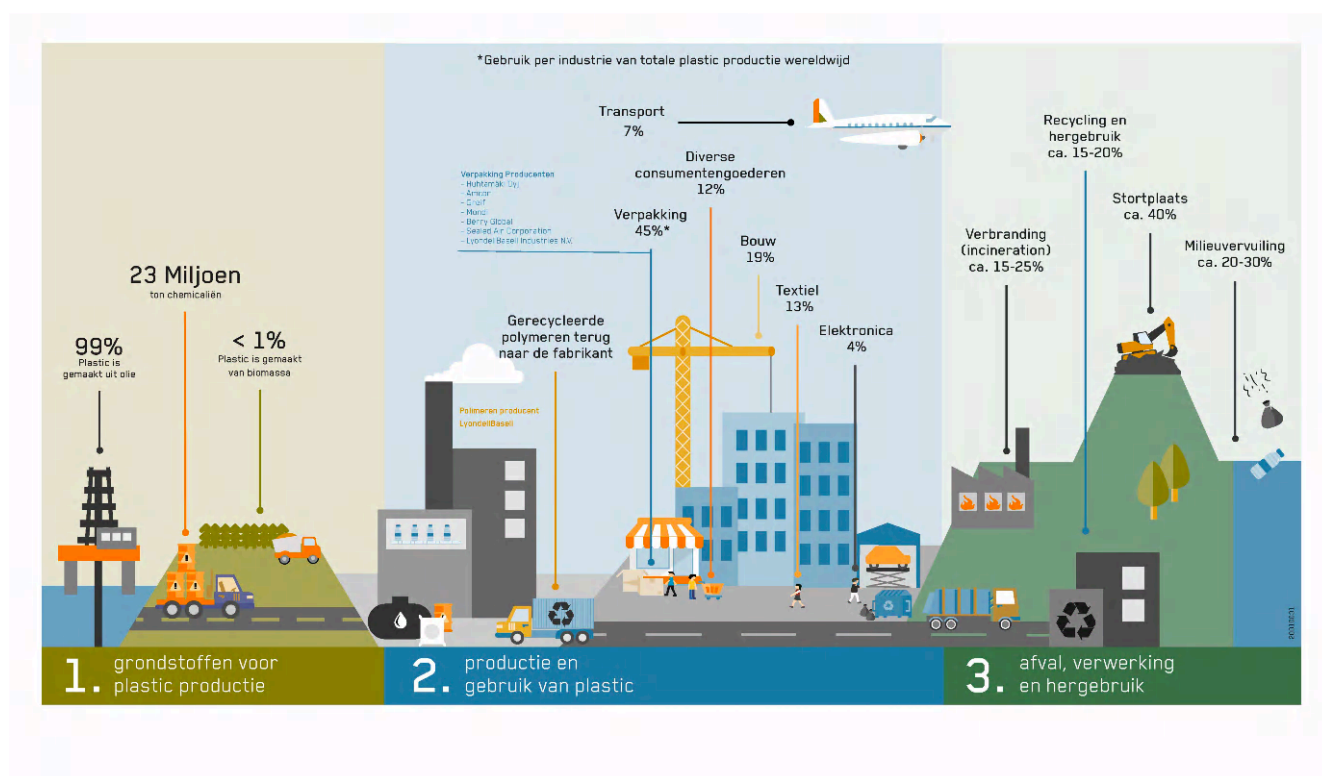
Plastics

Het gebruik van plastics heeft een enorme vlucht genomen en plastics worden gebruikt in diverse toepassingen; van verpakkingsmateriaal, kleding, plastic flessen tot speelgoed en koelkasten. Het gebruik van plastics voldoet daarmee aan een grote vraag uit de samenleving en biedt veel voordelen, soms ook op gebied van duurzaamheid. Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van plastics in auto's waardoor het gewicht en daardoor ook het brandstofverbruik afneemt. Een ander voorbeeld is gebruik van plastics als verpakkingsmateriaal waardoor de houdbaarheid van voedingsproducten wordt verlengd wat kan bijdragen aan minder verspilling. Zo kan het gebruik van plastics een milieuwinst opleveren die groter is dan de milieukosten die gemoeid zijn bij de productie van de plastics.

Achtergrond van het thema

Er zijn ook grote zorgen rond het gebruik van plastics. Zo wordt bijna alle plastic gemaakt uit olie. Dit betekent dat nu wel 6% van de mondiale olieproductie gebruikt wordt voor de productie van plastics. Door economische ontwikkelingen zal dit percentage naar verwachting toenemen tot 20% van de mondiale olieproductie in 2050. De winning van olie leidt tot substantiële schade aan het milieu en de productie van plastic veroorzaakt CO₂ uitstoot. Een ander probleem is dat slechts een klein gedeelte, ca. 10% van de geproduceerde plastics op dit moment wordt gerecycled, ongeveer 40% op stortplaatsen terecht komt, en 14% wordt verbrand. Dat betekent dat meer dan 30% uiteindelijk in het milieu eindigt en een grote vervuilsbron is voor meren, rivieren en uiteindelijk de oceanen. Jaarlijks komt er ruim 3 miljoen ton aan plastic in de oceanen terecht. Bij ongewijzigd beleid kan dit er toe leiden dat er in 2050 meer plastic dan vis in de oceanen aanwezig is.

FIGUUR 5.3.1 OVERZICHT VAN DE WAARDEKETEN VAN PLASTIC ⁷

Doel van thema

Om de schadelijke gevolgen van plastic te verminderen en de winstgevendheid van de onderneming op de lange termijn te waarborgen willen we dat bedrijven hun rol in de plastic transitie verstevigen. Het zetten van één of meer van onderstaande stappen is de hoofddoelstelling van dit engagementtraject.

- **Beleidsvorming.** ESG impact van plastic wordt als materieel erkend in de strategie van de onderneming. Scenario analyse brengt risico's van marktonwikkelingen en regelgeving in beeld.
- **Implementatie en toetsing.** De onderneming stelt concrete doelen met prestatie indicatoren (kpi's) om negatieve impact van plastic te reduceren. De

⁷ Bron: 'The Plastics Landscape: Risks and Opportunities along the Value Chain | PRI 2019

onderneming meet de voortgang ten aanzien van de doelen, en rapporteert daarover in openbare verslaglegging.

- Samenwerking in de sector. De onderneming werkt samen met relevante partijen in de plastic keten aan het vinden en implementeren van oplossingen die de plastic transitie kunnen versnellen.
- Transparantie. De onderneming rapporteert naast de voortgang ten aanzien van bovengenoemde doelen en kpi's over
 - hoe regelgeving en marktontwikkelingen m.n. gericht op de plastic transitie, invloed zullen hebben op de financiële resultaten, en
 - de maatschappelijke impact van geproduceerde plastics; - resultaten van maatregelen om klimaatverandering tegen te gaan, waaronder het verbeteren van energie-efficiëntie.

Het engagement thema sluit aan bij verschillende Sustainable Development Goals (SDG's), waaronder SDG 3: Goede gezondheid en welzijn, SDG 6: Schoon water en sanitair, SDG 11: Duurzame steden en gemeenschappen, SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie en SDG 14: Leven in het water.

Voor ons staat SDG 12 centraal in de dialoog met de ondernemingen, aangezien dit doel het meest concreet raakt aan het handelingsperspectief van ondernemingen in de plastic keten:

• SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie

- 12.2 Tegen 2030 het duurzame beheer en het efficiënte gebruik van natuurlijke hulpbronnen realiseren.

- 12.3 Tegen 2030 de voedselverspilling in winkels en bij consumenten per capita halveren en voedselverlies reduceren in de productie- en bevoorradingsketens, met inbegrip van verliezen na de oogst.

- 12.4 Tegen 2020 komen tot een vanuit milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en van alle afval gedurende hun hele levenscyclus, in overeenstemming met afgesproken nationale kaderovereenkomsten, en de uitstoot aanzienlijk beperken in lucht, water en bodem om hun negatieve invloeden op de menselijke gezondheid en het milieu zoveel mogelijk te beperken.

- 12.5 Tegen 2030 de afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recycling en hergebruik.

- 12.6 Bedrijven aanmoedigen, in het bijzonder grote en transnationale bedrijven, om duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus.

Geselecteerde sectoren & bedrijven

Er is een brede groep ondernemingen betrokken bij de productie, gebruik en verwerking van plastic. Om focus aan te brengen kiezen we voor een groep ondernemingen die (de grondstoffen voor) een specifieke productgroep produceren, namelijk verpakkingen. We kiezen deze groep ondernemingen om de volgende redenen:

- Plastic verpakkingsmateriaal vormt ruim 40 procent van alle geproduceerde plastic producten en veel is voor eenmalig gebruik;
- Juist voor producenten van plastic verpakkingen is het van belang om in te spelen op (aankomende) regelgeving, veranderende klantvraag en maatschappelijk druk. Door hun positie in de keten zijn ze tevens in staat om in de gehele keten verandering aan te moedigen;
- Deze groep ondernemingen is geconcentreerd en gelijksoortig wat zorgt voor een engagement met focus, waarbij bestaande goede praktijken breed in de sector kunnen worden toegepast;
- Rond deze sector is samenwerking mogelijk qua kennis en het gezamenlijk uitvoeren van engagement om zo de effectiviteit te vergroten, onder andere via de PRI;

Voortgang

In de tweede helft van 2021 spraken we met alle ondernemingen behalve Huhtamaki. In de gesprekken in het najaar van 2021 stond de voortgang ten aanzien van de al eerder besproken verwachtingen centraal. Bij alle ondernemingen staan de uitdagingen rond het voorkomen van plastic afval en de relatie tussen gebruik van fossiele grondstoffen en het beperken van klimaatverandering duidelijk op de agenda. Ook onze verwachtingen aangaande het opnemen van indicatoren over duurzaamheidsprestaties in de beloning van de directie, waren opnieuw onderwerp van gesprek. Bij enkele van de ondernemingen is hiertoe al een aanzet gemaakt. Bij andere moet daar nog aan gewerkt worden. Ter onderbouwing van het belang van dit aspect en de mogelijkheden voor implementatie, sturen we de ondernemingen bijvoorbeeld relevante documentatie en goede voorbeelden.

We hebben de ondernemingen ook geïnformeerd over de door institutionele beleggers uitgesproken steun voor de 'business call for a UN Treaty on plastic pollution'. Mede op initiatief van Achmea IM werd in september 2021 de steun van een eerste groep van ca. 30 beleggers bekendgemaakt. In de aanloop naar verdere onderhandelingen over dit voorstel voor een VN-verdrag, blijven we in contact met initiatiefnemers. Berry Global, een van de verpakkingsproducenten in ons engagement programma, heeft na onze suggestie, ook de steun voor de 'business call' uitgesproken, een positief resultaat.

De dialoog met **Amcor** is nog steeds constructief. In december 2021 spraken we vooral over de groei in gebruik van gerecycled plastic. Amcor verwacht het doel van 10% voor 2025 te overtreffen. We hebben de onderneming

⁸ Deze oproep is mede ondertekend door een aantal ondernemingen waarmee wij in dialoog zijn: <https://www.plasticpollutiontreaty.org/unea>

daarom gevraagd om een nieuw, ambitieuzer doel te stellen en om ook in meer detail te rapporteren over de aanpak om het doel te bereiken. Amcor gaf ook aan dat het meer kansen ziet voor gebruik van biomassa, en dat zijn daartoe samenwerkt met o.a. het Wereld Natuurfonds. Ook introduceerde Amcor recent composteerbare verpakkingen in Australië en Nieuw-Zeeland. Verder spraken we opnieuw over onze wens om indicatoren voor het behalen van duurzaamheidsdoelen ook onderdeel te maken van de beloning van de bestuurders van de onderneming. De relatie tussen materiaalgebruik en klimaat heeft ook de aandacht van Amcor. Bijna 80% van de totale klimaatvoetafdruk van Amcor komt van de gebruikte grondstoffen voor het maken van plastic. De onderneming werkt aan nieuwe doelen op basis van de 'science based targets' aanpak.

In het gesprek met **Berry Global** kon de onderneming interessante ontwikkelingen noemen. Zo had Berry kort voor het gesprek een nieuw doel voor het gebruik van circulaire plastics bekend gemaakt. Daarin neemt de onderneming ook 'bio-based' grondstoffen op. Daarnaast werkt Berry met het International Sustainability & Carbon Certification (ISCC) aan de certificering voor gerecycled plastic. Berry ziet positieve ontwikkelingen bij de klanten. Dat is belangrijk, want voor het toepassen van duurzame innovaties is de onderneming sterk afhankelijk van de vraag van klanten. We beschouwen het nieuwe doel voor circulair materiaalgebruik als duidelijke stap vooruit en hebben daarom de mijlpaal 4 'toezegging' op groen gezet. We hebben Berry ook gevraagd om de 'business call for a UN Treaty on plastic pollution' te steunen. We zijn blij dat de onderneming dit inmiddels publiekelijk doet.

De dialoog met **Greif** verloopt nog steeds goed. We spraken over de voortgang van de onderneming wat betreft duurzaam materiaalgebruik, over klimaatbeleid en over het beloningsbeleid. Greif werkt aan doelen voor gebruik van gerecycled materiaal en voor het herstellen van gebruikte producten. Greif produceert veel verpakkingen voor bulkmaterialen en deze verpakkingen zijn geschikt voor herstel en hergebruik. Greif wil in 2022 de doelen voor 2030 bekend maken. Ook werkt Greif aan een 'science-based' doel voor emissie uitstoot in de keten (scope-3). Greif wil dit doel uiterlijk eind 2023 bekend maken. Verder spraken we over duurzaamheidsindicatoren als onderdeel van het beloningsbeleid voor het bestuur. Greif gaf aan begin 2022 een nieuwe CEO te krijgen en verwacht bij deze bestuurder meer ruimte om dit onderwerp te agenderen. Greif gaf aan dat dit thema ook door accountants aan de orde wordt gesteld. De toezegging om in 2022 doelen te stellen voor gebruik van meer duurzame materialen was aanleiding om mijlpaal 4 'toezegging' op groen te zetten.

Huhtamaki gaf in het najaar van 2021 aan nog geen concrete vooruitgang te kunnen melden. We lieten het contact daarom bij een korte schriftelijke uitwisseling van de stand van zaken en de afspraak om in het voorjaar van 2022 een volgend gesprek te plannen.

Het gesprek met **LyondellBasell** voerden we in het najaar van 2021 samen met leden van het Climate Action 100+ initiatief. Zowel wat betreft de onderwerpen als de betrokken beleggers is er veel overlap. Op het gebied van klimaat was Lyondell jaren een achterblijver. Eind september 2021 presenteerde de onderneming een nieuw en ambitieuzer doel voor 2030 en de intentie om in 2025 de status van 'net-zero emissions' te bereiken. Voor LyondellBasell zijn ook de scope-3 emissies, waaronder de CO₂-uitstoot veroorzaakt bij de productie van fossiele grondstoffen, van grote invloed. We bespraken hoe een toename van het gebruik van circulaire materialen kan bijdragen aan reductie van de scope-3 emissies. Het nieuwe merk 'Circulen' waaronder gerecyclede en bio-based plastics worden ontwikkeld, kan daar sterk aan bijdragen. Lyondell heeft al een doel gesteld voor de groei van productie onder het merk Circulen. Wij zouden graag zien dat de onderneming nog meer ambitie toont, en de groei van de circulaire materialen concreet plaatst in de context van een eveneens ambitieus doel voor reductie van scope-3 CO₂ emissies. We spraken ook opnieuw over het opnemen van duurzaamheidsindicatoren in het beloningsbeleid. Lyondell kon op dit punt nog geen concrete toezegging doen.

In het gesprek met **Mondi** gingen we nader in op eerder besproken verwachtingen en recente ontwikkelingen. Mondi produceert vooral veel flexibele plastic verpakkingen. Ook omdat het veelal gaat om verpakking in contact met voedingsmiddelen, is het mede door huidige wetgeving, nog lastig om snel verduurzaming van materiaalgebruik te realiseren. Mondi weet dan ook niet zeker of het eerder gestelde doel van 25% gerecycled plastic gebruik in 2025 haalbaar is. De onderneming blijft zich daar wel toe inzetten, maar is afhankelijk van wetgeving, van de keuze van klanten en van de beschikbaarheid van het opschalen van de productie van plastic door chemische recycling. Gebruik van bio-based plastics ligt voor de producten van Mondi niet erg voor de hand. De meest directe invloed op verduurzaming van gebruikte materialen heeft Mondi waar het gaat om het recyclebaar maken van de eigen producten. In reactie op de geuite twijfel over het behalen van het doel voor 2025, hebben we Mondi gevraagd om in het volgende duurzaamheidsverslag meer in detail aan te geven met welke concrete acties en oplossingen gepoogd wordt dit doel toch te behalen.

Met **Sealed Air** spraken we over de voortgang ten aanzien van het doel om in 2025 tenminste 50% gerecycled of hernieuwbaar materiaal te gebruiken. Voor 2020 stond dat op 19%. Een belangrijk deel van de verdere groei moet komen van chemische recycling. Daar is een grote groei in productiecapaciteit en beschikbare input van te recyclen plastic voor nodig. Daartoe wordt nauw samengewerkt met strategische partners in de keten. De onderneming werkt aan meer concrete 'routekaarten' om dit doel te bereiken. De transitie in materiaalgebruik heeft ook grote invloed op de CO₂ emissies in de keten van de onderneming. Sealed Air heeft al een doel gesteld voor reductie van deze scope-3 emissies, en werkt aan meer gedetailleerde plannen om dit doel - en het doel om in 2040 de 'net-zero status' voor

emissies van eigen activiteiten - te bereiken. Het gepubliceerde scope-3 emissie reductiedoel, de aangekondigde routekaarten en het voornemen om meer duurzaamheidsindicatoren in de verslaglegging op te nemen, zien we als voldoende voortgang om voor Sealed Air de mijlpaal 4 'toezegging' op groen te zetten.

Vervolg

In het eerste half jaar van 2022 zullen we een laatste ronde gesprekken plannen. In deze gesprekken zullen we bespreken welke voortgang gerealiseerd is ten aanzien van de gestelde doelen van de dialoog en welke concrete voortgang de ondernemingen nog verwachten. In juni 2022 zullen we de dialogen evalueren en afronden.

Biodiversiteit

Biodiversiteit is het geheel van de diversiteit van soorten, de variatie van genetisch materiaal en de verschillende ecosystemen. Deze ecosystemen leveren belangrijke diensten aan onze economie. Denk bijvoorbeeld aan dierlijke bestuiving van voedselgewassen, de natuurlijke zuivering van water en het in stand houden van een vruchtbare bodem voor productie van gewassen. Daarom is het behoud van biodiversiteit ook van belang voor de financiële sector. Als door verlies aan biodiversiteit ecosystemen hun veerkracht verliezen, neemt de productiecapaciteit af wat tot minder opbrengst leidt voor tal van sectoren waar ook financiële instellingen als belegger van afhankelijk zijn. In dit engagement project zullen we ondernemingen aanspreken op hun verantwoordelijkheid om biodiversiteit te beschermen en te bevorderen.

Achtergrond van het thema

Financiële instellingen beleggen en investeren in ondernemingen verspreid over de hele wereld. Veel van die bedrijven beïnvloeden de natuur. Ze hebben door hun activiteiten bewust of onbewust een aandeel in het verlies van biodiversiteit. Maar ook veel ondernemingen zijn juist afhankelijk van biodiversiteit en producten die voortkomen uit de natuur; ook wel 'ecosysteemdiensten genoemd'. Het boven genoemde rapport van DNB beschrijft deze relatie als volgt: "De relatie tussen biodiversiteit en financiële instellingen is indirect en tweezijdig. De financiële sector financiert bedrijven die voor de productie van hun goederen en diensten (deels) afhankelijk zijn van ecosysteemdiensten. Daarnaast financiert de sector bedrijven die met hun productieprocessen biodiversiteit negatief beïnvloeden door veranderend land- en zee gebruik, overexploitatie van ecosystemen, klimaatverandering en vervuiling." Ook de UN Principles for Responsible Investment (PRI) beschrijft de materiele risico's van biodiversiteitsverlies voor de financiële sector⁹. En ESG data aanbieder MSCI signaleert biodiversiteit als belangrijk ESG thema voor 2021.¹⁰

Doel van thema

Op basis van onderzoek naar de impact van industriële sectoren op biodiversiteit, en met behulp van ESG data van MSCI hebben we de landbouwketen gekozen als relevante sector voor dit engagement thema. Met ondernemingen in deze keten willen we spreken over hoe zij hun (mogelijke) negatieve impact op biodiversiteit in kaart brengen, en wat zij al doen - en nog meer kunnen doen - om verlies van biodiversiteit te stoppen. Ook willen we horen in hoeverre de ondernemingen hun afhankelijkheid van biodiversiteit op de radar hebben. Afsluitend willen we ook aan de orde

⁹ www.unpri.org/sustainability-issues/environmental-social-and-governance-issues/environmental-issues/biodiversity?adredir=1 | "download

¹⁰ To Bee or not to Bee: Investors Tackle the Biodiversity Crisis, MSCI 2021

stellen hoe de ondernemingen kunnen bijdragen aan de bevordering van biodiversiteit. We willen daarbij aansluiten bij beschikbare methoden, standaarden en richtlijnen. Op dit gebied is momenteel veel in ontwikkeling en deze ontwikkelingen volgen wij op de voet. Relevante ontwikkelingen geven wij vanzelfsprekend een plek in dit engagement traject.

We hebben voor dit engagement traject het doel gesteld dat de geselecteerde ondernemingen één of meer van onderstaande stappen zetten.

- **Beleid en bestuur.**
 - Biodiversiteitsbeleid: De onderneming benoemt het belang van het behoud van biodiversiteit in het beleid van de onderneming;
 - Het bestuur van de onderneming geeft blijk van de urgentie van het thema biodiversiteit en stelt doelen en neemt verantwoordelijkheid voor de uitvoering ten aanzien van:
 - Tegengaan van ontbossing / bescherming van natuur
 - Bescherming en verbetering van biodiversiteit rond gebruik van bestaande landbouwgrond en gedegradeerde landbouwgronden.
- **Structurele analyse en aanpak in 5 stappen ¹¹:**
 - Impact en afhankelijkheden meten;
 - Interpreteren, prioriteren;
 - Doelen stellen;
 - Implementeren;
 - Voortgang meten en rapporteren.
- **Samenwerking.** Samenwerking in de keten vergroot de kans op positieve impact, door gebruik te maken van beschikbare kennis, ervaring en succesvolle voorbeelden. We moedigen ondernemingen daarom aan samenwerking te zoeken of te initiëren (Voorbeelden: OP2B / Natural Capital Coalition / World Business Council for Sustainable Development, Organic Cotton Accelerator etc.
- **Rapportage.** We verwachten rapportage over afhankelijkheid van – en positieve – en negatieve impact op biodiversiteit, daarbij gebruik makend van leidende standaarden, en rekening houdend met internationale ontwikkelingen op gebied van wetgeving over verslaglegging.

Dit engagement thema sluit met name aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 12.2 dat zich richt op het duurzame beheer en het efficiënt gebruik van natuurlijke hulpbronnen te realiseren en onderliggend doel 12.6 dat bedrijven aanmoedigt om, in het bijzonder grote en transnationale bedrijven, duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus.

- **SDG 14: Behoud en maak duurzaam gebruik van de oceanen, de zeeën en maritieme hulpbronnen.**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 14.1 dat zich richt op het voorkomen van vervuiling van de zee.

- **SDG 15: Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming en landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe.**

We richten ons hierbij vooral op de verantwoordelijkheid van de landbouwketen om ontbossing tegen te gaan, en gezonde, productieve landbouwgronden te bevorderen, waardoor de druk op natuur en beschermde natuurgebieden kan afnemen. Deze aspecten zijn onderdeel van onderliggende doelen van 15.2 en 15.3.

Voortgang

Begin 2021 zijn we gestart met het voorbereidend onderzoek. Tal van onderzoeken en rapporten zijn daarbij gebruikt, van kennisinstellingen, financiële sectororganisaties en maatschappelijke organisaties. Op basis van het onderzoek is eerst de keuze voor de relevante sector / keten gemaakt, en vervolgens de selectie van ondernemingen om het gesprek mee aan te gaan. Daarbij is nadrukkelijk gekeken naar de activiteiten van de onderneming en risico's wat betreft het veroorzaken van biodiversiteitsverlies. In de eerste helft van 2021 is aan alle ondernemingen een brief gestuurd waarin we het thema biodiversiteit hebben geïntroduceerd. In de brief hebben we onze risicoanalyse voor de ondernemingen wat betreft impact op verlies van biodiversiteit uiteengezet en een aantal vragen geformuleerd. De brieven sloten af met een verzoek om over dit thema in gesprek te gaan.

In de tweede helft van het jaar hebben we met zes van de zeven ondernemingen kunnen spreken. De gesprekken waren open, informatief en constructief. Alleen met Costco heeft geen gesprek plaatsgevonden. Deze onderneming gaf aan geen behoefte te hebben aan een gesprek en zelf de momenten te kiezen om de aandeelhouders over ontwikkelingen rond verduurzaming te informeren. Als eerste stap in lijn met onze escalatie strategie zullen we begin 2022 vragen stellen over het thema biodiversiteit op de aandeelhoudersvergadering. Daarna zullen we bekijken of dit een opening biedt om toch met de onderneming in gesprek te komen.

De gesprekken met de ondernemingen bevestigden het beeld dat al ontstond tijdens het voorbereidend onderzoek. De meeste van de ondernemingen werken al aan het beperken van hun rol in het veroorzaken van verlies aan biodiversiteit. Sommigen doen dat nog vrij ad-hoc, anderen al op basis van een analyse van gebruikte grondstoffen en de impact daarvan op biodiversiteit. In veel gesprekken kwam de term 'regeneratieve landbouw' naar voren. Dit gaat om een vorm van landbouw die zich richt op het herstel van de bodemvitaliteit en het vergroten van de biodiversiteit. Ook de relatie tussen klimaatverandering en biodiversiteit kwam

¹¹ Deze 5-stap aanpak is ontleend aan de 'Initial Guidance for Business' van het Science-based targets for nature initiatief

in de gesprekken aan de orde. Een aantal ondernemingen bekijkt al hoe ze door meer duurzame landbouwpraktijken de opname van CO₂ in de grond kunnen verbeteren, waardoor de 'scope 3' emissies, de emissies in de productieketen, beperkt kunnen worden. Tussen de ondernemingen zijn duidelijke verschillen in hoe ver ze al zijn in hun werk op het gebied van deze thema's. Ook in de mate van kwaliteit en detail in de rapportage over deze onderwerpen zijn er duidelijk verschillen.

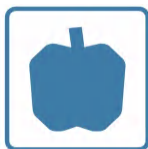
De voornaamste uitdaging zit in het ontwikkelen en toepassen van indicatoren om bijdragen aan verbetering van biodiversiteit te meten. In de volgende gesprekken met de ondernemingen zullen we verder ingaan op hoe ze hun werk aan behoud van biodiversiteit kunnen versnellen en opschalen en hoe ze daarover nog beter kunnen rapporteren. Meer details over de voortgang van individuele ondernemingen is te lezen in de ondernemingsprofielen.

Samenwerking

In de voorbereiding van het engagement project bleek ook de deelname van Achmea IM aan de Finance for Biodiversity Pledge van waarde. Dit initiatief dat ook verbonden is aan het Europese EU Business @ Biodiversity Platform¹², biedt toegang tot de meest recente ontwikkelingen op gebied van biodiversiteit-impact meet methoden voor ondernemingen en impact indicatoren en data voor financiële instellingen. Samenwerking op gebied van engagement over biodiversiteit is één van de doelstellingen van de Pledge. Achmea IM heeft samen met Federated Hermes het voorzitterschap van de engagement werkgroep op zich genomen. Door actieve deelname in deze werkgroep willen we samenwerking op het gebied van engagement bevorderen en leren van ervaringen van andere leden van de werkgroep. Ook kan afstemming plaatsvinden in het geval er met dezelfde ondernemingen dialoog plaatsvindt. We hebben leden van de engagement werkgroep uitgenodigd om actief deel te nemen aan ons engagement project en vier partijen, Vancity Investment Management (Canada), Karner Blue Capital (VS), Oddo BHF asset management en SCOR SE (Frankrijk), hebben zich bij ons programma aangesloten. Deze samenwerking is een duidelijk signaal aan de ondernemingen dat er toenemende aandacht is bij beleggers voor de risico's rond biodiversiteitsverlies.

Vervolg

In de eerste gesprekken hebben we aangegeven dat we graag de komende ca. 3 jaar met de ondernemingen in gesprek blijven over inzet, werk en voortgang aangaande behoud – en verbetering van biodiversiteit. Zes van de zeven ondernemingen – Costco was de uitzondering – waren daartoe bereid. In het eerste half jaar van 2022 zullen we een nieuwe ronde gesprekken plannen. Voor Costco gaan we op basis van onze escalatiestrategie en in overleg met de samenwerkingspartners bekijken of we toch in gesprek kunnen komen.

Goede en beschikbare medicijnen

Medicijnen, en daarmee de farmaceutische sector, zijn van groot belang voor een goede gezondheidszorg. Door de ontwikkeling van goede medicijnen is een effectieve behandeling van een grote groep aandoeningen mogelijk geworden. Hoewel de farmaceutische sector dus een belangrijke en nuttige rol vervult, spelen er verschillende problemen en misstanden.

Achtergrond van het thema

Een aantal belangrijke misstanden die spelen in de farmaceutische sector zijn:

- Het prijsbeleid rondom specifieke medicijnen, die behandelingen zowel in Nederland, als in andere ontwikkelde economieën en ontwikkelingslanden ontoegankelijk maken.
- De omgang met patenten en regelgeving waardoor prijzen opgedreven worden en de toegankelijkheid van medicijnen wordt verminderd.
- Gevallen van corruptie en het verlenen van gunsten aan zorgverleners om de verkoop van medicijnen te verhogen.
- Het onvoldoende ontwikkelen van medicijnen die een groot maatschappelijk belang hebben, maar waarvoor de markt relatief klein is.
- Verslavingen aan specifieke pijnstillers, onder andere in de Verenigde Staten lopen hierover diverse rechtszaken.

De Covid-19 crisis heeft de bovenstaande punten nog eens extra in de schijnwerpers gezet. De farmaceutische sector speelt een belangrijke rol bij het oplossen van deze crisis, zowel maatschappelijk als economisch. Dit is echter alleen effectief als de sector inzet op een goede beschikbaarheid van medicijnen, een prijsstelling die toegang wereldwijd mogelijk maakt en ook op langere termijn inzet op medicijnen die ook toekomstige pandemieën kunnen bestrijden.

Doel van thema

Er zijn verschillende stappen die ondernemingen op dit thema kunnen zetten. Op basis van onze uitgangspunten en voorbereidend onderzoek hebben we de volgende hoofddoelstellingen geselecteerd die, afhankelijk van de onderneming worden vertaald in bedrijfsspecifieke doelen:

- Het doel om medicijnen betaalbaar en toegankelijk te maken een centrale plek te geven in de bedrijfsstrategie;
 - ✓ Het ontwikkelen van een transparant en verantwoord prijsbeleid. Denk bijvoorbeeld aan een koppeling

¹² https://ec.europa.eu/environment/biodiversity/business/index_en.htm

tussen de prijs van het medicijn, de gerealiseerde gezondheidswinst en de ontwikkelingskosten;

- ✓ Op een verantwoorde manier omgaan met patenten en licenties, die voorkomt dat medicijnen onbereikbaar worden;
 - ✓ Te sturen op maatschappelijke impact, gezondheidswinst en veilige medicijnen, ook in research & development;
 - ✓ Verankering internationale standaarden, onder andere van de World Health Organisation.
-
- Het hebben van een gedegen beleid, implementatie en onafhankelijke monitoring om zowel corruptie, oneerlijke handelspraktijken als belastingontwijking te voorkomen.
 - Het vergroten van de transparantie en rapportage over de bovengenoemde onderwerpen richting investeerders, consumenten en andere stakeholders. Inclusief tax-transparency, lobby-activiteiten en betalingen aan zorgverleners.
 - Bovenstaande doelstellingen een plek te geven in het variabele beloningsbeleid.

Bovenstaande punten hebben we ook een plek gegeven in het investor statement rondom de Covid-19 crisis, dat we in april 2020 in samenwerking met diverse investeerders hebben opgesteld voor de farmaceutische sector.

Vervolgstappen Investor Statement

Een *investor statement* is een publieke verklaring die investeerders uitbrengen om hun visie en wensen over sectoren en ondernemingen waarin zij investeren voor het voetlicht te brengen. Toen de Covid-19 crisis zich ontwikkelde, bleek al snel dat de houding van de farmaceutische sector van cruciaal belang zou zijn. Wij hebben daarom een investor statement uitgebracht dat de volgende hoofdpunten bevatte: a) het is van groot belang dat farmaceuten data delen met branchegenoten en overheden, b) dat behandelingen, vaccins en diagnostiek wereldwijd beschikbaar worden gemaakt tegen toegankelijke prijzen en c) er voor de langere termijn meer onderzoek wordt gedaan naar de bestrijding van infectieziekten. Deze punten uit het investor statement hebben een structurele plek gekregen in dit engagementthema en bouwen voort op de gestelde doelen voor deze engagement.

Daarnaast hebben we in de eerste helft van 2021 met een kerngroep van investeerders die het investor statement hebben gesteund vragen gesteld op de aandeelhoudersvergaderingen over de voortgang op deze punten bij de volgende farmaceuten: Sanofi, Pfizer, Gilead, Johnson & Johnson, AstraZeneca, Merck/MSD, Thermo Fisher en GlaxoSmithKline. Eind 2021 hebben we daarnaast een brief opgesteld richting de producenten van vaccins om een koppeling te maken tussen de wereldwijde beschikbaarheid van vaccins en hun beloningsbeleid. We zien namelijk dat er helaas grote verschillen zijn in de beschikbaarheid van vaccins tussen landen. We zien dat farmaceuten op dit vlak wel enkele acties ondernemen, maar dat er a) geen overkoepelende strategie is die o.a. distributie, toename productiecapaciteit en transparante overleveringen adresseert, b) er lessen getrokken kunnen worden uit de pandemie, zoals de omgang met vaccinationalisme en verstoring van toeleveringsketens en c) dit onderwerp tot op heden niet is opgenomen in het beloningsbeleid.

De doelstellingen zijn gericht op het structureel oplossen van de problematiek. Dit engagement thema sluit met name aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 3: Goede Gezondheid & Welzijn**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 3.8 dat zorgt voor een universele ziekteverzekering, met inbegrip van de bescherming tegen financiële risico's, toegang tot kwaliteitsvolle essentiële gezondheidszorgdiensten en toegang tot de veilige, doeltreffende, kwaliteitsvolle en betaalbare essentiële geneesmiddelen en vaccins voor iedereen. Ook richten we ons op onderliggend doel 3.b.

Geselecteerde sectoren & bedrijven

Er is een grote groep aan farmaceutische ondernemingen. Om focus aan te brengen in ons engagement programma

selecteren we 7 ondernemingen op basis van de volgende uitgangspunten:

- De onderneming zit in de beleggingsportefeuille via aandelen en/of corporate bonds.
- Op basis van diverse databronnen (onder andere MSCI, Access to Medicine en eigen onderzoek) blijkt dat de onderneming stappen kan zetten op het thema “goede en beschikbare medicijnen”.
- De onderneming is relevant voor de Nederlandse zorgmarkt.
- Op basis van onze analyse is het waarschijnlijk dat engagement met de desbetreffende onderneming effectief kan zijn, bijvoorbeeld via samenwerking met andere investeerders.

Access to Medicine

Access to Medicine is een stichting, gevestigd in Amsterdam met een internationaal werkveld. Access to Medicine zet zich in om medicijnen wereldwijd toegankelijk te maken, met name in ontwikkelingslanden. Om dit te bereiken publiceert Access to Medicine diverse ranglijsten waarop verschillende farmaceuten worden gerangschikt rondom de thematiek van het ontwikkelen en het beschikbaar maken van medicijnen. De bekendste ranglijst is de Access to Medicine index die de 20 grootste farmaceuten wereldwijd rangschikt. In januari 2021 heeft Access to Medicine de nieuwste versie van deze index gelanceerd. De stichting publiceert echter ook ranglijsten over wat bedrijven doen om vaccins beschikbaar te maken en om resistentie tegen antibiotica te bestrijden. De resultaten worden gebruikt door een brede coalitie van investeerders om farmaceuten aan te sporen om medicijnen wereldwijd beter beschikbaar te maken. Wij zijn actief lid van deze coalitie en gebruiken de onderzoeksresultaten om onze dialogen gedegen voor te bereiden.

Meer informatie is te vinden op: <https://accesstomedicinefoundation.org/>

Voortgang

In de tweede helft van 2021 hebben we ons gericht op het indienen van twee aandeelhoudersresoluties bij Gilead en Johnson & Johnson, op het engagement met Biogen, Johnson & Johnson en Gilead en hebben we een brief opgesteld naar de producenten van Covid-19 vaccins.

Bij **Johnson & Johnson** hebben we in november 2021 wederom een resolutie voor de aandeelhoudersvergadering in 2022 ingediend waarin de onderneming wordt opgeroepen om transparant te zijn over hoe overheidsfinanciering bij de ontwikkeling van haar Covid-19 vaccin invloed heeft gehad op de uiteindelijke prijs. Deze resolutie stond ook op de agenda voor de aandeelhoudersvergadering van 2021 en behaalde daar 31,77% van de stemmen. Johnson & Johnson heeft echter

onvoldoende stappen gezet op dit terrein en we hebben met andere investeerders de resolutie wederom opnieuw ingediend. In het kader van de Access to Medicine Index hebben we met de onderneming gesproken over hoe het haar prestaties in deze index kan verbeteren, mogelijk door te werken aan betere distributienetwerken in ontwikkelingslanden. Daarnaast hebben we Johnson & Johnson opgeroepen om een koppeling te maken tussen het beloningsbeleid en de wereldwijde toegang tot haar Janssen-vaccin.

Met **Gilead** hebben we dit najaar gesproken over de uitkomsten van de Access to Medicine Index. Tijdens het gesprek bleek er door de komst van nieuwe bestuurders een nieuwe wind te waaien. De onderneming lijkt serieuzer werk te willen maken van toegang tot medicijnen en liet eind 2021 weten voor het eerst actief mee te werken met het onderzoek van Access to Medicine. Toch is er ook nog werk aan de winkel, o.a. wat betreft het vergroten van de transparantie. Om deze reden hebben we met andere investeerders een resolutie ingediend voor de aandeelhoudersvergadering in 2022 met als doel de transparantie over haar lobbyactiviteiten te vergroten. De eerste gesprekken met de onderneming hierover hebben plaatsgevonden, maar op het moment van schrijven is het nog onduidelijk of de onderneming met voldoende toezeggingen zal komen om de resolutie terug te trekken.

Met **Biogen** hebben we gesproken over hun prijsbeleid. Biogen heeft een prijsbeleid, maar het is onduidelijk of en hoe dit in de praktijk wordt toegepast. Tijdens het gesprek zijn we daarom dieper ingegaan op het medicijn “Spinraza” en hoe Biogen hier haar prijsbeleid in de praktijk brengt. Daarnaast hebben we aangedrongen om de transparantie wat betreft lobbyactiviteiten te vergroten en om een externe adviesraad in te stellen die stakeholders direct het bestuur laat adviseren op maatschappelijke thema's zoals toegang tot medicijnen. De onderneming liet weten dit te overwegen en binnenkort een studiedag over dit thema voor haar bestuur te organiseren.

Vervolg

We zullen in de eerste helft van 2022 toewerken naar de aandeelhoudersvergaderingen, in het bijzonder die van Gilead en Johnson & Johnson. Bij de laatste onderneming zal het vooral gaan over de koppeling tussen het beloningsbeleid en wereldwijde toegang tot vaccins. Daarnaast zullen we inzetten op engagement gesprekken met o.a. Roche, Novartis en Aurobindo. Deze laatste onderneming is ondanks verschillende verzoeken voor een gesprek het laatste halfjaar niet responsief is geweest.

Human Capital

Een goed personeelsbeleid is van strategisch belang voor ondernemingen. Uit onderzoek van Global Intangible Finance Tracker uit 2018 blijkt dat het menselijk kapitaal en de heersende cultuur gemiddeld 52 procent van de marktwaarde van de onderneming bepalen.

De wijze waarop het management met haar personeel omgaat en hen in staat stelt zich te blijven ontwikkelen, kan het verschil maken voor ondernemingen en concurrentievoordeel opleveren. Bijvoorbeeld in relatie tot het verhogen van de productiviteit en het aantrekken en behouden van voldoende gekwalificeerd en betrokken personeel. Digitalisering en opkomende vergrijzing in sommige markten en industrieën vergroten deze uitdagingen.

Achtergrond van het thema

Uit onderzoek van MSCI¹³ blijkt dat er drie categorieën zijn die ondernemingen helpen hun menselijk kapitaal te optimaliseren en personeels gerelateerde risico's te minimaliseren.

- In staat zijn om kostenefficiënt gekwalificeerd personeel aan te trekken en te behouden;
- De maximale toegevoegde waarde uit medewerkers te halen;
- Door te voldoen aan arbeidsnormen en wet- en regelgeving voorkomen dat er juridische procedures ontstaan

Naast het gegeven dat dit onderwerp financieel materieel is, kan een onderneming door op een goede manier met haar personeel om te gaan ook een positieve maatschappelijke bijdrage leveren. Zo kunnen ondernemingen een belangrijke rol spelen in het opleiden van hun (potentiële) werknemers, het bieden van een eerlijk loon, zorgen voor gezonde werkomstandigheden en het bieden van gelijke kansen voor iedereen. Zo kunnen ondernemingen een belangrijke rol spelen in het behalen van de *Sustainable Development Goals* (SDG's) van de Verenigde Naties, in het bijzonder SDG's 4, 5 en 8.

Doel van thema

Human Capital Management is een complex onderwerp, zeker in bedrijven met honderdduizenden medewerkers in meerdere vestigingen wereldwijd. Daarom hebben we op meerdere niveaus doelstellingen geformuleerd waarop een bedrijf stappen kan zetten. Afhankelijk van het bedrijf leggen we de nadruk op één of meer van deze doelstellingen en

maken we deze bedrijfsspecifiek. Onderstaand de doelstellingen voor het thema.

- **Beleidsvorming.** Het bedrijf heeft beleid ontwikkeld op het onderwerp Human Capital Management, inclusief doelstellingen. Daarnaast heeft het onderwerp een gedegen plek in de governance en het remuneratiebeleid.
- **Implementatie en toetsing.** Het bedrijf implementeert haar beleid in haar eigen bedrijfsvoering. Het bedrijf ziet actief toe op de voortgang.
- **Randvoorwaarden.** Het bedrijf zorgt dat de randvoorwaarden voor Human Capital Management gewaarborgd zijn in de eigen bedrijfsvoering.
- **Samenwerking in de sector.** Het bedrijf werkt samen met andere partijen, bijvoorbeeld via sectorinitiatieven aan bevordering van goed werkgeverschap.
- **Transparantie.** Het bedrijf is op dit thema transparant richting investeerders, en andere belanghebbenden en rapporteert over haar beleid, de implementatie en de voortgang. Denk bijvoorbeeld aan het rapporteren van het percentage flex-contracten en de onderlinge loonverschillen.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

• SDG 4: Kwaliteitsonderwijs

We richten ons hierbij met name op de het onderliggende doel 4.4. en bijbehorende indicator 4.4.1. die zich richten op het verbeteren van de competenties, inclusief technische en beroepsvaardigheden voor werkgelegenheid, goede banen en ondernemerschap.

• SDG 5: Gendergelijkheid

We richten ons hierbij met name op het onderliggende doel 5.1 dat zich richt op het beëindigen van alle vormen van discriminatie tegen vrouwen en meisjes en de onderliggende indicator 5.1.1 die zich richt op het handhaven en toezicht houden op de bevordering van gelijkheid en antidiscriminatie op basis van geslacht.

• SDG 8: Eerlijk werk en economische groei

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 8.3 dat zich richt op het bevorderen van beleid gericht op ontwikkeling en ondersteuning van productieve activiteiten, het creëren van eerlijk werk, ondernemerschap, creativiteit en innovatie en 8.8 dat zich richt op arbeidsrechten en -omstandigheden en onderliggende indicator 8.8.2 die zich richt op toename van naleving van arbeidsrechten en nationale wetgeving.

Geselecteerde sectoren & bedrijven

We zijn eind 2019 met het thema Human Capital Management van start gegaan. Er zijn twee sectoren geselecteerd; cruise lines en restaurants, die we hieronder verder zullen toelichten.

¹³ MSCI: Human Capital Risks in a changing world (20190

De cruise lines industrie vormt een subindustrie van de hotels & reizen industrie. Human Capital Management is een belangrijk thema voor deze sector vanwege het groot aantal medewerkers. Deze medewerkers zijn veelal laaggeschoold, hebben vaak flexcontracten of zijn onderaannemers, ontvangen lage lonen en genieten weinig wettelijke bescherming doordat ze grotendeels werkzaam zijn buiten territoriale wateren. De industrie kent een geschiedenis van vele arbeidsconflicten. Hierdoor is het risico op ontevredenheid onder medewerkers hoog.

De tweede sector is de restaurantsector. Deze sector kenmerkt zich door het hoge aantal medewerkers. De ondernemingen die in deze sector geselecteerd zijn, maken vaak gebruik van franchisenemers. Dit model garandeert relatief stabiele kasstromen en zorgt ervoor dat de franchiseorganisatie niet direct verantwoordelijk is voor loonkosten en overige personeelsverplichtingen. In de Verenigde Staten heeft het franchisemodel voor veel discussies gezorgd over werkgeversaansprakelijkheid. Tot recent was de *joint employer rule* in de Verenigde Staten van toepassing. Deze wet is gerelateerd aan gezamenlijk werkgeverschap van franchisegever en franchisenemer. Deze regelgeving had betrekking op het inhuren of ontslaan van een werknemer, toezicht op werktijden, bepaling van de hoogte van lonen, de wijze van loonuitbetaling en het bijhouden van werkgelegenheidsgegevens. Deze wetgeving is echter recent teruggedraaid. Hierdoor verslechteren de arbeidsomstandigheden voor medewerkers van franchiseorganisaties en dreigen arbeidsconflicten te ontstaan.

Voortgang thema

In november 2021 heeft een derde gesprek plaatsgevonden met **Sodexo**. Tijdens dit gesprek is met name gesproken over diversiteit en inclusiviteit. Sodexo besteedt aandacht aan deze onderwerpen aan de hand van vijf thema's: evenwicht in geslacht, handicaps, culturele afkomst, seksuele geaardheid en generaties. Tijdens dit gesprek hebben wij het ook gehad over de medewerkersbetrokkenheid enquête van Sodexo en hebben wij gevraagd om meer inzicht in deze enquête. Sodexo gaf aan haar transparantie met betrekking tot de vragen en onderwerpen in deze enquête te willen verhogen. Echter, toont Sodexo zich nog terughoudend om informatie te delen over de reacties van haar werknemers op de enquête. Wij hebben Sodexo aangemoedigd om haar statistieken met betrekking tot haar korte- en lange-termijn contracten te rapporteren. Deze informatie zou een goede indicatie geven van de manier waarop Sodexo met haar medewerkers omgaat. Sodexo gaf aan dit niet te willen doen, omdat de betekenissen van korte- en lange-termijn contracten verschillen per land. Met betrekking tot leefbaar loon gaf Sodexo aan dat ze op het moment een testprogramma heeft in Engeland en de inzichten hiervan in de komende jaren wil gaan toepassen in andere landen. Buiten de punten waar we kritisch op zijn, zien we wel dat Sodexo afgelopen jaar een flinke stap heeft gemaakt wat betreft het vergroten van de transparantie over haar omgang met werknemers.

In december 2021 hebben wij een tweede gesprek gehad met **Carnival**. Ditmaal waren ook CEO Arnold Donald en bestuurslid Randall Weisenburger aanwezig. Tijdens dit gesprek is gesproken over de inspanningen van Carnival op gebied van diversiteit en inclusiviteit. Zo heeft Carnival tijdens de pandemie een platform opgezet waarin managers aangeven wat zij dat jaar zullen doen om diversiteit en inclusiviteit te promoten. De managers zijn verantwoordelijk voor het behalen van deze doelen en rapporteren aan het bestuur en de CEO. Daarnaast geeft Carnival aan dat dit platform hen helpt bij de uitdagingen, die het brede scala aan benodigde vaardigheden op een cruise schip, van gastvrijheid tot afvalbeheer, met zich meebrengt. Tijdens het gesprek gaf Carnival toe dat zij de transparantie in haar rapportages op gebied van Human Capital nog kan verbeteren en op het moment uitzoekt wat en hoe te rapporteren. Met betrekking tot informatie over de werknemers op de cruise schepen, heeft Carnival toegezegd in de toekomst meer transparantie te zullen tonen. Bovendien gaf Carnival aan dat zij tijdens de pandemie aandacht heeft besteed aan eventuele aanpassingen aan het beloningsbeleid, welke in de toekomst niet alleen financiële maatstaven zal bevatten. Daarnaast is het zeer positief nieuws dat Carnival meldt dat zij op dit moment werkt aan een mensenrechtenbeleid.

Ook met de andere onderneming uit de cruise-sector, **Royal Caribbean Cruises** (RCL) zijn we weer het gesprek aangegaan. Bij RCL hebben we de grote impact van de Covid-19 crisis op de onderneming en haar werknemers besproken. Tijdens het gesprek hebben we, net als bij Carnival, erop aangedrongen de transparantie te vergroten. In het bijzonder wat betreft de werknemers die op de schepen werken. De onderneming liet weten hier open voor te staan, maar dat wel een verdere analyse nodig is om te kijken wat wel en niet mogelijk is. Daarnaast hebben we de onderneming aangespoord om, net als Carnival, een beleid op het gebied van mensenrechten te ontwikkelen. Positief is dat Royal Caribbean aangaf ook te werken aan het thema leefbaar loon. Dit past zij al toe in de VS en zij wil dit binnenkort ook wereldwijd invoeren.

Vervolg

In de eerste helft van 2022 zetten we de dialogen voort. We zullen ons hierbij met name richten op het plannen van gesprekken met McDonalds en Starbucks. Daarnaast zullen we monitoren of de transparantie wat betreft de omgang met werknemers bij Carnival, Royal Caribbean Cruises en Sodexo verbetert.

Ook zullen wij vanuit het Workforce Disclosure Initiative (WDI) contact opnemen met de diverse ondernemingen om ze te vragen deel te nemen aan de enquête. Deelname aan WDI zorgt ervoor dat er meer inzicht gegeven wordt in het beleid van de onderneming ten opzichte van medewerkers. Het WDI draagt bij aan het bereiken van gestandaardiseerde en vergelijkbare informatie over het personeelsbestand.

5.4. ESG Nederland

Achtergrond

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen hebben de speciale aandacht van Nederlandse institutionele beleggers vanwege de directe sociaaleconomische belangen die de bedrijfsactiviteiten met zich mee brengen. Belangrijke strategische besluiten van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen, zoals fusies en overnames, kunnen significante effecten hebben op lokale werkgelegenheid, de concurrentiepositie van de onderneming en lange termijn waardecreatie. Ook remuneratievoorstellen of (her)benoemingen van bestuurders leiden regelmatig tot maatschappelijk discussie. Wij hechten er dan ook grote waarde aan om op structurele wijze de dialoog te voeren met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Hierbij toetsten wij de beleidsvoorstellen aan de uitgangspunten en best-practices van de Nederlandse Corporate Governance Code (herzien in 2016), en vanaf 1 januari 2019 aan de Nederlandse Stewardship Code. Bij het voeren van de dialogen trekken wij zoveel mogelijk op in collectief verband, verenigd in Eumedion.

De principes uit de Stewardship Code bieden ons als institutionele beleggers de mogelijkheid verantwoording af te leggen aan deelnemers en klanten over de wijze waarop wij als betrokken belegger invulling geven aan onze aandeelhoudersrechten. De Stewardship Code is in lijn met de verantwoordelijkheden die voor aandeelhouders gelden ten aanzien van transparantie rond het betrokkenheidsbeleid en stembeleid, zoals vastgelegd in de herziene EU-richtlijn aandeelhoudersrechten (Shareholders' rights directive). Zij onderstreept ook het belang van aandeelhoudersbetrokkenheid voor het streven naar lange termijn waardecreatie van de Nederlandse beursondernemingen, zoals vastgelegd in de Nederlandse Corporate Governance Code. Daarnaast verlangt de Stewardship Code van institutionele beleggers de bereidheid om, eventueel samen met andere institutionele beleggers, een constructieve dialoog aan te gaan met de Nederlandse beursondernemingen en met andere belanghebbenden.

Overzicht dialogen

In de tweede helft van 2021 is Achmea IM in dialoog gegaan met twee Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Deze dialogen vonden plaats binnen het Eumedion verband, zie onderstaande tabel.

TABEL 5.4.1 DIALOGEN MET NEDERLANDSE BEURSGENOTEERDE ONDERNEMINGEN IN H2 2021

Ondernemingen	Besproken onderwerpen
Ahold-Delhaize	Langetermijnwaardecreatie model, diversiteit, strategie, duurzaamheid, beloningsbeleid.
Royal Dutch Shell	Klimaatbeleid, beloningsbeleid, bestuur.

Dialogen met Nederlandse ondernemingen

Ahold-Delhaize

Met Ahold-Delhaize is gesproken over de voorgenomen aanpassingen in het beloningsbeleid. Grotere focus op ESG factoren, evenals transparantie, zijn onderdelen waar Ahold-Delhaize op gaat focussen in het beloningsverslag. Wij vragen al enkele jaren naar concrete stappen op het gebied van transparantie in het beloningsbeleid. We zijn dan ook blij met de stappen die de onderneming op dit gebied gaat zetten. Wel zijn er nog openstaande vragen over de ESG gerelateerde targets. Ahold-Delhaize verwacht begin volgend jaar hier meer over te kunnen zeggen. Ahold-Delhaize vindt het van belang dat de targets meetbaar zijn opdat de externe account dit ook kan auditen. Een punt waar vanuit Eumedion ook aandacht voor wordt gevraagd.

Royal Dutch Shell

Met Royal Dutch Shell hebben we gesproken over de aankondiging om de aandelenstructuur van Shell te vereenvoudigen. Hiervoor was een statutenwijziging nodig. In de dialoog zijn vragen gesteld over de voordelen van deze stap, de afwegingen en toekomstige plannen. Geconcludeerd kan worden dat de vereenvoudiging van de structuur in het voordeel is voor de aandeelhouders en het voorstel niet in strijd is met de Nederlandse corporate governance en/of duurzaamheid best-practices. In de buitengewone aandeelhoudersvergadering op 10 december 2021 is er met 99,77% van de aandelen VOOR het voorstel gestemd, waarmee het voorstel is aangenomen en de aanpassingen kunnen worden doorgevoerd.

Ook is met Shell gesproken over de voortgang wat betreft het aanpassen van de doelstellingen om emissies terug te dringen, als gevolg van de uitspraak van de rechtbank. Shell gaf aan hier hard aan te werken. Een aangepast klimaattransitieplan zal bij de komende jaarlijkse aandeelhoudersvergadering ter adviserende stem worden voorgelegd aan de aandeelhouders. Shell vertelde dat zij wat betreft scope 1 en scope 2 ruimschoots aan de eisen van de rechtbank voldoen. Scope 3 is een grote uitdaging. Shell is met het oog op de vereisten op het gebied van scope 3 in hoger beroep gegaan tegen de uitspraak.

6. Samenwerking & Collectieve Initiatieven

Waar mogelijk en gewenst is Achmea IM betrokken bij andere vormen van dialoog. Met andere beleggers worden dan bijvoorbeeld de krachten gebundeld voor een collectief engagement. Deze dialogen zijn vaker gericht op sectoren, specifieke onderwerpen (bijvoorbeeld remuneratie of CO₂-uitstoot) of overheden en andere regelgevende instanties.

6.1. Collectieve initiatieven

Achmea IM is actief in een aantal nationale en internationale samenwerkingsverbanden ter bevordering, ontwikkeling of uitdraging van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Daarnaast is Achmea IM ondertekenaar van een aantal Initiatieven waaronder 'investor statements', die belangrijk zijn vanuit de identiteit van de eigen organisatie of die van onze klanten. Ten slotte trekt Achmea IM op met andere institutionele beleggers, bijvoorbeeld daar waar collectieve dialoog met ondernemingen of internationale beleidsmakers effectiever is dan op individuele basis.

Aansluiting bij internationale initiatieven

Achmea IM ondersteunt actief de volgende initiatieven:

Bestuurder van Eumedion
Lid van Investment Committee
Lid werkgroep bestuurdersbezoldiging
Lid Auditcommissie
Lid Juridische commissie

Lid Shareholders Responsibilities Committee

Signatory van de Principles for Responsible Investment

Signatory van het Carbon Disclosure Project

Collectieve initiatieven en investor statements

Achmea IM is actief in een aantal nationale en internationale samenwerkingsverbanden ter bevordering, ontwikkeling of uitdraging van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Daarnaast ondertekent Achmea IM regelmatig initiatieven waaronder 'investor statements', over onderwerpen die voor ons en voor onze klanten belangrijk zijn. Tenslotte trekt Achmea IM op met andere institutionele beleggers, bijvoorbeeld als we denken dat een collectieve dialoog met ondernemingen of internationale beleidsmakers effectiever is dan individuele actie.

Hieronder introduceren we initiatieven die het afgelopen half jaar zijn ondertekend, en noemen we waar relevant ontwikkelingen rond eerder gesteunde initiatieven.

Investor statement voor een Europees Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)

De Europese Commissie is de opvolger van het Non-Financial Reporting Directive (NFRD) aan het ontwikkelen onder de naam Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Deze nieuwe richtlijnen hebben als doel de rapportages van beursgenoteerde ondernemingen op gebied van ESG te standaardiseren. Aan de hand van een collectief statement, wilde PRI vanuit de financiële sector extra input leveren op de vereisten van deze richtlijnen. Zo vroeg het statement om de verplichting tot rapportage uit te breiden naar niet-beursgenoteerde ondernemingen in hoge-risico gebieden. Daarnaast vroeg het statement om de integratie van ESG-informatie met de financiële rapportages verplicht te maken en drong het statement aan op een snelle afronding van de onderhandelingen zodat essentiële informatie zo spoedig mogelijk beschikbaar werd. Het statement is gesteund door 54 financiële instellingen, waaronder Achmea IM, met gezamenlijk \$9.2 biljoen vermogen onder beheer.

Investor statement gericht aan het Global Reporting Initiative (GRI) om kinderrechten in de standaard op te nemen

Achmea IM heeft een investor statement ondertekend dat de GRI vraagt om kinderrechten beter te integreren in de GRI standaarden, in lijn met internationale richtlijnen zoals de UN Guiding Principles. Dit statement, ontwikkeld door UNICEF, vraagt de GRI kinderrechten volledig in haar standaard te integreren, zodat ondernemingen in meer detail zullen moeten rapporteren over hun impact op kinderrechten. Op het moment ligt de nadruk in rapportages veelal op kinderarbeid, waarbij bijvoorbeeld on gepaste marketing voor kinderen, impact op de gezondheid van kinderen en een veilig internet voor kinderen niet in beschouwing worden genomen.

Investor statement voorafgaand aan de VN-biodiversiteitstop (COP15)

Achmea IM heeft een investor statement ondertekend dat de overheden die aanwezig waren bij de VN-biodiversiteitstop (COP15) vroeg om tot een ambitieus Global Biodiversity Framework (GBF) overeen te komen. Op

het moment zijn meer dan 1 miljoen diersoorten met uitsterving bedreigd. Omdat biodiversiteit en ecosysteem diensten fungeren als de fundering van onze samenleving en de wereldwijde economie, is het terugdraaien van natuurverlies en het verbeteren van de gezondheid en diversiteit van onze diersoorten en ecosystemen van groot belang. Om dit te bewerkstelligen zijn ambitieuze en urgente doelstellingen noodzakelijk. Voorafgaand aan de VN-biodiversiteitstop, vroeg dit statement aan de aanwezige overheden om meer concrete en ambitieuze doelstellingen en regelgeving in te stellen. Het statement, ontwikkeld door The Finance for Biodiversity Foundation en Ceres, is ondertekend door 78 financiële instellingen met gezamenlijk \$10 biljoen vermogen onder beheer.

Investor statement gericht aan ondernemingen in de halfgeleiderindustrie om conflict mineralen in haar toeleveringsketen aan te pakken

Op het moment wordt er in toenemende mate gebruik gemaakt van conflict materialen (goud, kobalt, tin, tantalum en wolfram) uit centraal Afrika. Veel mijnen in dit gebied hebben geen goede arbeidsnormen en milieustandaarden. Als gevolg vinden er mensenrechtenschendingen plaats en wordt het milieu negatief beïnvloed. Door de complexe toeleveringsketens, gaat dit vaak gepaard met slechte traceerbaarheid van de conflict mineralen. In november 2021 steunde Achmea IM een brief verzonden naar 29 ondernemingen in de halfgeleiderindustrie, waaronder Nokia, Apple en Texas Instruments. Steward Investors, de opstellers van de brief, hoopt op een meerjarig engagementtraject met deze ondernemingen. De brief vraagt de ondernemingen om, onder andere, te investeren in het verhogen van de traceerbaarheid van conflict mineralen in de toeleveringsketen, hergebruik van mineralen te verhogen en te participeren in samenwerkingsverbanden in de halfgeleiderindustrie. De brief is gesteund door 156 beleggers met totaal \$6,4 biljoen vermogen onder beheer.

Investor statement voor meer rapportage over diversiteit, gelijkheid en inclusie

Steeds meer ondernemingen maken ambitieuze publieke uitspraken over gelijkheid op de werkplek. Echter, door een gebrek aan transparantie met betrekking tot diversiteit, inclusie en gelijkheid, is het vaak niet mogelijk om te zien of deze beloftes daadwerkelijk worden geïntegreerd in het Human Resources beleid en of de gestelde doelen worden behaald. Daarom steunde Achmea IM in oktober een brief richting de leden van de Russell 1000 Index met de vraag om meer informatie over hun beleid, praktijken en voortgang op gebied van gelijkheid op de werkplek. Specifiek vroeg de brief om wervings-, retentie- en promotiepercentages van diverse medewerkers. De brief is gesteund door 108 beleggers met \$4,6 biljoen vermogen onder beheer.

Investor statement gericht aan het Amerikaans Congres om een programma voor betaald verlof aan te nemen

Op het moment kent Amerika geen volledig en permanent betaald verlof programma. Dit betekent dat bij de geboorte van een kind of het zorgen voor een ziek familielid, de meerderheid van de Amerikaanse werknemers niet doorbetaald krijgt. Om deze reden moeten veel Amerikanen een afweging maken tussen zorgen voor hun eigen gezondheid of die van een familielid en het behouden van hun inkomsten. Daarom steunde Achmea IM in september een brief richting het Amerikaans Congres met de vraag om een programma voor betaald verlof aan te nemen. Wanneer dit programma wordt aangenomen, zullen werknemers in Amerika recht hebben op vier weken betaald verlof. Dit betreft ouderschapsverlof, verlof voor mantelzorg en persoonlijk medisch verlof. Het statement, opgezet door ICCR, is gesteund door meer dan 100 beleggers met gezamenlijk \$1,6 biljoen vermogen onder beheer. In november keurde de wetgevers van het Democratische Huis het voorstel goed. Wetgevers in de Senaat zullen binnenkort afwegen of ze doorgaan met het voorstel.

Investor statement voor meer rapportage met betrekking tot betaald verlof

Naast het bovengenoemde statement richting de politiek, heeft Achmea IM ook een investor statement ondertekend dat Amerikaanse ondernemingen vraagt om meer transparantie met betrekking tot hun betaald verlof beleid. Op het moment delen ondernemingen alleen een breed overzicht van hun betaald verlof beleid waarin belangrijke details worden weggelaten of ze delen helemaal geen informatie. De brief, verzonden naar 48 ondernemingen, waaronder Starbucks, Target en Amazon, vraagt om informatie over het personeelsbestand, de dagen betaald verlof met betrekking tot de pandemie en de voorwaarden voor het aanvragen van betaald verlof. De brief is opgezet door ICCR en sluit aan bij het eerder gesteunde initiatief 'Investor Statement on Coronavirus Response', welke ondernemingen vraagt betaald verlof beschikbaar te maken voor hun werknemers.

Investor statement aan Starbucks omtrent beschuldigingen van anti-vakbond activiteiten

Starbucks medewerkers in Buffalo, New York, proberen de allereerste Starbucks vakbonden op te zetten. Starbucks wordt echter beschuldigd van het tegenwerken van deze vakbondsvorming. Zo zou Starbucks druk uitoefenen via het werken naar één vakbondsverkiezing van alle winkels in plaats van drie en het sluiten van winkels welke geassocieerd zijn met de vakbondsvorming. Het vermogen van werknemers om zich te organiseren in vakbonden, gezamenlijk te handelen en deel te kunnen nemen aan collectieve onderhandelingen zijn belangrijke arbeidsrechten. Daarom steunde Achmea IM in december de brief richting Starbucks. De brief, opgezet door Trilium Asset Management en Parnassus Investments, moedigde de onderneming aan om rechten tot vakbondsvrijheid te

respecteren en op goede voet verder te gaan met contractonderhandelingen.

Investor statement aan vaccinproducenten omtrent een effectieve en eerlijke reactie op COVID-19

Achmea IM hecht veel waarde aan het belang van een effectieve en eerlijke wereldwijde reactie op COVID-19. Op het moment heeft een groot deel van de wereldbevolking niet voldoende toegang tot vaccinaties. De pandemie, die in veel delen van de wereld nog niet onder controle is, zou bovenaan de agenda moeten staan van beleggers, overheden en vaccinproducten. In een eerdere brief richting de farmaceutische sector maakten wij ons al sterk voor, onder andere, wereldwijd betaalbare vaccines, internationale samenwerking en het op een eerlijke manier verdelen van benodigdheden om de pandemie te bestrijden. In december 2021 gingen wij een stap verder en namen wij het initiatief om een brief te sturen naar vaccinproducenten met de vraag om de doelstellingen opgesteld door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) op een meetbare en transparante manier op te nemen in hun beloningsbeleid. De keuze om deze doelstellingen op te nemen in het beloningsbeleid zal mee worden genomen in onze overwegingen om voor of tegen te stemmen op onderwerpen met betrekking tot de beloning van bestuurders en bestuur benoemingen. De brief, gestuurd naar Pfizer, Johnson & Johnson, Moderna en AstraZeneca, is gesteund door 65 financiële instellingen met een gezamenlijk vermogen onder beheer van \$3,5 biljoen. De oproep werd opgepikt door diverse internationale media waaronder de BBC, Reuters en de NRC. In de eerste helft van 2022 zullen wij in gesprek gaan met de ondernemingen over deze brief.

Business statement voor een VN-Verdrag om plasticvervuiling wereldwijd aan te pakken

Vervuiling door plastic is een grensoverschrijdend probleem met een substantiële negatieve invloed op de natuur, zowel op het land als in het water. Om dit probleem aan te pakken, is er actie nodig op internationaal niveau. The 'Business Call', een initiatief van het werelddnatuurfonds (WWF) en de Ellen McArthur Foundation, roept de Verenigde Naties (VN) op om een verdrag op te stellen om plastic vervuiling aan te pakken. Achmea IM nam het initiatief om voor deze 'Business Call' ook steun van beleggers te mobiliseren. Het statement roept de VN-landen op om tot een ambitieus verdrag te komen dat plasticvervuiling op wereldwijde schaal aanpakt. Op de vergadering van de UN Environment Assembly (UNEA 5.2) in februari 2022 zal hierover worden gesproken. Er is een ambitieus verdrag nodig dat zowel de productie van plastic, 'upstream', als afvalcollectie en recycling, 'downstream', aanpakt. Het statement is gesteund door meer dan 70 ondernemingen, waaronder plastic producenten, detailhandel en 28 financiële instellingen. Een aantal van de ondersteunende ondernemingen zijn onderdeel van ons thematisch engagement programma over plastic verpakkingen.

Investor statement voor verplichte controles op het gebied van mensenrechten en milieu

AIM heeft een investor statement ondertekend omtrent het aanstaande wetsvoorstel van de Europese Commissie over Duurzaam Ondernemingsbestuur. In dit statement wordt aangedrongen dat de Europese Unie controles op het gebied van mensenrechten en milieu moet verplichten voor alle ondernemingen in de Europese Unie. Het statement geeft aanbevelingen voor robuuste wetgeving op het gebied van verplichte controles voor mensenrechten en milieu. Volgens het statement moet deze wetgeving sector overschrijdend zijn, ondernemingen moeten de dialoog aangaan met belanghebbenden die potentieel negatief zijn beïnvloed door de onderneming en het bestuur van de onderneming moet verantwoordelijk zijn voor de implementatie van de controles op gebied van mensenrechten en milieu. Door deze aanpak ontstaat er een eerlijk gelijk speelveld en een heldere aanpak voor ondernemingen in de EU. Het statement, ontwikkeld door de Investor Alliance for Human Rights, is gesteund door 94 beleggers met \$6.3 biljoen vermogen onder beheer.

Decarbonisatie initiatief van investeerders – update

Sinds begin 2018 is Achmea IM lid van het decarbonisatie initiatief van investeerders onder leiding van ShareAction. Dit initiatief brengt financiële instellingen samen om collectief druk uit te oefenen op ondernemingen om ambitieuze klimaat gerelateerde doelstellingen op te nemen in hun beleid en proactief aan de slag te gaan met het reduceren van hun broeikasgasemissies. In november 2021 stuurde ShareAction namens de financiële instellingen een brief naar 13 ondernemingen, waaronder Bayer, Carrefour en Danone. Deze brieven vroegen de ondernemingen om zich aan te sluiten bij EV100 en zich te verbinden aan het doel om over te gaan op een vloot van 100% emissievrije voertuigen in 2030. EV100 is een samenwerkingsverband van ondernemingen die zich hebben gecommitteerd aan het overgaan naar een elektrische vloot en het installeren van laadinfrastructuur voor haar werknemers en klanten.

Tot op heden hebben deze ondernemingen nog niet toegezegd tot een (virtuele) bijeenkomst om bovenstaande te bespreken. Wel heeft Bayer op het verzoek gereageerd. In haar reactie gaf de onderneming aan zich te committeren aan het verhogen van het aandeel elektrische voertuigen in haar vloot, maar dat de transitie naar een 100% elektrische vloot op dit moment niet mogelijk is, omdat de markt nog niet genoeg gevorderd is. Ook van andere ondernemingen is een reactie ontvangen. De onderneming SAP gaf in haar reactie aan zich niet te committeren aan EV100, maar dat het zich wel heeft verbonden aan het doel om in 2035 over te gaan op een vloot van 100% emissievrije voertuigen. Ook Engie heeft gereageerd op het verzoek. De onderneming heeft naar aanleiding van de brief het EV100 initiatief besproken met medewerkers van the Climate Group verantwoordelijk voor EV100. In 2022 zal een volgend gesprek tussen de partijen plaatsvinden.

Healthy Markets Initiative – update

Het Healthy Markets Initiative is een coalitie van investeerders opgezet door ShareAction, een NGO uit het Verenigd Koninkrijk. De coalitie heeft als doelen dat ondernemingen in de voedingssector zich richten op het verhogen van het aantal gezonde producten in hun portfolio en het verhogen van de verkoop van deze gezonde producten, en hierover rapporteren. De coalitie richt zich op zowel supermarktketens als de producenten van voeding en heeft een bijzondere focus op de situatie in het Verenigd Koninkrijk. In november 2021 heeft de coalitie een serie brieven uitgestuurd naar ondernemingen en hebben diverse gesprekken plaatsgevonden, waaronder met Coca-Cola, Unilever en Tesco. Ook heeft de coalitie een rapport uitgebracht waarin een overzicht is gegeven van haar activiteiten en de impact die het heeft gehad. Dit rapport is [hier](#) te vinden.

TABEL 6.1.1 OVERZICHT H2 2021 COLLECTIEVE ACTIVITEITEN ACHMEA IM

Initiatief	Rol	Thema	Samenwerking	Sinds
Investor statement voor een Europees Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)	investor statement	 	PRI	H2 2021
Investor statement gericht aan het Global Reporting Initiative (GRI) om kinderrechten in de standaard op te nemen	investor statement		UNICEF en ICCR	H2 2021
Investor statement voorafgaand aan de VN-biodiversiteitstop (COP15)	investor statement		The Finance for Biodiversity Foundation en Ceres	H2 2021
Investor statement gericht aan ondernemingen in de halfgeleiderindustrie om conflict mineralen aan te pakken	investor statement	 	Coalitie met 156 financiële instellingen	H2 2021
Investor statement voor meer rapportage over diversiteit, gelijkheid en inclusie	investor statement		As You Sow en PRI	H2 2021

Investor statement voor meer rapportage met betrekking tot betaald verlof	investor statement		ICCR	H2 2021
Investor statement gericht aan het Amerikaans Congres om een programma voor betaald verlof aan te nemen	investor statement		ICCR	H2 2021
Investor statement aan Starbucks omtrent beschuldigingen van anti-vakbond activiteiten	investor statement		Trilium Asset Management en Parnassus Investments	H2 2021
Investor statement aan vaccinproducenten omtrent een effectieve en eerlijke reactie op COVID-19	investor statement		Coalitie met 65 financiële instellingen	H2 2021
Business statement voor een VN-Verdrag om plasticvervuiling wereldwijd aan te pakken	Business statement		Wereldnatuurfonds (WWF) en Ellen MacArthur Foundation	H2 2021
Engagement met Europese technologiebedrijven omtrent hun uitstoot van broeikasgassen	investor statement		Arabesque Asset Management	H2 2021
Investor statement voor verplichte controles op het gebied van mensenrechten en milieu	investor statement	 	Investor Alliance for Human Rights	H2 2021
CDP SBT	investor statement		CDP	H1 2021
Healthy markets initiative	supporting investor		ShareAction	H1 2021
Global statement to governments on the climate crisis	investor statement		IIGCC	H1 2021
Investor Statement on Human Rights and Business Activities in Myanmar	supporting investor		Investor alliance for human rights	H1 2021
Investor statement on corporate accountability for digital rights	investor statement		Investor alliance for human rights	H1 2021
Investor Statement on Facial Recognition	supporting investor		50 investeerders	H1 2021
Sign on to Investor Statement on the Bangladesh Accord	investor statement	 	ICCR	H1 2021
Soy Trader Engagement Letters to the Board	investor statement	 	CERES	H1 2021
Co-Sign an Investor Letter to Amazon to ask for concrete measures to implement its stated commitment to ILO Core Conventions	investor statement	 	coalitie van 70 investeerders	H1 2021
Engaging with the food industry to build sustainable protein supply chains FAIRR Initiative	member	 	PRI	H1 2021
CDP Science Based Targets (SBT) campaign	Supporting Investor		CDP	H2 2020
Oproep voor aandacht voor de impact van Covid-19 op zeelieden	Investor statement		VN	H2 2020
Finance for Biodiversity Pledge	Ondertekenaar		Coalitie met 37 investeerders	H2 2020
Investor Statement Access to Nutrition	Investor statement		Access to Nutrition	H2 2020
Breastmilk Substitutes Call to Action	Investor statement		Access to Nutrition	H2 2020
Investor Engagement letter Xinjiang Uyghur Autonomous Region	Supporting Investor	 	Investor Alliance on Human Rights, ICCR	H2 2020
2020 Soy Trader Private Investor Letter	Supporting Investor		PRI, Ceres	H2 2020

Satellite-based engagements towards No-deforestation	Supporting Investor		Coalitie met 8 investeerders	H2 2020
UPS shareholder resolution: Lobbying Expenditures and Disclosure	Supporting Investor		Boston Trust Walden	H2 2020
Abbvie shareholder resolution: Executive Compensation and Drug Pricing Risks	Supporting Investor		Friends Fiduciary	H2 2020
Johnson & Johnson shareholder resolution: Receipt of government financial support for development of COVID-19 vaccines	Supporting Investor		Oxfam America	H2 2020
Engaging with global washing machine manufacturers to reduce microplastic pollution	Supporting Investor		First Sentier Investors, the Marine Conservation Society	H2 2020
Investor Statement "Pharmaceutical Sector & Covid-19"	Initiator		Coalitie met 65 investeerders	H1 2020
Preventing PFAS pollution by removing forever chemicals from food packaging	Supporting Investor	 	Fidra	H1 2020
Pesticide Use Reduction and Safer Chemicals Management	Supporting Investor		Mercy Investment Services	H2 2019
Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	Member	 	Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	H1 2019
Platform Living Wage for Financials	Member	 	10 Nederlandse Financiële instellingen	H2 2018
Access to Nutrition	Supporting Investor		Access to nutrition	H1 2018
CDP Non-disclosure Campaign	Supporting Investor		CDP	H1 2018
Investor Alliance for Human Rights	Supporting Investor		ICCR	H1 2018
Investor Decarbonisation Initiative	Supporting Investor		ShareAction	H1 2018
Workforce Disclosure Initiative	Investor Statement		ShareAction	H1 2018
Climate Action 100+	Supporting Investor		IGCC, UN PRI, AIGCC, Ceres	H2 2017
DNB SDG Werkgroep	Lid Werkgroep	 	Nederlandse Institutionele Beleggers	H1 2017
Platform Carbon Accounting Financials	Voorzitter Werkgroep Credits		PCAF	H1 2017
Carbon Disclosure Project	Ondertekenaar		CDP	2009
UN PRI	Ondertekenaar	 	UNPRI	2007

7. Bijlagen

7.1. Uitgangspunten van het Global Compact van de Verenigde Naties

Het UN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun invloedssfeer een aantal kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. Bedrijven die het VN Global Compact initiatief onderschrijven, verbinden zich ertoe de onderstaande doelstellingen en waarden te steunen bij het uitvoeren van hun activiteiten:

Mensenrechten

1e principe: Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren; en

2e principe: er voor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.

Arbeidsnormen

3e principe: Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;

4e principe: alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren;

5e principe: zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid; en

6e principe: discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.

Milieu

7e principe: Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties;

8e principe: initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen; en

9e principe: de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Anticorruptie

10e principe: Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.

De principes van het UN Global Compact zijn gebaseerd op internationale verdragen, onder andere afgeleid van de Universele verklaring van de rechten van de mens, de verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) inzake de fundamentele arbeidsrechten, en van de verklaring van Rio met betrekking tot milieu en ontwikkeling.

7.2. Relevante bepalingen Nederlandse Corporate Governance Code (2016 versie)

Principe 4.1 De algemene vergadering

Principe De algemene vergadering kan een zodanige invloed uitoefenen op het beleid van het bestuur en de raad

van commissarissen van de vennootschap, dat zij een volwaardige rol speelt in het systeem van checks and balances binnen de vennootschap. Goede corporate governance veronderstelt een volwaardige deelname van aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering.

Relevante best practice bepalingen

4.1.1 Het toezicht van de raad van commissarissen op het bestuur omvat mede het toezicht op de verhouding met aandeelhouders.

4.1.5 Indien een aandeelhouder een onderwerp op de agenda heeft laten plaatsen, licht hij dit ter vergadering toe en beantwoordt hij zo nodig vragen hierover.

4.1.6 Een aandeelhouder oefent het agenderingsrecht slechts uit nadat hij daaromtrent in overleg is getreden met het bestuur. Wanneer één of meer aandeelhouders het voornemen hebben de agendering te verzoeken van een onderwerp dat kan leiden tot wijziging van de strategie van de vennootschap, bijvoorbeeld door het ontslag van één of meer bestuurders of commissarissen, wordt het bestuur in de gelegenheid gesteld een redelijke termijn in te roepen om hierop te reageren (de responstijd). De mogelijkheid van het

inroepen van de responstijd geldt ook voor een voornemen als hiervoor bedoeld dat strekt tot rechterlijke machtiging voor het bijeenroepen van een algemene vergadering op grond van artikel 2:110 BW. De desbetreffende aandeelhouder respecteert de door het bestuur ingeroepen responstijd, bedoeld in best practice bepaling 4.1.7.

Principe 4.3 Uitbrengen van stemmen

Principe Deelname van zoveel mogelijk aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering is in het belang van de checks and balances van de vennootschap. De vennootschap stelt, voor zover het in haar mogelijkheid ligt, aandeelhouders in de gelegenheid op afstand te stemmen en met alle (andere) aandeelhouders te communiceren.

Relevante best practice bepalingen

4.3.1 Een aandeelhouder stemt naar eigen inzicht. Van een aandeelhouder die gebruik maakt van stemadviezen van derden wordt verwacht dat hij zich een eigen oordeel vormt over het stembeleid of de door deze adviseur verstrekte stemadviezen.

4.3.5 Institutionele beleggers (pensioenfondsen, verzekeraars, beleggingsinstellingen, vermogensbeheerders) plaatsen jaarlijks in ieder geval op hun website hun beleid ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht op aandelen die zij houden in beursvennootschappen.

4.3.6 Institutionele beleggers plaatsen jaarlijks op hun website en/of in hun bestuursverslag een verslag van de uitvoering van hun beleid voor het uitoefenen van het stemrecht in het desbetreffende boekjaar. Daarnaast brengen zij ten minste eenmaal per kwartaal op hun website verslag uit of en hoe zij als aandeelhouders hebben gestemd op algemene vergaderingen. Dit verslag wordt op de website van de institutionele belegger geplaatst.

7.3. Lijst van ondernemingen: Normatieve Dialogen

	Onderneming	Dialogoog geïnitieerd	Normschending
1	Accenture Plc	15-7-2021	Arbeidsnormen
2	Actividades de Construcción y Servicios SA	15-1-2021	Mensenrechten
	Actividades de Construcción y Servicios SA	15-1-2021	Milieu
3	Albemarle Corporation	15-1-2021	Mensenrechten
	Albemarle Corporation	15-1-2021	Milieu
4	Alibaba Group Holding Ltd.	15-7-2021	Corruptie
5	Alphabet Inc. Class C	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Alphabet Inc. Class C	15-7-2021	Corruptie
	Alphabet Inc. Class C	15-7-2021	Mensenrechten
6	Amazon.com, Inc.	15-10-2017	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-1-2019	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-1-2021	Arbeidsnormen
7	AmerisourceBergen Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
8	Anglo American plc	15-7-2018	Mensenrechten
9	Anheuser-Busch InBev	14-3-2019	Arbeidsnormen
10	Apple Inc.	15-10-2017	Mensenrechten
11	Banglalink Digital	15-10-2021	Arbeidsnormen
12	BASF SE	15-10-2021	Milieu
13	BHP Group PLC	15-4-2018	Milieu
	BHP Group PLC	15-1-2021	Milieu
	BHP Group PLC	15-1-2021	Milieu
14	BP Plc	21-3-2019	Mensenrechten
15	Capital One Financial Corporation	15-1-2021	Mensenrechten
16	Cardinal Health, Inc.	15-1-2020	Mensenrechten
17	CBS Corporation	15-7-2019	Arbeidsnormen
18	Commonwealth Bank of Australia	15-10-2018	Corruptie
19	Daimler AG	15-4-2017	Milieu
20	Danske Bank A/S	15-10-2018	Corruptie
21	Deutsche Bank AG	15-7-2021	Corruptie
	Deutsche Bank AG	15-7-2021	Corruptie
22	Deutsche Bank AG /New York Branch/	15-7-2021	Corruptie
23	Deutsche Telekom AG	15-7-2020	Arbeidsnormen
24	Enagas SA	15-1-2019	Mensenrechten
25	ENGIE SA	15-1-2017	Mensenrechten
	ENGIE SA	15-1-2017	Milieu
26	Eni S.p.A.	15-3-2019	Arbeidsnormen
	Eni S.p.A.	15-3-2019	Milieu

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
27	Experian PLC	15-1-2021	Mensenrechten
	Experian PLC	15-1-2021	Mensenrechten
28	Exxon Mobil Corp.	15-7-2017	Milieu
	Exxon Mobil Corp.	15-7-2017	Milieu
29	Facebook, Inc.	28-3-2019	Mensenrechten
	Facebook, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Facebook, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
30	First Pacific Co. Ltd.	15-7-2018	Arbeidsnormen
31	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
32	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
33	Glencore plc	15-7-2020	Arbeidsnormen
	Glencore plc	15-7-2020	Corruptie
	Glencore plc	15-7-2020	Mensenrechten
	Glencore plc	15-7-2020	Milieu
34	Halliburton Co.	15-1-2020	Milieu
35	Iberdrola SA	15-4-2021	Mensenrechten
	Iberdrola SA	15-4-2021	Milieu
36	Jardine Matheson Holdings Limited	15-4-2021	Mensenrechten
37	JBS SA	15-7-2017	Arbeidsnormen
38	Johnson & Johnson	15-1-2020	Corruptie
39	LafargeHolcim Ltd.	15-1-2021	Arbeidsnormen
40	LM Ericsson Telefon AB	15-10-2021	Corruptie
	LM Ericsson Telefon AB	15-10-2021	Corruptie
	LM Ericsson Telefon AB	16-10-2021	Corruptie
41	Marubeni Corporation	15-4-2018	Mensenrechten

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
42	McDonald's Corp.	15-10-2020	Arbeidsnormen
43	McKesson Corp.	15-1-2020	Mensenrechten
44	Mitsubishi Corporation	15-10-2018	Mensenrechten
45	Mitsubishi Electric Corp.	15-4-2020	Arbeidsnormen
46	Mitsui & Co.,Ltd	15-1-2020	Mensenrechten
	Mitsui & Co.,Ltd	15-1-2020	Milieu
47	Nordea Bank AB	15-7-2018	Corruptie
48	Petroleos Mexicanos SA	15-10-2021	Milieu
49	Petróleos Mexicanos SA	15-10-2021	Milieu
50	QUALCOMM Incorporated	15-4-2021	Corruptie
51	Renault SA	15-7-2019	Milieu
52	Rio Tinto plc	15-10-2020	Milieu
	Rio Tinto plc	15-10-2021	Mensenrechten
53	Royal Dutch Shell plc	15-1-2017	Mensenrechten
	Royal Dutch Shell plc	15-1-2017	Milieu
54	Sanofi	15-10-2017	Corruptie
55	SAP SE	15-10-2021	Corruptie
56	Snam S.p.A.	15-1-2019	Mensenrechten
57	Sumitomo Corporation	15-4-2017	Arbeidsnormen
58	Swedbank AB	15-10-2021	Corruptie
59	Telefonaktiebolaget LM Ericsson	17-10-2021	Corruptie
60	The AES Corporation	15-7-2020	Mensenrechten
	The AES Corporation	15-7-2020	Milieu
	The AES Corporation	15-7-2020	Milieu
61	The Coca-Cola Co.	15-4-2020	Arbeidsnormen
62	Total SA	15-7-2020	Arbeidsnormen
	Total SA	15-7-2020	Milieu
63	Tyson Foods, Inc.	15-10-2020	Arbeidsnormen
64	Uber Technologies, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Uber Technologies, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Uber Technologies, Inc.	15-7-2021	Mensenrechten
65	UBS AG	15-10-2021	Mensenrechten
66	UBS Group AG	15-10-2021	Mensenrechten
67	Verizon Communications, Inc.	15-7-2020	Arbeidsnormen
68	Vestas Wind Systems A/S	4-12-2019	Arbeidsnormen
	Vestas Wind Systems A/S	15-7-2021	Mensenrechten
69	Vistra Energy Corp.	15-1-2018	Milieu
70	Volkswagen AG	15-7-2019	Milieu
71	Weyerhaeuser Co.	15-3-2019	Mensenrechten

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
72	Wynn Resorts, Limited	15-4-2018	Arbeidsnormen
73	Wilmar International Limited	15-1-2020	Milieu

7.4. Lijst van ondernemingen: Thematische Dialogen

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
1	AbbVie, Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	Goede en Beschikbare Medicijnen
2	Alimentation Couche-Tard Inc. Class B	Niet-duurzame consumptiegoederen	Canada	Biodiversiteit in de landbouwketen
3	Amcor Ltd	Basismaterialen	Australië	Plastics
4	Anglo American Platinum Ltd.	Materialen (NL)	Zuid-Afrika	Afbouw blootstelling steenkolen
5	Bayer AG	Gezondheidszorg	Duitsland	Goede en Beschikbare Medicijnen
6	Berry Plastics Group Inc	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
7	BHP Group PLC	Basismaterialen	Verenigd Koninkrijk	Afbouw blootstelling steenkolen
8	Biogen Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	Goede en Beschikbare Medicijnen
9	BMW	Duurzame consumptiegoederen	Duitsland	Dialogo Klimaattransitie
10	C.H. Robinson Worldwide, Inc.	Industrie	Verenigde Staten	Klimaat en transport
11	Carnival plc	Duurzame consumptiegoederen	Verenigd Koninkrijk	Human Capital
12	Casino, Guichard-Perrachon SA	Niet-duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Leefbaar Loon
13	Conagra Brands, Inc.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Access to Nutrition
14	Costco Wholesale Corporation	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Biodiversiteit in de landbouwketen
15	Covestro AG	Basismaterialen	Duitsland	Industriële Energie-efficiëntie
16	Deutsche Post AG	Industrie	Duitsland	Klimaat en transport
17	DTE Energy Company	Nutsbedrijven	Verenigde Staten	Afbouw blootstelling steenkolen
18	Endesa S.A.	Nutsbedrijven	Spanje	Afbouw blootstelling steenkolen
19	Enel SpA	Nutsbedrijven	Italië	Afbouw blootstelling steenkolen
20	Exxon Mobil Corp.	Energie	Verenigde Staten	Dialogo Klimaattransitie
21	Fortescue Metals Group Ltd	Basismaterialen	Australië	Industriële Energie-efficiëntie
22	General Mills, Inc.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Biodiversiteit in de landbouwketen
23	Gilead Sciences, Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	Goede en Beschikbare Medicijnen
24	Greif Inc	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
25	Home Depot, Inc.	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon
26	Huhtamaki Oyj	Basismaterialen	Finland	Plastics
27	Industrias Penoles SAB de CV	Basismaterialen	Mexico	Klimaatadaptatie en water
28	Johnson & Johnson	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	Goede en Beschikbare Medicijnen
29	Kellogg Company	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Biodiversiteit in de landbouwketen
30	Kirkland Lake Gold Ltd	Basismaterialen	Canada	Klimaatadaptatie en water
31	Kroger Co.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Biodiversiteit in de landbouwketen

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
32	LyondellBasell Industries NV	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
33	Marathon Oil Corporation	Energie	Verenigde Staten	Dialogo Klimaattransitie
34	McDonald's Corporation	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Human Capital
35	Meiji Holdings Co., Ltd.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Japan	Access to Nutrition
36	METRO AG	Niet-duurzame consumptiegoederen	Duitsland	Leefbaar Loon
37	Mondi plc	Basismaterialen	Verenigd Koninkrijk	Plastics
38	Nestle S.A.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Zwitserland	Access to Nutrition
39	Newcrest Mining Limited	Basismaterialen	Australië	Klimaatadaptatie en water
40	Novartis AG	Gezondheidszorg	Zwitserland	Goede en Beschikbare Medicijnen
41	Nucor Corporation	Basismaterialen	Verenigde Staten	Industriële Energie-efficiëntie
42	OMV AG	Energie	Oostenrijk	Dialogo Klimaattransitie
43	PPG Industries, Inc.	Basismaterialen	Verenigde Staten	Industriële Energie-efficiëntie
44	Qorvo, Inc.	Informatietechnologie	Verenigde Staten	Klimaatadaptatie en water
45	Ralph Lauren Corporation Class A	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon
46	Renault SA	Duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Dialogo Klimaattransitie
47	Rio Tinto plc	Basismaterialen	Verenigd Koninkrijk	Klimaatadaptatie en water
48	Roche Holding AG	Gezondheidszorg	Zwitserland	Goede en Beschikbare Medicijnen
49	Royal Ahold Delhaize N.V.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Nederland	Leefbaar Loon
50	Royal Caribbean Cruises Ltd.	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Human Capital
51	Royal Mail plc	Industrie	Verenigd Koninkrijk	Klimaat en transport
52	RWE AG	Nutsbedrijven	Duitsland	Afbouw blootstelling steenkolen
53	Sealed Air Corporation	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
54	Sika AG	Basismaterialen	Zwitserland	Industriële Energie-efficiëntie
55	Sodexo SA	Duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Human Capital
56	Southern Company	Nutsbedrijven	Verenigde Staten	Afbouw blootstelling steenkolen
57	Starbucks Corporation	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Human Capital
58	Subaru Corp	Duurzame consumptiegoederen	Japan	Dialogo Klimaattransitie
59	Suntory Beverage & Food Ltd.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Japan	Access to Nutrition
60	Sysco Corporation	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Biodiversiteit in de landbouwketen
61	Tesco PLC	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigd Koninkrijk	Leefbaar Loon
62	The Coca-Cola Co.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Access to Nutrition

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
63	TJX Companies Inc	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon
64	Tyson Foods, Inc.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Biodiversiteit in de landbouwketen
65	Umicore	Basismaterialen	België	Industriële Energie-efficiëntie
66	Unilever NV	Niet-duurzame consumptiegoederen	Nederland	Access to Nutrition
67	United Parcel Service, Inc. Class B	Industrie	Verenigde Staten	Klimaat en transport
68	V.F. Corporation	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon
69	Vanguard International Semicon	Industrie	Taiwan	Klimaatadaptatie en water
70	WEC Energy Group Inc	Nutsbedrijven	Verenigde Staten	Afbouw blootstelling steenkolen

7.5. Overzicht van de Achmea IM beleggingsfondsen

Uitsluitingen					
	Controversiële wapens	Tabak	Fossiele brandstoffen	Omstreden landen	Normatieve schending
Aandelen					
Achmea IM Global Multi Factor Equity Fund	✓	✓	✓		✓
Achmea IM Global Multi Factor Equity Fund EUR hedged	✓	✓	✓		✓
Achmea IM Global Enhanced Equity Fund EUR hedged	✓	✓	✓		✓
Achmea IM Global Defensive Equity Fund-I	✓	✓	✓		✓
Achmea IM Global Defensive Equity Fund-IH	✓	✓	✓		✓
Achmea IM Emerging Markets Equity Fund	✓	✓	✓		✓
Vastrentende waarden					
Achmea IM Euro Government Bond Fund	✓	✓	✓	✓	✓
Achmea IM Euro Investment Grade Credit Fund	✓	✓	✓	✓	✓
Achmea IM Investment Grade Credit Pool EUR hedged	✓	✓	✓	✓	✓
Achmea IM Euro Corporate Bond Fund	✓	✓	✓	✓	✓
Achmea IM Euro Green Bond Fund	✓	✓	✓	✓	✓
Achmea IM (LC) Emerging Markets Debt Fund				✓	
Achmea IM (HC) Emerging Markets Debt Fund EUR hedged				✓	
Achmea IM Global High Yield Fund EUR hedged	✓	✓	✓	✓	✓
Achmea IM Global High Yield Pool EUR hedged	✓	✓	✓	✓	✓
Achmea IM Euro Local Government Loans Fund					
Achmea IM Euro Inflation Linked Bond Fund				✓	
Achmea IM Long Duration Bond Fund	✓	✓	✓	✓	✓
Geldmarkt					
Achmea IM Euro Money Market Fund					
LDI Overlay					
Achmea IM 10 Year Overlay Fund					
Achmea IM 20 Year Overlay Fund					
Achmea IM 30 Year Overlay Fund					
Achmea IM 40 Year Overlay Fund					
Achmea IM 50 Year Overlay Fund					
Vastgoed					
Achmea IM Global Real Estate Equity Fund					
Achmea IM Global Real Estate Equity Fund EUR hedged					

Uitsluitingen					
Grondstoffen					
Achmea IM Commodity Fund EUR hedged					
Achmea IM Diversified Commodity Fund EUR hedged					
	Engagement	Stemmen	Integratie duurzaamheid informatie (ESG)	CO2-reductie	
Aandelen					
Achmea IM Global Multi Factor Equity Fund	√	√	√	√	
Achmea IM Global Multi Factor Equity Fund EUR hedged	√	√	√	√	
Achmea IM Global Enhanced Equity Fund EUR hedged	√	√	√	√	
Achmea IM Global Defensive Equity Fund-I	√	√	√	√	
Achmea IM Global Defensive Equity Fund-IH	√	√	√	√	
Achmea IM Emerging Markets Equity Fund	√	√	√	√	
Vastrentende waarden					
Achmea IM Euro Government Bond Fund	√		√		
Achmea IM Euro Investment Grade Credit Fund	√		√	√	
Achmea IM Investment Grade Credit Pool EUR hedged	√		√		
Achmea IM Euro Corporate Bond Fund	√		√	√	
Achmea IM Euro Green Bond Fund	√		√	√	
Achmea IM (LC) Emerging Markets Debt Fund			√		
Achmea IM (HC) Emerging Markets Debt Fund EUR hedged			√		
Achmea IM Global High Yield Fund EUR hedged	√		√		
Achmea IM Global High Yield Pool EUR hedged	√		√		
Achmea IM Euro Local Government Loans Fund					
Achmea IM Euro Inflation Linked Bond Fund			√		
Achmea IM Long Duration Bond Fund	√		√		
Geldmarkt					
Achmea IM Euro Money Market Fund					
LDI Overlay					
Achmea IM 10 Year Overlay Fund					
Achmea IM 20 Year Overlay Fund					
Achmea IM 30 Year Overlay Fund					
Achmea IM 40 Year Overlay Fund					
Achmea IM 50 Year Overlay Fund					
Vastgoed					

	Engagement	Stemmen	Integratie duurzaamheid informatie (ESG)	CO2-reductie
Achmea IM Global Real Estate Equity Fund				
Achmea IM Global Real Estate Equity Fund EUR hedged				
Grondstoffen				
Achmea IM Commodity Fund EUR hedged				
Achmea IM Diversified Commodity Fund EUR hedged				

Colofon

Deze halfjaarrapportage Maatschappelijk Verantwoord Beleggen is een uitgave van Achmea Investment Management.

Disclaimer

Achmea Investment Management B.V. ('Achmea IM') heeft de informatie in dit document met zorg samengesteld. De informatie is alleen bestemd voor gekwalificeerde beleggers en/of professionele beleggers zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Achmea IM raadt u af een (beleggings)beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit document. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Achmea IM is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing. De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die Achmea IM van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Achmea IM garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontleen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit document na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Achmea IM heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit document dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Achmea IM spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. U mag de informatie in dit document alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren.

U mag de informatie niet overnemen, vermenigvuldigen, distribueren of openbaren zonder schriftelijke toestemming van Achmea IM. Alle informatie (teksten, foto's, illustraties, grafisch materiaal, handelsnamen, logo's, woord en beeldmerken) blijft eigendom van of in licentie bij Achmea IM en wordt beschermd door auteursrecht, merkenrecht en/of intellectueel eigendomsrecht. Er worden geen rechten of licenties overgedragen bij gebruik van of toegang tot deze informatie. Achmea Investment Management B.V., statutair gevestigd te Zeist (KvK 18059537), beschikt over een vergunning als beheerder van beleggingsinstellingen zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht. Achmea Investment Management B.V. is ingeschreven in het register van de Stichting Autoriteit Financiële Markten onder nummer 15001209.